

**Місцевий план
управління відходами
Бериславської
міської територіальної
громади до 2034 року**

Зміст

Перелік умовних позначень, символів, скорочень	4
Перелік таблиць	6
Перелік рисунків.....	7
Перелік додатків	8
Вступ.....	9
РОЗДІЛ I. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	12
1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади.....	12
1.2. Характеристика природно-географічного стану.....	17
1.3. Економічна характеристика територіальної громади	24
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	35
2.1. Загальна характеристика управління відходами у територіальній громаді.....	35
2.1.1. Параметри управління відходами та наявна інфраструктура.....	37
2.1.2 Інституційна структура управління відходами	44
2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами.....	55
2.2. Опис поточного стану за видами відходів.....	56
2.2.1. Побутові відходи	57
2.2.2. Небезпечні відходи	65
2.2.2.1. Відпрацьовані нафтопродукти	66
2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі.....	69
2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть.....	71
2.2.2.4. Відходи, що містять полі хлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли	72
2.2.2.5. Інші небезпечні відходи	73
2.2.3. Відходи промисловості.....	74
2.2.3.1. Промислові відходи	75
2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості	84
2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення	85
2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи	88
2.2.5. Відходи упаковки	90
2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання	91
2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів.....	93
2.2.8. Медичні відходи.....	94
2.2.9. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився.....	97
2.2.10. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд	99
2.2.11. Відходи, що біологічно розкладаються	101
2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади	103

3. ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	107
3.1 Цілі та цільові показники	107
3.2. Управління потоками відходів.....	115
3.2.1. Управління побутовими відходами.....	117
3.2.2 Управління небезпечними відходами	133
3.2.3. Управління відходами промисловості	147
3.2.3.1. Управління промисловими відходами	147
3.2.3.2. Управління відходами видобутку.....	151
3.2.3.3. Управління відходами будівництва та знесення.....	153
3.2.3.4. Управління відходами від руйнувань	154
3.2.4. Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами	156
3.2.5. Управління відходами упаковки.....	162
3.2.6 Управління відходами електричного та електронного обладнання	166
3.2.7 Управління відходами батарей і акумуляторів	168
3.2.8. Управління медичними відходами	169
3.2.9. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився	172
3.2.10. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд	175
3.2.11. Управління відходами, що біологічно розкладаються.....	179
3.3. Інструменти забезпечення виконання МПУВ.....	180
3.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади	196
3.5. План заходів МПУВ.....	202
РОЗДІЛ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ	207
Моніторинг Місцевого плану	211
РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ	212
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.....	214
ДОДАТКИ.....	219

Перелік умовних позначень, символів, скорочень

ВББА	відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори
ВЕЕО	відходи електричного та електронного обладнання
ВБЗ	відходи будівництва та знесення
грн	гривня, грошова одиниця України
га	гектар
ДП	Державне підприємство
ЄС	Європейський Союз
ЗГ	звалищний газ
МБО	механіко-біологічне оброблення відходів
МВВ	місце видалення відходів
МПУВ	місцевий план управління відходами
МВт	мегават
НПС	навколишнє природне середовище
НВ	небезпечні відходи
ОВД	оцінка впливу на довкілля
ОДА	обласна державна адміністрація
ОМС	орган місцевого самоврядування
ОУВ	об'єкт утворення відходів
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
ПрАТ	Приватне акціонерне товариство
ПЕТ	поліетилентерефталат
ПВ	побутові відходи
ПКД	проектно-кошторисна документація
ПДВ	податок на додану вартість
ПЗФ	природно-заповідний фонд
р	річка
МТГ	міська територіальна громада
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю
ТПВ	тверді побутові відходи (це скорочення вживається у тексті, оскільки підзаконні нормативно-правові акти ще не приведені у відповідність до термінології Закону України «Про управління відходами»)
т	тонн
КВЕД	класифікація видів економічної діяльності
Кластер управління відходами	локалізована територія суміжних територіальних громад, охоплена спільною системою управління побутовими відходами, що має взаємоузгоджену інфраструктуру управління відходами та обслуговується одним регіональним полігоном для захоронення побутових відходів
м	метри
НАН	Національна академія наук
РВВ	розширена відповідальність виробника
РПУВ	регіональний план управління відходами
RDF	паливо, отримане з твердих відходів

COT	світова організація торгівлі
CO3	стійкий органічний забруднювач
CEO	Стратегічна екологічна оцінка
ССЛ	сміттесортувальна лінія
СМС	суха магнітна сепарація
SWOT	аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз
ТЕО	техніко-економічне обґрунтування
Фонд ОНПС	фонд охорони навколишнього природного середовища
ХЗЗР	хімічні засоби захисту рослин

Перелік таблиць

- Таблиця 1.1.1. Основні характеристики населених пунктів Бериславської МТГ
- Таблиця 1.1.2. Чисельність населення громади в межах старостинських округів
- Таблиця 1.1.3. Вікова структура громади
- Таблиця 1.3.1. Кількість агропромислових формувань
- Таблиця 1.3.2. Основні види сільськогосподарської продукції
- Таблиця 1.3.3. Фінансова спроможність
- Таблиця 1.3.4. Споживчий ринок громади
- Таблиця 1.3.5. Освітні заклади на території громади
- Таблиця 1.3.6. Медичні заклади на території громади
- Таблиця 1.3.7. Заклади культурної діяльності на території громади
- Таблиця 1.3.8. Пам'ятки на території громади
- Таблиця 1.3.9. Сакральні об'єкти громади
- Таблиця 1.3.10. Спортивні об'єкти громади
- Таблиця 1.3.11. Громадські організації на території громади
- Таблиця 1.3.12. SWOT-аналіз Бериславської ТГ
- Таблиця 2.1.1. Рух відходів (2021)
- Таблиця 2.1.2. Утворення відходів від економічної діяльності (2021)
- Таблиця 2.1.3. Тимчасове зберігання відходів (2021)
- Таблиця 2.1.4. Передача відходів на сторону (2021)
- Таблиця 2.1.5. Загальні обсяги утворення відходів (економіка та домогосподарства, 2021 рік)
- Таблиця 2.1.6. Місця видалення відходів (МВВ) Бериславської міської територіальної громади
- Таблиця 2.2.1. Багатоквартирні будинки на території громади
- Таблиця 2.2.2. Коригування калькуляції витрат планової собівартості по збиранню та перевезенню ПВ
- Таблиця 2.2.3. Місця видалення відходів Бериславська міська територіальна громада
- Таблиця 2.2.4. Реєстрація транспортних засобів
- Таблиця 2.2.5. Динаміка реєстрації транспортних засобів
- Таблиця 2.2.6. Перелік операторів ринку, щодо здійснюють свою діяльність на підконтрольній території Бериславської міської ТГ Херсонської області станом на 18.08.2025
- Таблиця 2.3.1. SWOT-аналіз стану системи управління відходами у Бериславській міській ТГ
- Таблиця 3.2.1.1. Інформація щодо усередненого морфологічного складу відходів згідно з Національним планом управління відходами до 2033 року, у %
- Таблиця 3.2.1.2. Припущення щодо розрахунку капітальних витрат на закупівлю контейнерів та будівництво/облаштування контейнерних майданчиків на території Бериславської міської ТГ
- Таблиця 3.3.2. Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами
- Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській ТГ

Перелік рисунків

- Рисунок 1.1.1. Межі Бериславської міської територіальної громади
- Рисунок 1.1.2. Схема меж і розташування населених пунктів Бериславської міської ТГ та старостинських округів громади
- Рисунок 1.1.3. Картоschema розташування м. Берислав відносно лінії фронту
- Рисунок 1.1.4. Чисельність постійного населення
- Рисунок 1.1.5. Статева структура громади
- Рисунок 1.2.1. Картоschema поширення ґрунтів, зокрема в межах Бериславської міської ТГ
- Рисунок 1.2.2. Структура земельного фонду громади
- Рисунок 1.2.3. Межі ПЗФ на території громади
- Рисунок 1.2.4. Смарагдова мережа в межах Бериславської громади
- Рисунок 3.1.1. Ієрархія пріоритетів управління відходами
- Рисунок 3.2.1. Бериславський кластер №2
- Рисунок 3.2.1.1. Приклад вертикального пресу для відходів
- Рисунок 3.2.5.1. Основні принципи РВВ

Перелік додатків

- Додаток 1. Таблиця 1. Дані щодо чисельності населення Бериславської міської територіальної громади
- Додаток 2. Таблиця 1. Прогноз чисельності населення Бериславської міської територіальної громади
- Додаток 3. Таблиця 1. Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство Бериславської міської територіальної громади
- Додаток 4. Таблиця 1. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство Бериславської міської територіальної громади
- Додаток 5. Таблиця 1. Дані щодо управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади
- Продовження Додатка 5. Таблиця 2. Дані щодо управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади
- Додаток 6. Таблиця 1. Об'єкти інфраструктури управління відходами
- Додаток 7. Таблиця 1. Надходження до фонду ОНПС Бериславської міської ТГ
- Додаток 8. Таблиця 1. Фінансування заходів з управління відходами Бериславської міської ТГ
- Додаток 9. Таблиця 1. Надходження до бюджету територіальної програми
- Додаток 10. Таблиця 1. Об'єкти інфраструктури управління відходами
- Додаток 11. Таблиця 1. Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 12. Таблиця 1. Цілі та цільові показники МПУВ
- Додаток 13. Таблиця 1. Цільові показники НПУВ (РПУВ), прийняті для МПУВ
- Додаток 14. Таблиця 1. Дані щодо припинення експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 15. Таблиця 1. Дані щодо продовження експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 16. Таблиця 1. Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ
- Додаток 17. Таблиця 1. Технічне забезпечення збирання побутових відходів
- Додаток 18. Таблиця 1. Характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища)
- Додаток 19. Таблиця 1. Охоплення утворювачів побутових відходів послугами з управління побутовими відходами
- Додаток 20. Таблиця 1. Загальна потреба у фінансуванні заходів МПУВ
- Додаток 21. Таблиця 1. Структура фінансування діяльності зі створення об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів
- Додаток 22. Таблиця 1. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування у Бериславській міській територіальній громаді
- Додаток 23. Таблиця 1. Планові кількісні показники виконання МПУВ
- Додаток 24. Таблиця 1. Завдання та заходи МПУВ
- Додаток 25. Структура плану заходів МПУВ

Вступ

Станом на 1 вересня 2025 року Бериславська міська територіальна громада перебуває в зоні активних бойових дій та під постійними обстрілами з боку збройних формувань російської федерації, що офіційно підтверджується Переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2025 року №376. Ця обставина має суттєвий негативний вплив на функціонування системи управління відходами та на можливість формування повноцінної аналітичної бази для планування. Наслідком постійної військової загрози є систематичне руйнування житлової та виробничої інфраструктури, зміщення логістичних потоків, обмеження доступу до окремих територій, мінування значних площ та суттєві ризики для персоналу, задіяного у сфері управління відходами.

Економічні, демографічні та соціальні характеристики громади постійно змінюються внаслідок внутрішньої та зовнішньої міграції населення, втрати робочих місць, зниження платоспроможності домогосподарств і бізнесу. Додатковим ускладнювальним фактором є втрата архівної документації, що мала місце під час тимчасової окупації м. Берислав, що призвело до відсутності значного обсягу статистичних і технічних даних щодо об'єктів управління відходами, кількісно-якісних характеристик відходів та історичної динаміки формування потоків ПВ. У сукупності ці фактори об'єктивно обмежують точність оцінок, повноту інформаційного забезпечення та можливість формування прогнозів із високим рівнем достовірності. Тому окремі аналітичні положення МПУВ базуються на доступних фрагментарних даних, актуальних показниках, експертних припущеннях та методологічних інтерполяціях; подальше уточнення параметрів системи управління відходами заплановано здійснювати по мірі стабілізації безпекової ситуації, актуалізації статистичної інформації та відновлення можливості збирання повних первинних даних.

Місцевий план управління відходами Бериславської міської територіальної громади розробляється з метою створення ефективної та інтегрованої системи управління відходами, яка відповідає сучасним вимогам екологічної безпеки та сталого розвитку.

Місцевий план управління відходами Бериславської міської ТГ розроблений на виконання вимог Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року №820-р, з урахуванням Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року №1353-р, завдань й заходів Регіонального плану управління відходами у Херсонській області до 2034 року та показників державної екологічної політики України, затверджених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».

Розробка Місцевого плану управління відходами Бериславської міської ТГ здійснювалася відповідно до Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затверджених постановою Кабінету

Міністрів України від 05.09.2023 року №947, Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міндовкілля України від 15.03.2023 року №288 та з урахуванням місцевих особливостей та європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»;

Директиви Ради № 1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»;

Директиви № 2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС»;

Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу на стан довкілля окремих проєктів та програм;

Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року «Про упаковку та відходи упаковки»;

Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;

Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року «Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори».

Крім того, Місцевий план управління відходами Бериславської міської ТГ узгоджується з наступними чинними нормативно-правовими документами та направлений на їх виконання, зокрема це: Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про природно-заповідний фонд України», «Про екологічну мережу України», «Про рослинний світ», «Про основи містобудування», «Про землеустрій», «Про охорону земель», Водний Кодекс України, Земельний кодекс України, Кодекс України про надра, постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 року №1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах», накази Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 року №105 «Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України», Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 року №226 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України», ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» та іншими нормативно-правовими документами.

Метою Місцевого плану управління відходами є забезпечення сталого управління відходами Бериславської міської ТГ та впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів,

зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню, та здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Місцевий план управління відходами Бериславської міської ТГ спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами Бериславської міської ТГ є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національним планом управління відходами до 2033 року, Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року, та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

На кожне завдання визначено заходи, відповідальні виконавці, строки реалізації заходів, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засоби контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Бериславської міської ТГ.

Місцевий план управління відходами Бериславської міської ТГ охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Бериславської міської ТГ.

Реалізація цього плану дозволить не лише поліпшити екологічну ситуацію в громаді, а й створити додаткові можливості для розвитку малого бізнесу, створення робочих місць і підвищення якості життя мешканців.

Місцевий план управління відходами Бериславської міської ТГ розроблено строком на 10 років.

РОЗДІЛ I. ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.1. Адміністративно-територіальний устрій, демографічна та соціальна характеристика територіальної громади

Берислав – місто в Херсонській області України, на правому березі Дніпра та Каховського водосховища, адміністративний центр Бериславської міської громади та Бериславського району Херсонської області.

Бериславський район на півночі межує з Криворізьким районом Дніпропетровської області, на заході з Баштанським районом Миколаївської області, на південному заході з Херсонським районом, на сході з Каховським районом.

Бериславська громада створена у 2020 році, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 726-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Херсонської області», шляхом об'єднання територій та населених пунктів Шляхівської сільської громади (у складі Раківської, Томаринської, Урожайненської та Шляхівської сільських рад), Бериславської міської та Зміївської і Новобериславської сільських рад Бериславського району Херсонської області. Відповідно до складу громади увійшло одне місто Берислав (адміністративний центр) та 8 сіл та 1 селище (Зміївка, Новоберислав, Раківка, Новосілка, Вільне, Тараса Шевченка, Томарине, Урожайне, Шляхове) (рисунок 1.1.1).

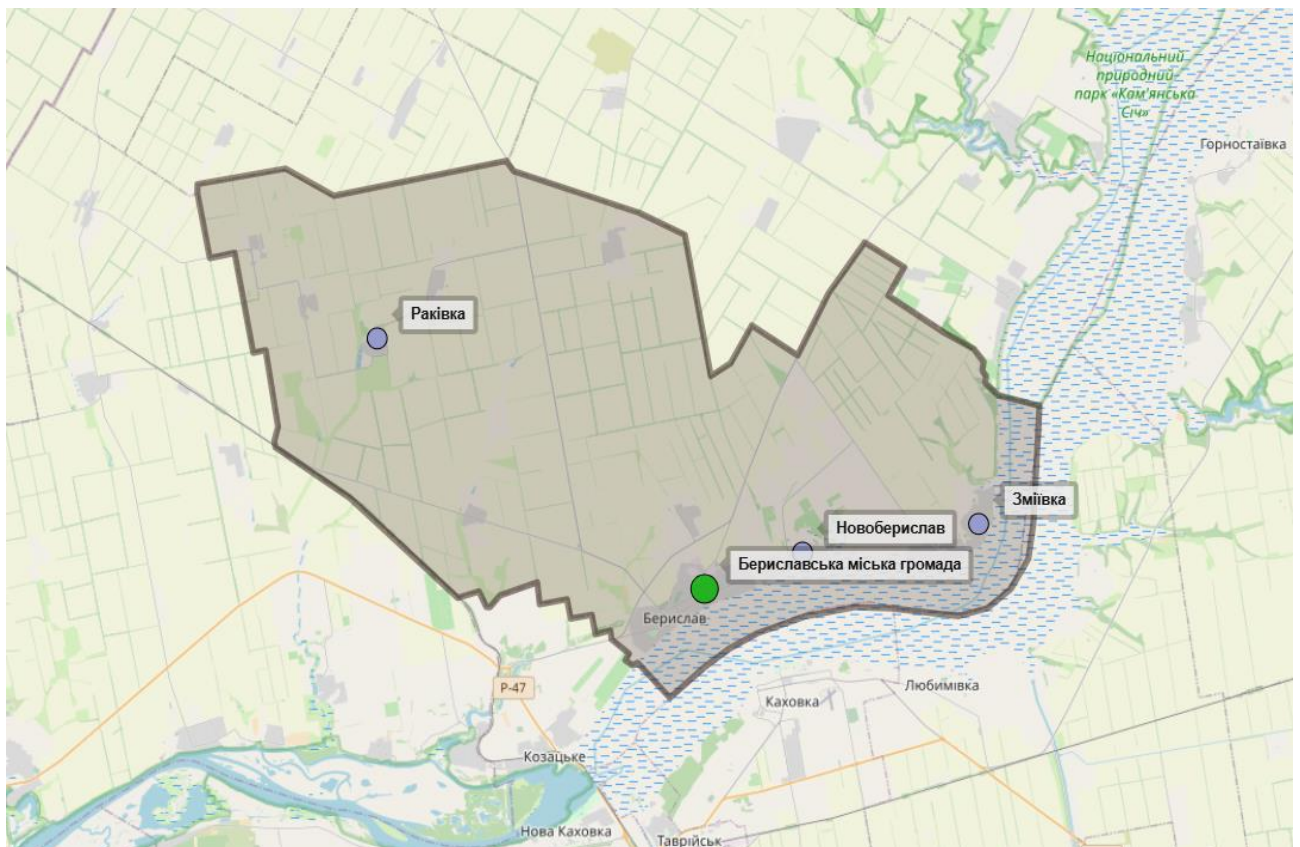

Рисунок 1.1.1. Межі Бериславської територіальної громади

Джерело: <https://gromada.info/gromada/beryslavska/>

До Бериславської міської ТГ входить 10 населених пунктів, у межах яких утворено 6 старостинських округів та адміністративний центр у м. Берислав (рисунок 1.1.2).

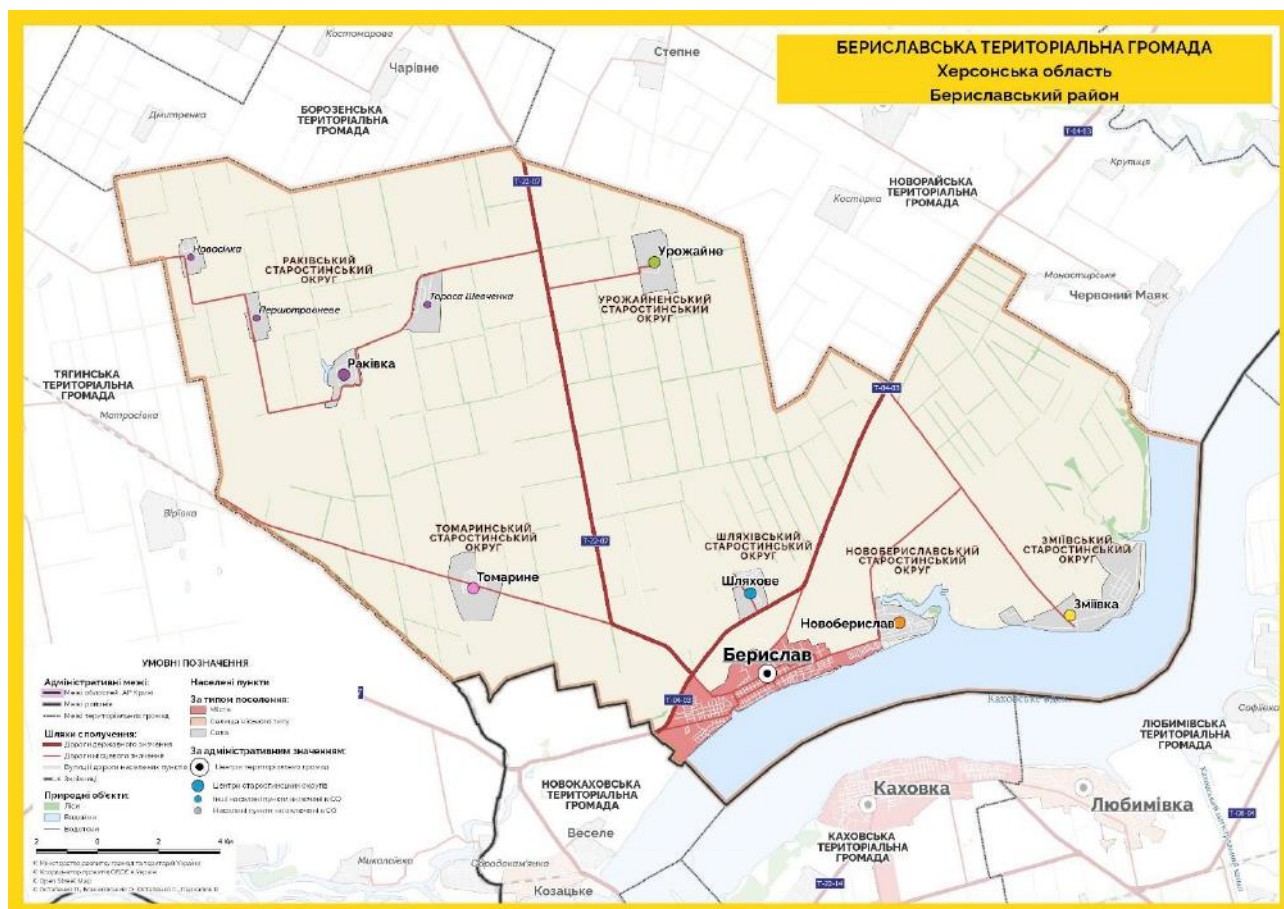

Рисунок 1.1.2. Схема меж і розташування населених пунктів Бериславської ТГ та старостинських округів громади

Джерело: <https://berislav-mr.gov.ua/mapa-berislavskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady/>

Станом на 1 вересня 2025 року район потерпає від значних наслідків після російської окупації. Територія Бериславської МТГ знаходиться у відносній близькості від лінії фронту (рисунок 1.1.3). Бериславський район Херсонської області знаходився під російською окупацією з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році. Станом на 1 вересня 2025 року район постійно обстрілюється з різних видів озброєння, включаючи артилерію, авіацію та безпілотники. Пошкоджено житлові будинки, інфраструктурні об'єкти та навіть є загиблі цивільні. Зокрема також місто Берислав зазнає значних постійних та щоденних артилерійських обстрілів, атак безпілотниками тощо.

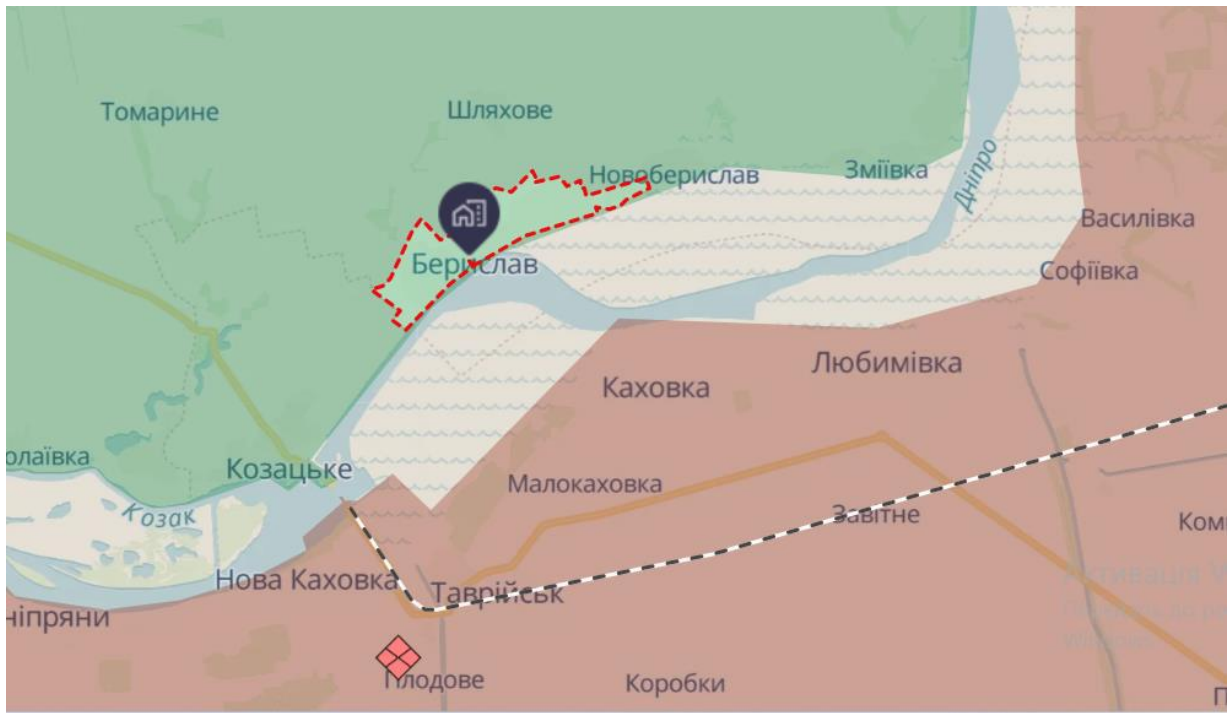

Рисунок 1.1.3. Картосхема розташування м. Берислав відносно лінії фронту

Джерело: <https://deepstatemap.live/#11/46.8493454/33.4489708>

Площа території громади станом на 2020 рік становила 457,7 км², у громаді проживало 18 062 особи. Повномасштабна збройна агресія росії проти України спричинила значне скорочення постійного населення. Станом на 1 січня 2022 року загальна чисельність мешканців Бериславської міської територіальної громади становила 18 052 осіб, включно із 121 внутрішньо переміщеною особою, зареєстрованою на території громади з 2014 року (таблиця 1.1.2 та 1.1.4). Станом на 2025 рік чисельність наявного населення становить 1 547 осіб, у тому числі: сільське – 649 осіб, міське – 898 осіб. На даний час спостерігається ще більше скорочення населення громади, спричинене збройною агресією. Із основними характеристиками населених пунктів громади можна ознайомитись у таблиці 1.1.1.

Таблиця 1.1.1. Основні характеристики населених пунктів Бериславської ТГ

№ з/п	Тип населеного пункту	Назва населеного пункту	Назва старостинського округу	Площа, га	Кількість домогосподарств (станом на 2022 р.)
1	місто	Берислав	Адміністративний центр	993,8000	6 286
2	село	Зміївка	Зміївський	474,4420	984
3	село	Новоберислав	Новобериславський	133,6121	398
4	село	Новосілка	Раківський	77,6991	10
5	село	Вільне	Раківський	47,2970	32
6	село	Раківка	Раківський	96,9000	151
7	село	Тараса Шевченка	Раківський	69,8000	100
8	село	Томарине	Томаринський	66,8000	238
9	село	Урожайне	Урожайненський	92,30	186
10	селище	Шляхове	Шляхівський	184,3136	319

Таблиця 1.1.2. Чисельність населення громади в межах старостинських округів

Старостинський округ	на 01.01.2022		на 01.01.2023		на 01.01.2024		
	постійні мешканці	ВПО (прийняті)	постійні мешканці	ВПО (прийняті)	постійні мешканці	ВПО (прийняті)	ВПО ТГ (які перемістилися до інших громад)
Берислав	11 800	99	3 500	75	1 410	5	10 332
Зміївський	2 259	9	706	4	170	0	2 086
Новобериславський	1 004	5	446	4	92	0	906
Раківський	823	8	228	24	170	55	493
Томаринський	766	0	247	18	187	0	579
Урожайненський	540	0	180	47	225	0	315
Шляхівський	860	0	300	28	112	0	746
Всього	18 052	121	5 607	200	2 396	60	15 457

Рисунок 1.1.4. Чисельність постійного населення

Дані таблиці демонструють скорочення чисельності постійних мешканців та прийнятих ВПО станом на 01.01.2023 року та 01.01.2024 року при зростанні ВПО ТГ, які перемістилися до інших громад. Поточна чисельність населення громади на 01.01.2024 року оцінювалася у 2 396 осіб, що становила 14,49 % від довоєнного рівня. Таким чином, загальна чисельність населення Бериславської міської ТГ в умовах війни скоротилася з 18 052 осіб до 2 396 осіб, тобто на 85,51 %, а у 2025 скоротилась ще до 1 547 осіб. Це пов'язано з наслідками повномасштабного вторгнення РФ, евакуацією населення, міграційними процесами тощо.

Серед постійного населення громади станом на 01.01.2022 року статевий розподіл такий: 9 344 – жінки, що становить 51,7 % від загальної кількості та 8 708 – чоловіки, або 48,3 % від загальної кількості населення (рисунок 1.1.5). Даний статевий розподіл відрізняється від загальнонаціонального стану по Україні (53,8 % жінки, 46,2 % чоловіки).

Рисунок 1.1.5. Статева структура громади

Вікова структура населення Бериславської міської ТГ значно відрізняється від середніх показників по Україні та Херсонській області станом на 2021 рік. Частка дитячого населення (0-14 років) становить лише 10,07 %, частка населення у віці 15-59 років (працездатний вік 48,37% та дуже високою частка осіб пенсійного віку (41,56 %). Наприклад, для Херсонської області цей показник становив 19,7 % (таблиця 1.1.3).

Таблиця 1.1.3. Вікова структура громади

Осіб, віком	Бериславська міська ТГ, %
0-14	10,07
15-59	48,37
60 і більше	41,56

Незважаючи на таке значне скорочення загальної чисельності мешканців, вікова структура населення залишається досить стабільною. Зберігається висока частка осіб пенсійного віку – та відносно низька частка дитячого населення.

У 2022 році, до початку повномасштабного вторгнення рф, вікова структура населення Бериславської територіальної громади мала регресивний характер, характерний для старіючого суспільства. Значну частку складала особи старше 60 років, що свідчить про постійне старіння населення. Якщо у 2022 році частка цієї вікової групи становила 30,4%, то до 2024 року цифри збільшились до 54,0% серед жінок та 62,0% серед чоловіків.

У 2023 році, після окупації та руйнувань, спричинених бойовими діями, відбулося значне звуження основи вікової піраміди порівняно з попереднім роком. Це явище пояснюється масовим виїздом молодих сімей із дітьми через втрату житла та руйнування інфраструктури. Крім того, частка працездатного населення (віком від 19 до 59 років) у 2023 році також зменшилась, що можна пов'язати з міграцією економічно активних осіб після окупаційних подій.

У 2024 році спостерігається подальше вирівнювання піраміди зі ще меншою часткою дітей і осіб працездатного віку. Такі тенденції свідчать про тривалі

негативні демографічні процеси та депопуляцію громади, які стали наслідком воєнних дій та міграційного відтоку населення.

Спостерігається значне скорочення частки дітей та молоді - з 18,4 % серед жінок та 21,8 % серед чоловіків у 2022 році до лише 3,7 % серед жінок та 4,2 % серед чоловіків у 2024 році. Це створює ризики для майбутнього відтворення населення громади. Простежується тенденція до зростання частки чоловіків, особливо в молодших вікових групах.

Аналіз вікової структури демонструє руйнівний вплив воєнних дій, окупації та пошкодження інфраструктури на демографічну ситуацію в Бериславській міській ТГ, призводячи до інтенсивного скорочення чисельності молодого та працездатного населення.

Дані щодо чисельності населення та прогноз чисельності населення Бериславської міської територіальної громади наведено в додатку 1 та додатку 2.

1.2. Характеристика природно-географічного стану

Бериславська міська територіальна громада – територіальна громада в Україні, у Бериславському районі Херсонської області з адміністративним центром у місті Берислав.

Херсонська область – область у Південній Україні, в межах Причорноморської низовини. На північному заході межує з Миколаївською, на півночі – з Дніпропетровською, на сході – із Запорізькою областями України, на півдні з Автономною Республікою Крим.

Клімат області помірно континентальний, посушливий, з відчутними особливостями через близькість до Чорного і Азовського морів. Це робить клімат теплим і сухим, з помітними сезонними коливаннями температури. Середньорічні температури: літня +22,4°C, зимова –2,1°C. Максимальна літня температура +40°C, мінімальна зимова –31,5°C. Тривалість без морозного періоду в середньому 179 днів на рік. Середньорічна кількість опадів від 300 до 420 мм. За сильного вітру часом навіть узимку виникають пилові бурі. Більша частина опадів припадає на осінь та весну. Літо — найсухіший період, що характерно для степової зони.

Щодо кліматичних та природних умов у межах Бериславської МТГ вони близькі до умов області в цілому.

Геологія і рельєф. Громада знаходиться у степовій зоні, у низовині Причорноморської рівнини, на правому березі Дніпра та Каховського водосховища. Місцевість переважно рівнинна, сприятлива для сільського господарства. На території громади розташовано 10 кар'єрів по видобутку щебеню, каменя, глини загальною площею 43,3 га, що забезпечують сировину для будівництва та промисловості. Діючі кар'єри – 8,9 га, недіючі – 34,4 га.

Клімат. Клімат помірно-континентальний, посушливий. Середня річна кількість опадів – 360-420 мм, можливі посухи (до 90-100 днів).

Літні місяці в Бериславській міській ТГ дуже спекотні. Середня температура вдень може коливатися між 25°C і 32°C, але в пік спеки температура може підніматися і вище 35°C. Теплі ночі з температурою близько 20-22°C. Літні дощі нерідко супроводжуються грозами, але в загальному вони не дуже часті.

Зимовий період холодний, але не надто суворий, як на півночі України. Середня температура в січні становить від -1°C до -5°C , але можуть бути й сильні морози (до -10°C і нижче). Снігопади досить рідкісні, сніговий покрив зазвичай не тримається довго. Найхолоднішим місяцем року в Бериславській міській ТГ є січень із середньою мінімальною температурою -5°C і максимальною 2°C .

Весною температура поступово підвищується, але можуть бути прохолодні дні з дощами.

Осінь, навпаки, характеризується поступовим зниженням температури, і вже в кінці вересня можуть початися перші заморозки. В осінні місяці також часто йдуть дощі.

Ґрунти. Ґрунти Херсонської області, де розташована і Бериславська міська ТГ, мають різноманітний склад і структуру, але основними характеристиками є переважання чорноземів та степових ґрунтів.

Чорноземи – це основні ґрунти Херсонської області, зокрема на південь від Дніпра, де вони займають великі площі. Це дуже родючі ґрунти, що дозволяють вирощувати широкий спектр сільськогосподарських культур. Чорноземи мають високий вміст органічних речовин, що робить їх дуже родючими. Вони мають темний колір, що обумовлено високим вмістом гумусу. Вони добре утримують вологу, але з часом можуть вичерпуватися внаслідок інтенсивного землеробства, якщо не проводити добрива або інші заходи для підтримки родючості.

Степові ґрунти переважають в степовій частині Херсонської області, на південь від чорноземних територій. Це більш бідні ґрунти, що мають менше органічних речовин порівняно з чорноземами. Вони можуть бути лужними або нейтральними, з певною кількістю солей. Степові ґрунти менш родючі, тому на таких землях часто вирощуються більш посухостійкі культури, зокрема соняшник, кукурудза, пшениця.

Каштанові ґрунти можна зустріти на південному заході Херсонської області. Вони мають світліший колір через нижчий вміст гумусу, звичайно менш родючі, але на них також вирощують посухостійкі культури, оскільки вони мають високий вміст солей, що може бути корисним для деяких сільськогосподарських культур.

Солонці та солончакові ґрунти зустрічаються в південних районах Херсонщини, на схід від Чорного моря та уздовж річок. Ці ґрунти містять високу кількість розчинених солей, що обмежує можливість вирощування багатьох сільськогосподарських культур. Солонці утворюються через високу випаровуваність води та низьку кількість опадів, що призводить до накопичення солей на поверхні.

Аллювіальні ґрунти розташовуються в долинах річок, таких як Дніпро та Інгулець. Це ґрунти, що утворилися завдяки осадовим процесам, вони багаті на поживні речовини. Їх можна зустріти в землеробських регіонах, оскільки вони є родючими, хоча можуть бути схильні до затоплення під час сильних дощів або паводків.

Підзолисті та сіроземні ґрунти зустрічаються на заході області, в лісостепових районах. Вони характеризуються низьким вмістом органічних речовин, а їхня родючість обмежена. Такі ґрунти зазвичай потребують інтенсивного удобрення для досягнення високих урожаїв.

Загалом, різноманітність ґрунтів Херсонської області дає можливість для розвитку різних видів сільськогосподарського виробництва, але також вимагає врахування специфіки кожного типу ґрунту для правильного ведення землеробства.

На рисунку 1.2.1 представлено картосхему поширення ґрунтів, зокрема в межах Бериславської міської ТГ.

Бериславська міська ТГ належить до районів з вираженим рельєфом та найбільшою питомою вагою еродованих земель. На території поширені переважно процеси інтенсивної водної ерозії ґрунтів. Одночасно водною та вітровою ерозією в різних співвідношеннях охоплено до 50% території. Основними проблемами використання земельних ресурсів, які позначаються на екологічному стані земель і зумовлюють зниження їх продуктивності, є: катастрофічна розораність сільськогосподарських угідь; дегуміфікація ґрунтів і їх фізична деградація, виснаження земельних ресурсів; дефляція та водна ерозія ґрунтів; вторинне осолонцювання, погіршення агрофізичних і водно-фізичних властивостей ґрунтів.

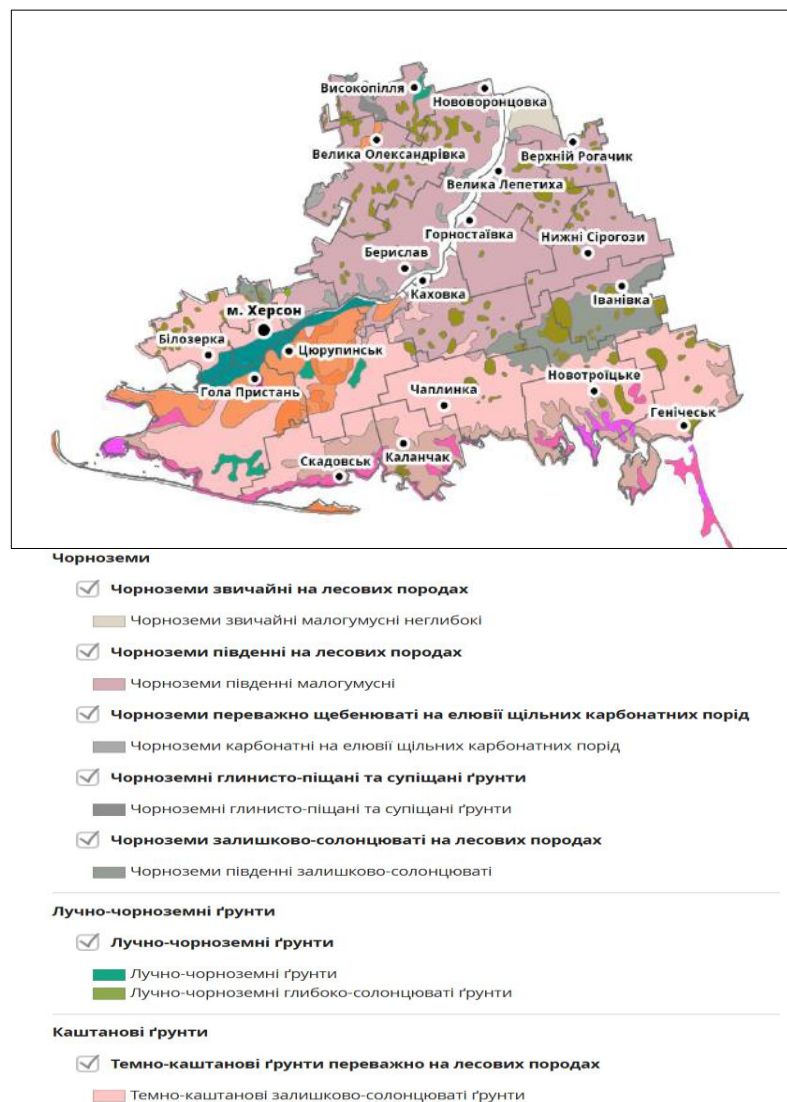

Рисунок 1.2.1. Картосхема поширення ґрунтів, зокрема в межах Бериславської МТГ

Джерело: <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#close>

Загальна площа Бериславської міської ТГ, за інформацією Бериславської МВА, станом на 01.01.2024 року становить 45 616 га. Землі за межами населених пунктів переважають за площею та становлять 43 379 га, в той час, коли землі населених пунктів становлять лише 2 237 га.

Серед земель населених пунктів найбільшу частку становлять землі сільськогосподарського призначення (48,61 %) та сельбищні території (45,17 %). Відсоток земель промисловості в межах населених пунктів перевищує 4 % території.

Таким чином, основним ресурсом громади є землі сільськогосподарського призначення. Проте, варто наголосити на необхідності збереження та розвитку територій під лісами, об'єктами природно-заповідного фонду та водними об'єктами, адже дані землі є важливими для збалансованого розвитку території громади. Станом на 2024 рік в Державному земельному кадастрі було зареєстровано 13 154 земельні ділянки загальною площею 38 748 га, що складає майже 85 % від загальної площі громади і цей показник є вищим за середній по Україні, який складає 78-79 %. За даними Державного земельного кадастру, на території Бериславської міської ТГ нараховується 7 категорій земель за основним цільовим призначенням: землі сільськогосподарського призначення (35 811 га); землі житлової та громадської забудови (484 га); землі рекреаційного призначення (18 га); землі лісгосподарського призначення (357 га); землі водного фонду (24 га); землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення (624 га); землі запасу, загального користування, резервного фонду, що не віднесені до однієї категорії земель (1 430 га). <https://berislav-mr.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Programa-kompleksnogo-vidnovlennya-terytoriyi-Beryslavskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-Beryslavskogo-rajonu-Hersonskoyi-oblasti-yiyi-chastyny.pdf>

За даними, наданими територіальною громадою розподіл земель є такий (рисунок 1.2.2):

територія всього, 45,6 тис, га

у тому числі:

- сільськогосподарські угіддя 38,8 тис. га із них рілля 35,2 тис. га,
- ліси та інші лісовкриті площі 1,0 тис. га,
- забудовані землі 1,2 тис.га,
- землі водного фонду 4,4 тис.га,
- інші землі 0,2 тис. га,
- розміновані площі 15,7 тис. га.

Рисунок 1.2.2. Структура земельного фонду Бериславської міської ТГ

На території Бериславської міської територіальної громади землі лісового фонду охоплюють лише незначну частину. Вони представлені лісовими насадженнями, розташованими на північ від Новоберислава в балці, а також на північ від Зміївки. На полях організовано і підтримується робота захисних лісосмуг.

Гідрографічна мережа. Бериславська громада розташована на правому березі річки Дніпро. Після знищення росіянами Каховської ГЕС, річка Дніпро повернулася у своє природне русло. Тепер русло Дніпра проходить попід правим високим берегом. На лівому березі Дніпра відбувається відновлення природних заплавних екосистем.

На території громади поширені підземні води гідрокарбонатно-хлоридного, хлоридногідрокарбонатного натрієво-магнієвого, магнієво-натрієвого складу з мінералізацією води 0,4–1 г/дм³. Загальна жорсткість води змінюється в межах 0,4–0,9 ммоль/дм³. Забезпечення питною та поливною водою залишається однією з найгостріших проблем. Найбільш проблемним є питання відповідності питної води за фізико-хімічними компонентами вимогам ДсанПіНу 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» за такими показниками, як загальна жорсткість, сульфати, сухий залишок, хлориди, нітрати.

Природно-ресурсний потенціал. На території Бериславської міської ТГ відсутні території природно-заповідного фонду. Проте є окремі об'єкти ПЗФ дотичні до громади, наприклад такий як Кам'янська Січ (рисунок 1.2.3).

Рисунок 1.2.3. Межі ПЗФ на території громади

Джерело: https://kadastr.live/?nsdi_sm_merega=false&dzk_atu_terhromad_line=true&land_poly_gones=false&dzk_atu_rayon=false&dzk_pzf=true#9.9/46.8617/33.3977

Кам'янська Січ – національний природний парк в Україні. Розташований на території Бериславського району Херсонської області. Створено з метою збереження генетичного, видового, ландшафтного та екосистемного різноманіття степів правобережжя Дніпра, інших природних комплексів і об'єктів, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

1 лютого 2024 року, згідно з повідомленням Міністерства культури України, російські окупанти скинули три авіабомби, в тому числі на об'єкти «Кам'янської Січі», де знаходяться досі недосліджені об'єкти I-ї половини XVIII ст. Співробітники Національного заповідника «Хортиця» розпочали документування наслідків атаки на унікальну пам'ятку козацької доби.

Долина Дніпра належить до затвердженої (Adopted sites) території Смарагдової мережі Kakhovske Reservoir UA0000106. На території Бериславської ТГ відсутні водно-болотні угіддя міжнародного значення. Дані про місця поширення рідкісних видів рослин (що занесені до Червоної Книги України) та тварин (що занесені до Червоної Книги України) - відсутні.

На картосхемі 1.2.4 відображено межі смарагдової мережі, що проходить Бериславською міською територіальною громадою.

Рисунок 1.2.4. Смарагдова мережа в межах Бериславської громади

Джерело: https://kadastr.live/?nsdi_sm_merega=true&dzk_atu_terhromad_line=true&land_polygons=false&dzk_atu_rayon=false&dzk_pzf=false#9.9/46.8617/33.3977

На підставі наукової оцінки щодо унікальності ландшафтного та біологічного різноманіття, до Переліку резервованих цінних для заповідання територій та об'єктів Херсонської області увійшли окремі території Бериславської міської територіальної громади, зокрема пропонується надати статус природно-заповідного фонду наступним територіям та об'єктам:

1) Ландшафтний заказник загальнодержавного значення «Старошведський» площею 263 га. Бериславська міська територіальна громада, околиця с. Зміївка, балки «Костирська» і «Широка» - дві балки правого берега річки Дніпро. Характеризується високою нозологічною цінністю, наявні види рослин та рослинних угруповань, що занесені до світових та регіональних природоохоронних списків.

2) Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Шилова балка» площею 1 133 га. Бериславська міська та Тягинська сільська територіальні громади Бериславського району, Новокаховська міська територіальна громада Каховського району, Шилова балка, на захід від м. Берислав та південніше с. Томарине. Штучна лісобалка правого берега р. Дніпро загальною довжиною близько 25 км. Представлена рослинністю степів та вапнякових відслонень на схилах; лучні, болотні та водні угруповання по тальвегу та розсіяні чагарникові і штучно лісові угруповання.

3) Ландшафтний заказник місцевого значення «Дрімайлівська балка» площею 270 га. Бериславська міська територіальна громада, околиці с. Новоберислав, балка «Дрімайлівка». Балка правого берега р. Дніпро близько 12 км завдовжки. Характеризується високою цінністю, наявні види рослин та

рослинних угруповань, що занесені до світових та регіональних природоохоронних списків.

4) Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Курган біля Берислава». Бериславська міська територіальна громада, північна околиця м. Берислав, неподалік від автошляху Т 0403 Херсон-Нікополь.

5) Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Курган біля Новоберислава I». Бериславська міська територіальна громада, околиця с. Новоберислав, неподалік від автошляху Т 0403 Херсон-Нікополь.

6) Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Курган біля Новоберислава II». Бериславська міська територіальна громада, околиця с. Новоберислав.

7) Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Курган біля Зміївки I». Бериславська міська територіальна громада, околиця с. Зміївка.

8) Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Курган біля Зміївки II». Бериславська міська територіальна громада, Околиця с. Зміївка.

Перелік територій та об'єктів ПЗФ в Херсонській області станом на 01.01.2025 розміщено на офіційному вебсайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05

Відомості про території та об'єкти ПЗФ України відображено на картографічній основі Державного земельного кадастру у вигляді інформаційного шару відповідно до Порядку інформаційної взаємодії між Державним земельним кадастром, іншими кадастрами та інформаційними системами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 червня 2013 року № 483 483-2013-п.

Інформація стосовно місця розташування водно-болотних угідь міжнародного значення розміщена на сайті Рамсарської конвенції за посиланням <https://www.ramsar.org/wetland/ukraine>

Межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>

1.3. Економічна характеристика територіальної громади

Бериславська громада, що знаходиться в Херсонській області, стикається зі складними соціально-економічними проблемами. Її розвиток значною мірою обумовлений наслідками збройної агресії росії проти України, а також системними труднощами, притаманними сільським районам та невеликим містам півдня України.

До початку повномасштабної війни Бериславська громада мала відносно стабільну економіку, засновану на сільському господарстві, переробній промисловості та торгівлі. Більшість мешканців була зайнята у сфері аграрного

виробництва, вирощуючи зернові культури, овочі й технічні рослини, а також працюючи на переробних підприємствах. Однак через бойові дії, окупацію та руйнування значна частина інфраструктури громади зазнала серйозних пошкоджень або була знищена, що спричинило тимчасове згортання економічної діяльності, скорочення кількості робочих місць і падіння доходів населення. Після деокупації громада поступово розпочала процес відновлення, але зіткнулася з рядом викликів. Чимало мешканців були змушені покинути свої домівки, що призвело до втрати трудового потенціалу. Частина людей залишилася внутрішньо переміщеними або перебуває в складних соціальних умовах. Руйнування житла та об'єктів соціальної інфраструктури, таких як школи, лікарні й заклади культури, негативно позначилося на якості життя та доступності базових сервісів. Економіка громади оживає поступово. Аграрії повертаються до роботи на землі, хоча значна частина угідь залишається замінованою чи пошкодженою. Малому і середньому бізнесу, який до війни забезпечував місцеві потреби та створював робочі місця, необхідна підтримка для відновлення діяльності. Громада потребує фінансових ресурсів, грантів, пільгових кредитів і реконструкції логістичних шляхів для забезпечення збуту продукції та стимулювання місцевої економіки.

Структура доходів бюджету Бериславської міської ТГ з початком воєнного стану в цілому не зазнала значних змін і в основному формується з податкових надходжень і міжбюджетних трансфертів. При цьому спостерігається незначна тенденція до збільшення неподаткових надходжень, але частка їх є несуттєвою в загальних доходах бюджету громади. Обсяг міжбюджетних трансфертів в загальному обсязі отриманих доходів у 2021-2023 роках перевищує обсяг податкових надходжень, що демонструє значну залежність бюджету громади від трансфертів з державного бюджету. На 2024 рік частка офіційних трансфертів дорівнює 82,6 % у затверджених річних планових дохідних показниках бюджету Бериславської ТГ. У 2021-2023 роках бюджет громади отримував базову дотацію, яка в загальному обсязі трансфертів, що надійшли до місцевого бюджету за відповідні бюджетні періоди складала: у 2021 році – 10,0 %, у 2022 році – 13,4 %, у 2023 році – 29,3 %. У планових показниках дохідної частини бюджету громади на 2024 рік також передбачена базова дотація. Протягом 2021-2023 років вагомим джерелом надходжень до бюджету громади залишається освітня субвенція. У планових річних дохідних показниках бюджету на 2024 рік освітня субвенція складає 23,6 %. Загальний обсяг залучених податкових надходжень у 2022 році в цілому зменшився на 35,6 % проти показників 2021 року. У 2023 році податкових надходжень до бюджету громади залучено на 30,0 % менше фактично отриманих за 2022 рік.

Основними джерелами податкових надходжень бюджету громади у 2021 – 2023 роках залишаються ПДФО і місцеві податки і збори. Загальний обсяг ПДФО у 2022 році порівняно із 2021 роком зменшився на 17,2 %. У 2023 році надходження ПДФО до бюджету громади зменшилися на 31,5 % в порівнянні з 2022 роком. Планові показники ПДФО на 2024 рік зменшені на 41,5 % порівняно з отриманими у 2023 році. Загальний обсяг місцевих податків і зборів у 2022 році порівняно з 2021 зменшився на 68,1 %. За 2023 рік до бюджету Бериславської міської ТГ залучено місцевих податків і зборів на 8,9 % менше ніж у 2022 році.

Планові показники на 2024 рік по місцевих податках і зборах зменшені на 56,3 % проти обсягу отриманих за 2023 рік.

Структура видатків Бериславської міської ТГ за функціональною класифікацією зазнала певних змін. Основними сферами витрат залишаються: освіта, державне управління, соціальний захист та соціальне забезпечення та ЖКГ. За 2023 рік видатки на фінансування основних бюджетних галузей (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення, культура і мистецтво, фізична культура і спорт, державне управління) складають 86,0 % у загальному обсязі фактичних річних видаткових показників на 2023 рік.

Протягом 2021-2023 років в поточних видатках у бюджеті громади переважають видатки на зарплату працівників бюджетної сфери та оплату спожитих бюджетними установами комунальних послуг та енергоносіїв – відповідно 80,9 %, 92,0 % та 81,8 %.

Бюджет Бериславської міської ТГ спроможний лише до часткового фінансування заходів з відновлення території громади та усунення зовсім незначної частини наявних руйнувань. За умови практичної відсутності (внаслідок продовження військових дій) тенденцій до створення нових робочих місць та стабільних бюджетоутворюючих платників податків при одночасній неможливості скорочення поточних видатків така спроможність надалі може зменшуватися. Для повного подолання наслідків збройної агресії рф Бериславській міській ТГ потрібне залучення додаткових джерел. Це можуть бути цільові кошти з Фонду відновлення та інші цільові трансферти. Також доцільним є включення до загальнодержавних цільових проектів і програм певних заходів з подолання наслідків військової агресії, відновлення території і економічного потенціалу громади.

Загалом, дані демонструють зростання кількості зареєстрованих юридичних осіб та ФОП у 2022 році порівняно з 2021 роком. Однак у 2024 році спостерігається скорочення кількості суб'єктів господарювання, особливо, різке падіння кількості ФОП порівняно з попередніми роками, що пов'язано з виїздом підприємців з території громади. Це свідчить про негативний вплив окупації на підприємницьку діяльність у Бериславській міській ТГ у 2024 році. Відповідно у 2021 році кількість ФОП становила 884, а у 2024 році вже 789, хоча до початку повномасштабного вторгнення їх кількість становила 944 (станом на січень 2022 року).

Сільське господарство залишалося однією з ключових галузей в громаді. Хоча загальна кількість економічно активних суб'єктів у цій сфері скоротилася з 89 до 27, кількість зайнятих зросла з 251 до 284 осіб у 2024 році.

Рослинництво залишається ключовим напрямком економічної діяльності, у той час як тваринництво та інші види бізнесу значно скоротилися. Промисловість зазнала серйозних втрат: кількість активних підприємств зменшилася з 11 до 6, а чисельність працівників впала з 380 до 155 осіб. Найбільші втрати відчутні в сферах машинобудування та енергетики. Торгівля й ремонт транспортних засобів також постраждали, скоротившись удвічі як за кількістю підприємств (з 160 до 8), так і за числом зайнятих працівників (з 280 до 8 осіб). Інші галузі послуг, зокрема готельний бізнес, ресторани та транспортні перевезення, практично припинили своє функціонування на

території громади до 2024 року.

Сектор державного управління залишився відносно стабільним у кількості підприємств, але чисельність працівників зросла зі 200 до 300 осіб. Освітні заклади скоротилися з 18 до 4, хоча кількість працівників зменшилася лише на 145 осіб. Медичні заклади зберегли свою кількість, проте втратили 255 співробітників, зменшившись із 33 до фактичної чисельності. Загалом кількість зайнятих в усіх секторах громади впала з 2 961 особи до 1 617 осіб, тобто на 1 344 особи.

Економіка Бериславської міської ТГ значною мірою орієнтована на сільськогосподарську діяльність, надання різноманітних послуг, адміністративне обслуговування, освіту та державний сектор. Такий склад економіки підкреслює сільський та агропромисловий характер регіону. Однак у громаді представлені й інші сфери, що сприяють диверсифікації місцевої економічної структури. Для юридичних осіб найпоширенішими сферами діяльності залишаються сільське господарство, надання послуг, торгівля, операції з нерухомістю та будівництво.

У таблиці 1.3.1 представлено основну кількість агропромислових формувань громади, а у таблиці 1.3.2 можна ознайомитись із основними видами сільськогосподарської продукції, що вирощується у громаді.

Таблиця 1.3.1. Кількість агропромислових формувань у Бериславській МТГ станом на 2025 рік

Кількість агропромислових формувань, всього	Зареєстровано	Працює
у тому числі:	67	27
Приватні підприємства	2	4
Господарські товариства	8	3
Фермерські господарства	43	15
Інші суб'єкти господарювання	14	5

Таблиця 1.3.2. Основні види сільськогосподарської продукції, що вирощує громада станом на 2025 рік

Види сільськогосподарської продукції	Виробництво рослинницької продукції (усі категорії господарств), тис. тонн	Середня урожайність на 1 га, ц	Урожайність у 2025 році на 1 га, ц
Зерно та зернобобові культури	800	16	6,7
Цукровий буряк	-	-	-
Соняшник	385	11	3,0
Інші культури	-	-	-

Щодо фінансової спроможності, то доходи Бериславської міської ТГ достатні для забезпечення мінімальних потреб громади, але залежні від стабільності надходжень ПДФО та державних субвенцій. Нижче представлена таблиця із фактичними значеннями на 2024 рік та планом на 2025 рік, що дає нам можливість наочно оцінити фінансову спроможність громади.

Динаміка показників наявного доходу на одну особу та сукупні ресурси на одне домогосподарство Бериславської міської територіальної громади наведено в додатку 3.

Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство Бериславської міської територіальної громади наведено в додатку 4.

Таблиця 1.3.3. Фінансова спроможність

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	Факт за 2024 рік	План на 2025 рік
1	Загальний обсяг бюджету Бериславської міської територіальної громади, всього (п. 2, 3, 4)	тис.грн.	265 204,9	107 704,8
2	Обсяг власних доходів загального фонду, всього, в тому числі:	тис.грн.	31 533,1	31 000,0
2.1	- ПДФО	тис.грн.	25 565,5	26 500,0
2.2	- Земельний податок та орендна плата за землю	тис.грн.	341,0	0
2.3	- Податок на нерухоме майно	тис.грн.	-8,1	0
2.4	- Єдиний податок	тис.грн.	5 313,0	4 480,0
2.5	- Інші податки та збори	тис.грн.	321,7	20,0
3	Власні доходи спеціальний фонд, всього, в тому числі:	тис.грн.	32 150,5	0
3.1	- Екологічний податок	тис.грн.	0,8	0
3.2	- Власні надходження бюджетних установ (гранти, дарунки, благодійна допомога)	тис.грн.	32 149,7	0
4	Міжбюджетні трансферти, всього, в тому числі:	тис.грн.	201 521,3	76 704,8
4.1	- Базова дотація	тис.грн.	9 360,8	38 327,7
4.2	- Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією РФ	тис.грн.	49 268,4	16 014,3
4.3	- Освітня субвенція	тис.грн.	35 187,2	20 734,1
4.4	- Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету	тис.грн.	659,2	634,3
4.5	- Субвенція з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері освіти за рахунок коштів освітньої субвенції	тис.грн.	5 300,9	994,4
4.6	- Інші субвенції з місцевого бюджету	тис.грн.	101 744,8	0
5	Обсяг видатків бюджету Бериславської міської територіальної громади, всього (п.6, 7)	тис.грн.	219 490,3	106 904,8
6	Видатки загального фонду, всього, в тому числі:	тис.грн.	132 368,4	106 904,8
6.1	- Державне управління	тис.грн.	28 625,4	37 107,4
6.2	- Освіта	тис.грн.	42 930,3	26 169,6
6.3	- Охорона здоров'я	тис.грн.	278,3	547,8
6.4	- Соціальний захист та соціальне забезпечення	тис.грн.	8 521,4	11 068,3

6.5	- Культура і мистецтво	тис.грн.	562,2	766,3
6.6	- Фізична культура і спорт	тис.грн.	239,0	146,9
6.7	- Житлово-комунальне господарство	тис.грн.	7 480,1	9 216,0
6.8	- Економічна діяльність	тис.грн.	61,4	1 932,0
6.9	- Інша діяльність	тис.грн.	40 983,5	19 950,7
6.10	- Міжбюджетні трансферти	тис.грн.	2 686,8	0
7	Видатки спеціального фонду, всього	тис.грн.	87 121,9	800,0

У Бериславській міській ТГ, до повномасштабного вторгнення рф, були представлені широкі напрями роздрібної торгівлі за класифікацією КВЕД 47, зокрема:

- паливні продукти, електроніка, побутова техніка, газети, годинники, продукти харчування, телекомунікації, уживані товари, одяг, текстиль, медичні товари, взуття, іграшки, меблі, квіти, інтернет-торгівля, м'ясо, хлібобулочні вироби, риба, книги тощо.

Цей перелік свідчить про наявність різноманітного асортименту товарів, які задовольняють базові споживчі потреби громади і з ним можна ознайомитись у таблиці 1.3.4.

Таблиця 1.3.4. Споживчий ринок Бериславської міської ТГ

Кількість	Зареєстровано
Підприємств торгівлі*	24*
з них: (по КЕКВ)	-
ФОП	5
35.14 Торгівля електроенергією	1
47.76 Роздрібна торгівля квітами, рослинами, насінням, добривами, домашніми тваринами та кормами для них у спеціалізованих магазинах	1
47.30 Роздрібна торгівля пальним	1
46.11 Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами	1
46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення	1
ТОВ	15
45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів	1
46.11 Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами	1
46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення	2
47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	2
46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	3
46.90 Неспеціалізована оптова торгівля (основний)	3
47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах (основний)	1
47.30 Роздрібна торгівля пальним	1
47.73 Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах	1

Споживчі товариства	4
47.19 Інші види роздрібно́ї торгівлі в неспеціалізованих магазинах	1
47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	2
46.90 Неспеціалізована оптова торгівля	1

Примітка: Інформація про місце здійснення діяльності відсутня. Показники та характеристики споживчого ринку громади на даному етапі не можуть бути достовірно оцінені через воєнні дії, руйнування об'єктів торгівлі й логістики, суттєве скорочення кількості населення.

*активні (сплачують податки).

Транспорт

У Бериславському районі, включно з Бериславською міською ТГ, проходить низка обласних і регіональних автомобільних доріг, що забезпечують внутрішнє й міжрегіональне сполучення. Безпосередньо у громаді немає залізниці, проте близьке розташування станцій Високопілля та Біла Криниця забезпечує залізничне сполучення.

Гуманітарна сфера Бериславської міської територіальної громади є важливою складовою життя місцевого населення, особливо в умовах, коли громада зазнала значного впливу від бойових дій та окупації. Незважаючи на складну ситуацію, гуманітарна сфера, зокрема освіта, охорона здоров'я, культура, соціальний захист і робота з молоддю, залишається опорою для відновлення суспільного життя, згуртованості громади та її подальшого розвитку.

Освітня мережа громади охоплює школи, дитячі садки та позашкільні заклади, більшість яких постраждали внаслідок бойових дій. Частина об'єктів була пошкоджена або зруйнована, частина – тимчасово не функціонує через небезпеку для учнів та працівників. Значна кількість дітей була змушена виїхати разом із батьками в інші регіони чи за кордон, що зменшило контингент учнів. Навчальний процес, у більшості випадків, проводиться дистанційно, але є потреба у відновленні матеріально-технічної бази, забезпеченні інтернет-зв'язку, ноутбуками, генераторами, а також у психологічній підтримці педагогів і дітей (таблиця 1.3.5).

Таблиця 1.3.5. Освітні заклади на території Бериславської міської ТГ

Навчальні заклади	Кількість	Одиниці виміру
Кількість денних загальноосвітніх навчальних закладів	7 у тому числі 1 філія	один.
Працюють дистанційно	3 у тому числі 1 філія	один.
На простой	4	один.
Чисельність учнів	1 002	осіб
Чисельність вчителів, які працюють	116	осіб
Чисельність вчителів, які на простой	34	осіб
Кількість дошкільних закладів	10	один.
Працюють дистанційно	1	один.
На простой	9	один.
Чисельність вихованців	8	осіб
Чисельність вчителів	2	осіб

Кількість дитячих позашкільних установ (будинки творчості дітей та юнацтва, школярів, клуби юних техніків, екологів, авіа-, автолюбителів, інші)	1	один.
Чисельність дітей	37	осіб
Кількість шкільних бібліотек	7	один.
Бібліотечний фонд	18 564	один.
Кількість книжкових магазинів	-	один.
Книжковий фонд	-	один.

Медична інфраструктура Бериславської міської ТГ значно постраждала. Первинна ланка (центри первинної медико-санітарної допомоги) частково продовжує функціонувати, хоча відчуває гостру нестачу медичних працівників, обладнання та ліків (таблиця 1.3.6). Усі наявні амбулаторії потребують капітального ремонту або відбудови. Вторинна медична допомога ускладнена через обмежений доступ до лікарень в обласному чи районному центрі, особливо для вразливих категорій населення. Залишається актуальною проблема відсутності або нестачі спеціалізованої медичної допомоги, транспорту для екстрених випадків і забезпечення пільговими ліками. Гуманітарні організації частково закривають ці потреби, однак системна підтримка на рівні держави та інвесторів є критично необхідною.

Таблиця 1.3.6. Медичні заклади на території Бериславської міської ТГ

Медичні заклади	Кількість
Кількість лікувальних закладів, поліклінік, амбулаторій, профілакторіїв	3
Кількість ліжок	-
Кількість лікарів	9
Кількість ФАПів	4
Кількість аптек	-

Культурна сфера громади переживає глибоку кризу, більшість будинків культури, бібліотек та клубів або закриті, або працюють в обмеженому режимі. Частина культурних установ пошкоджена або втратила обладнання. Водночас, у громади зберігається потужний потенціал – культурні традиції, народні колективи, етнічна спадщина, які можуть стати основою для відродження місцевої ідентичності та розвитку внутрішнього туризму. За підтримки донорських програм відновлення культурної інфраструктури може не лише повернути людям звичне життя, а й створити точки зростання для громади.

На сьогодні у громаді наявні такі заклади культурної діяльності та найвизначніші пам'ятки: (таблиця 1.3.7 та таблиця 1.3.8.)

Таблиця 1.3.7. Заклади культурної діяльності на території Бериславської міської ТГ

Кількість:	Кількість, од.	Кількість працюючих, осіб
Бібліотек	1 публічна бібліотека і 7 філій	0
Музеїв (включаючи філіали)	1	0
Будинків культури	1 клубний заклад і 6 філій	4

Дитячих шкіл мистецтв	1	1
-----------------------	---	---

Таблиця 1.3.8. Пам'ятки на території Бериславської міської ТГ

Кількість пам'яток	Кількість, од.	Кількість обслуговуючого персоналу, осіб
Пам'ятки національного значення	2	0
Історія	29	0
Археологія	1	0
Архітектури	1	0
Кургани	2	0

Система соціального захисту функціонує в умовах великого навантаження. До традиційно вразливих категорій додалися внутрішньо переміщені особи, сім'ї військовослужбовців, постраждали від бойових дій, люди, які втратили житло. Соціальні працівники працюють у складних умовах, часто без повного технічного забезпечення, але продовжують виконувати свої обов'язки. Пріоритетами є адресна допомога, відновлення доступу до базових соціальних послуг, розширення мережі соціальної підтримки у сільській місцевості, а також робота з недержавними організаціями для розширення можливостей підтримки населення.

Культові споруди (храми, церкви, мечеті, синагоги, каплиці, дома молитви) відіграють у житті громади не лише релігійну, а й соціальну, культурну, історичну та навіть психологічну роль. Релігія громади представлена у таблиці 1.3.9.

Таблиця 1.3.9. Сакральні об'єкти громади

Населений пункт	Українська православна церква (в єдності з МП)	Православ на церква України	Українська Греко-Католицька церква	Протестантство	Свідки Єгови	Християни віри Євангельської	Всього
м. Берислав	3	0	1	0	1	1	6
с. Зміївка	0	1	1	1	0	0	3
с-ще Шляхове	1	0	0	0	0	0	1
с. Томарине	1	0	0	0	0	0	1
Усього	5	1	2	1	1	1	11

Спортивні об'єкти також важливі для молоді, що дає можливість їх активного дозвілля та залучення молоді до волонтерства, участі в проектах громадської дії, створення молодіжних просторів, проведення тренінгів і подій може суттєво активізувати цей сегмент населення та дати імпульс новому розвитку (таблиця 1.3.10).

Таблиця 1.3.10. Спортивні об'єкти громади

Об'єкти	Кількість	Одиниці
стадіони	1	один.
спортивні зали	11	один.
спортивні площадки	27	один.
поля	6	один.

Громадські організації відіграють важливу роль у розвитку, стабільності та згуртованості територіальної громади. Вони є каналом для реалізації ініціатив мешканців, захисту їхніх прав, формування активного громадянського суспільства.

У період воєнних викликів і післявоєнного відновлення громадські організації стали критично важливими структурами. Вони організують допомогу для постраждалих, беруть участь у гуманітарних місіях, підтримують найуразливіші групи населення та сприяють налагодженню діалогу всередині громади.

Громадські організації – це не просто об'єднання активістів, а двигун змін у Бериславській міській ТГ. Вони забезпечують зв'язок між людьми та владою, втілюють локальні ініціативи й підсилюють стійкість громади у викликах сучасності (таблиця 13.11).

Таблиця 1.3.11. Громадські організації на території Бериславської міської ТГ

№ з/п	Назва організації, об'єднання, спілки	Кількість членів	Дані про керівника, посада
1	ГО «Відродження Берислава»	11	Шаповалов Сергій Сергійович-голова організації
2	ГО Діти війни у Бериславському районі Херсонської області	-	засновник-Властова Лариса В'ячеславівна
3	ГО «Бери і Слав»	10	Стародубець Наталія Дмитрівна
4	ГО «Оріяна мрія»	2	Крещенецький Денис Олександрович - директор

SWOT-аналіз розроблений для Бериславської міської ТГ допомагає оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості й загрози.

Таблиця 1.3.12. SWOT-аналіз Бериславської міської ТГ

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<ol style="list-style-type: none"> Берислав розташований на перехресті водних та сухохідних маршрутів (Дніпро) з причалом, що створює логістичну перевагу та потенціал для розвитку торгівлі й переробки. Присутність транспортних артерій (автошляхи, близькість до залізниці) полегшує логістику і доступ до ринків. Сприятливий клімат та ґрунти для вирощування різноманітних культур Наявні історичні ресурси, які можуть стати основою для розвитку туризму та культурних ініціатив. Наявність електромереж, потенціал для розвитку альтернативної енергетики (сонячна енергія, біоенергетика). Участь громади у міжнародних і державних грантових програмах. Співпраця зі шведськими організаціями (ICLD, Готланд) та участь у 	<ol style="list-style-type: none"> Значні пошкодження через військові дії, особливо в сфері водо-, енерго-, культурної інфраструктури. Недоступність достатнього фінансування для реконструкції та модернізації об'єктів інфраструктури та послуг. Нестача кваліфікованих спеціалістів. Низький розвиток малого бізнесу. Міни та небезпека на деокупованих територіях. Часткова втрата населення (евакуація, міграція, загибель). Висока залежність від аграрного сектору. Зношена інженерна та транспортна інфраструктура. Недостатній рівень медичних та освітніх послуг.

<p>грантових ініціативах, а також обмін досвідом з нідерландськими громадами у сфері водопостачання, енергозабезпечення та відходів.</p> <p>8. Використання онлайн опитування, Google форми, соціальні мережі та інші інструменти для залучення громадян до прийняття рішень</p>	
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Участь у грантах на культурні, соціальні, водо- та енергетичні проекти; заявки подані до ICLD, партнерства зі Swedish International Centre та VNG International. 2. Розвиток зеленого, історичного та еко-туризму. 3. Підтримка малого та середнього бізнесу через гранти. 4. Розвиток альтернативної енергетики (СЕС, біогаз). 5. Інвестиції в сучасні технології сільського господарства. 6. Розвиток біоенергетики (оброблення біовідходів) 7. Цифровізація послуг та розширення онлайн-сервісів. 8. Співпраця з міжнародними організаціями (USAID, DOBRE, U-LEAD, ПРООН тощо). 9. Використання форумів, онлайн інструментів, робочих груп, що дає змогу враховувати позиції громадян у плануванні відновлення 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Постійні обстріли, атаки на підстанції, небезпека, навіть у степових селах – все це гальмує розвиток і відновлення. 2. Мінна небезпека на полях, уздовж доріг, у прибережних зонах. 3. Руйнування критичної інфраструктури (енергетика, водопостачання, транспорт). 4. Відтік населення через безпеку, економічні проблеми, що призводить до зменшення людського потенціалу. 5. Зниження агровиробництва через руйнування, мінування, нестачу техніки й добрив. 6. Обмежені ресурси для розвитку, низька платоспроможність населення, потенційні скорочення фінансування. 7. Посухи, нестача вологи після знищення Каховської ГЕС. 8. Забруднення води, зміна режиму зрошення. 9. Деградація ґрунтів через неправильне використання в умовах кризи. 10. Відсутність сталих інвестицій у приватний сектор. 11. Руйнування або закриття закладів через відсутність учнів/пацієнтів.

Бериславська міська ТГ має вагомий потенціал для відновлення та розвитку, однак безпекові виклики, обмежені фінансові ресурси та демографічні тенденції значно ускладнюють цей процес.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Загальна характеристика управління відходами у територіальній громаді

Основною тенденцією розроблених та вже прийнятих нормативно-правових актів у сфері управління відходами є перехід від захоронення відходів на полігонах до оброблення, з метою запобігання негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище. До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

- забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при управлінні ними;
- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;

- сприяння максимально можливому обробленню відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсоцінних відходів;

- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають відновленню, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів управління відходами;

- організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;

- здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;

- забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері управління відходами;

- створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання;

- сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування сфери управління відходами.

Станом на 1 вересня 2025 року система управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади фактично не функціонує у відповідності до вимог законодавства України та положень Регіонального плану управління відходами Херсонської області. Постійні ракетні та артилерійські обстріли, загроза повторної окупації, руйнування транспортної та комунальної інфраструктури, а також значні площі замінованих територій унеможливають забезпечення безперервного збирання, перевезення, оброблення (відновлення та видалення) побутових відходів. Утворені відходи накопичуються без належного технологічного контролю та обліку, що створює суттєві ризики для довкілля та здоров'я населення.

Унаслідок руйнування або критичного пошкодження наявних місць видалення відходів, відсутності доступу до них та недоступності шляхів під'їзду,

логістика потоків відходів практично паралізована. Діяльність комунальних підприємств у сфері управління відходами не забезпечена достатньою кількістю персоналу, техніки, запасних частин та палива. Роботи частково або повністю припинені з міркувань безпеки. Роздільне збирання відходів не здійснюється, повторне використання, рециклінг та компостування відсутні як процеси. Таким чином, система управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади фактично не функціонує.

Додатковим дестабілізуючим фактором є суттєве збільшення обсягів відходів від руйнувань, у тому числі відходів, що містять небезпечні компоненти (азбест, будівельні матеріали з важкими металами, зруйновані ЛЕП та електрообладнання), та відсутність інфраструктурної спроможності для їх належного відсортування, тимчасового зберігання і оброблення.

Поточна ситуація характеризується відсутністю стабільного інституційного управління у сфері відходів: немає можливості реалізувати тарифну політику, укладати договори на надання послуги з управління побутовими відходами у повному обсязі, здійснювати контроль за операторами та отримувати достовірну інформацію про фактичні обсяги утворення і видалення відходів. Наявні статистичні дані є фрагментарними та не відображають реальної екологічної ситуації в умовах війни. З огляду на викладені обставини система управління відходами Бериславської міської ТГ перебуває у стані вимушеної деградації, що зумовлює необхідність розроблення антикризових підходів.

У зв'язку з військовою агресією росії проти України, відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення більшості статистичної інформації. Тому, аналіз здійснено на основі наявних оперативних даних та наданих виконавчим комітетом Бериславської міської ради.

До початку повномасштабного вторгнення РФ у лютому 2022 року на території Бериславської міської територіальної громади розпочиналася реалізація низки проєктів, спрямованих на розвиток та модернізацію інфраструктури у сфері управління відходами та охорони водних ресурсів. Зокрема, було розпочато будівництво комплексу з сортування побутових відходів (за межами населеного пункту м. Берислав), який мав стати ключовим елементом регіональної системи управління відходами відповідно до кластерної моделі, визначеної РПУВ Херсонської області. Також було ініційовано проєкт рекультивації земель, порушених внаслідок тривалого розміщення побутових відходів, що передбачав усунення екологічних ризиків, пов'язаних із функціонуванням наявних стихійних місць видалення відходів. Окремим напрямом робіт була розробка та реалізація проєкту реконструкції очисних споруд м. Берислав, технічний стан яких вимагав модернізації для забезпечення належного очищення стічних вод.

Внаслідок початку активних бойових дій, окупації території, масованих обстрілів та руйнування критичної інфраструктури реалізація зазначених проєктів була повністю призупинена. Замороження інвестиційних та будівельних робіт зумовлено об'єктивною неможливістю виконання робіт у зоні

підвищеної небезпеки, відсутністю доступу до об'єктів, ризиками для персоналу, а також припиненням фінансування з різних джерел бюджетного та позабюджетного походження. Наразі проекти перебувають у стані технічної та фінансової консервації. Відновлення їх реалізації та актуалізація техніко-економічних параметрів можливі лише після покращення безпекової ситуації, забезпечення доступу до об'єктів і підтвердження джерел фінансування.

2.1.1. Параметри управління відходами та наявна інфраструктура

Проблема управління відходами у Бериславській міській ТГ входить до найважливіших проблем довкілля, оскільки стосується усієї без винятку території. Очевидно, що існуюча система управління відходами є застарілою і неефективною.

Об'єкти інфраструктури управління відходами Бериславської міської ТГ наведено в додатку 6.

Утворювачами побутових відходів виступають домогосподарства, підприємства, установи та організації всіх форм власності, якщо утворювані ними відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» - побутові відходи - змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картонну, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Побутові відходи не включають відходи промисловості, сільського і лісового господарства, рибальства та аквакультури, резервуарів для септиків, каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод, транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився, відходи будівництва та знесення, вуличний змет, медичні відходи.

Згідно з Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу побутових відходів, затверджених наказом від 03.05.2024 року №409, морфологічний склад побутових відходів рекомендується визначати за такою класифікацією:

- папір та картон;
- скло;
- пластик (пластмаси та інші полімери);
- деревина;
- текстиль;
- метали (чорні та кольорові);
- комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
- біовідходи (харчові відходи, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);

- відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп'ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
- відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо);
- небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
- великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);
- ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
- залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

Морфологічний склад сучасних побутових відходів значно відрізняється від того, що був кілька десятиліть тому. Останнім часом почалось інтенсивне використання пакувального матеріалу і напівфабрикатів, що призводить до накопичення все більшої кількості не тільки паперу, а й полімерів. Основними факторами, які впливають на зміни у складі відходів є кліматичні умови, рівень життя населення і рівень розвитку ринку вторинної сировини. Крім того, морфологічний склад побутових відходів також залежить від джерела їх утворення. Морфологічний склад відходів значно змінюється не тільки з часом, але і залежить від того, на якій конкретній території він збирається (регіон, місто, сільська місцевість тощо).

Сезонні зміни складу ПВ характеризуються збільшенням вмісту харчових відходів з 20-25% навесні, до 40-55% восени, що пов'язано з великою кількістю овочів і фруктів в раціоні харчування населення. Взимку скорочуються відходи деревини та листя з 20 до 7 %. З урахуванням 90–100 % вологості, відходи можуть містити: органічні відходи – 30 %; макулатуру – 20 %; пластмаси – 18 % відповідно до пори року.

У зв'язку з військовою агресією росії проти України, відповідно до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення більшості статистичної інформації. Тому, аналіз здійснено на основі наявних оперативних даних та наданих виконавчим комітетом Бериславської міської ради.

Проблематика управління відходами в Україні набула стратегічного значення в контексті реалізації державної екологічної політики, адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу та переходу до принципів циркулярної економіки. З ухваленням нового Закону України «Про управління відходами» № 2320-IX (чинного з 9 липня 2023 року) система регулювання відходів була докорінно оновлена. Відтепер замість поділу на чотири класи небезпеки (I–IV), що використовувався в попередніх нормативно-правових актах, застосовується поділ на дві категорії:

Небезпечні відходи — ті, що мають одну або більше небезпечних властивостей, визначених у додатку 3 до Закону;

Відходи, що не є небезпечними — ті, які не мають зазначених властивостей.

Такий підхід відповідає європейській практиці (Директива 2008/98/ЄС про відходи) і спрямований на спрощення класифікації, посилення контролю за

токсичними потоками та гармонізацію з єдиним Національним переліком відходів, затвердженим постановою КМУ від 20 жовтня 2023 року №1102.

Закон установлює нові принципи управління відходами:

- ієрархію управління відходами (запобігання → повторне використання → оброблення → інше відновлення → видалення);

- розширену відповідальність виробника, який відповідає за увесь життєвий цикл своєї продукції;

- обов'язок декларування небезпечних відходів і звітування про обсяги не небезпечних;

- заборону на змішування небезпечних відходів без спеціально визначених умов.

У цьому контексті аналіз відходів Херсонської області та Бериславської територіальної громади набуває особливої актуальності. Він дозволяє простежити, як регіональна система управління відходами, сформована ще в межах старої класифікації, може бути інтерпретована з позицій нових нормативних принципів. Зокрема, відходи, які раніше належали до I–III класів безпеки, сьогодні слід розглядати як небезпечні, а відходи IV класу – відходи, що не є небезпечними.

Херсонська область характеризується високими обсягами утворення відходів унаслідок поєднання аграрного, переробного та енергетичного секторів. Проте головну екологічну загрозу становлять саме небезпечні відходи, які потребують спеціального оброблення. Водночас Бериславська міська ТГ є прикладом локальної адміністративної одиниці з порівняно невеликим загальним обсягом відходів, але високим рівнем екологічного менеджменту: майже повним обробленням, мінімальними залишками на тимчасовому зберіганні та відсутністю накопичення відходів, що не є небезпечними.

Таким чином, поєднання кількісного аналізу відходів 2021 року (рік перед повномасштабним вторгненням) зі змістом чинного законодавства створює основу для наукового узагальнення процесів управління небезпечними відходами та відходами, що не є небезпечними, визначення тенденцій розвитку регіональної системи управління та її адаптації до сучасних європейських стандартів.

Таблиця 2.1.1. Рух відходів станом на 2021 рік

Територія	Усі відходи, тонн	Небезпечні, тонн	Відходи, щоне є небезпечними, тонн	На початок 2021 року, тонн	Прибуло, тонн	Вибуло, тонн	На кінець 2021 року, тонн
Херсонська область	3 082 817,0	71 971,0	3 010 846,0	3 062 980,0	206 646,0	2 574 986,0	669 110,0
Бериславська міська ТГ	429,6	413,0	16,6	0,0	429,6	429,6	0,06

Аналіз руху відходів свідчить, що у Херсонській області домінує масив відходів, що не є небезпечними (понад 3 млн тонн), тоді як небезпечні становлять лише близько 2,3 % від загального обсягу. Незважаючи на незначне співвідношення, саме небезпечні відходи формують головне екологічне

навантаження. Значна частина відходів, що не є небезпечними, вибуває протягом року, проте залишки на кінець періоду (понад 669 тис. тонн) свідчать про часткове накопичення. У Бериславській міській ТГ масштаби руху відходів незначні – лише 429,6 тонн, причому фактично весь обсяг було оброблено або передано на оброблення. Такий результат демонструє високий рівень організованості системи збирання та передачі відходів на місцевому рівні й відсутність ризику неконтрольованого накопичення.

Таблиця 2.1.2. Утворення відходів від економічної діяльності у Бериславській МТГ станом на 2021 рік

Територія	Усього утворено, тонн	Небезпечні відходи, тонн	Відходи, що не є небезпечними, тонн	До 2020 року, %	Частка у підсумку, %
Херсонська область	106 525,8	47 655,1	58 870,8	170,0	100,0
Бериславська міська ТГ	413,5	396,4	16,6	16,6	0,4

У структурі області спостерігається зростання утворення як небезпечних, так і відходів, що не є небезпечними, що свідчить про активізацію промислового виробництва та підвищення рівня обліку. Небезпечні відходи становлять майже половину загальної маси (47,7 тис. тонн), тоді як відходи, що не є небезпечними, — 58,9 тис. тонн. Такий баланс підтверджує значну екологічну складову регіональної економіки. У Бериславській міській ТГ утворено лише 413,5 тонн відходів, із яких понад 96 % належать до небезпечних. Це пояснюється тим, що на території громади функціонують окремі виробництва, пов'язані з використанням або утворенням токсичних компонентів, хоча їхній масштаб порівняно невеликий. Загалом громада демонструє стабільну структуру утворення відходів без ознак критичного зростання.

Таблиця 2.1.3. Тимчасове зберігання відходів у Бериславській МТГ станом на 2021 рік

Територія	Усього у зберіганні, тонн	Небезпечні відходи, тонн	Відходи, що не є небезпечними, тонн	До 2020, %	У виробників, тонн	У переробників, тонн
Херсонська область	669 110,0	28 700,0	640 410,0	280,0	449 000,0	220 000,0
Бериславська міська ТГ	0,06	0,06	0,00	–	0,06	0,00

Стан тимчасового зберігання відходів у Херсонській області залишається проблемним. На кінець 2021 року накопичено понад 669 тис. тонн, переважно відходів, що не є небезпечними, що свідчить про перевантаження існуючих полігонів та майданчиків зберігання. Небезпечних відходів на тимчасовому зберіганні обліковувалося близько 28,7 тис. тонн, що формує високі ризики для довкілля. У Бериславській міській ТГ обсяг зберігання практично нульовий – лише 0,06 тонн, що вказує на відсутність тенденції до накопичення. Це позитивний показник ефективності, який свідчить про швидке переміщення відходів із місця утворення до пунктів оброблення. Проте в масштабах області

наявність великих залишків потребує системних рішень для зменшення навантаження на місця тимчасового зберігання.

Таблиця 2.1.4. Передача відходів на оброблення у Бериславській МТГ станом на 2021 рік

Територія	Усього передано відходів, тонн	Небезпечні відходи, тонн	Відходи, що не є небезпечними, тонн	На оброблення, тонн	На видалення, тонн	Фіз. особам, тонн
Херсонська область	46 706,4	13 194,5	33 511,9	14 770,2	20 097,9	11 838,3
Бериславська міська ТГ	413,5	396,9	16,6	413,3	0,55	0,00

Передача відходів на оброблення є важливим показником рівня функціональності системи управління відходами. В області загальний обсяг переданих відходів становив понад 46,7 тис. тонн, більшість із яких (71,7 %) — відходи, що не є небезпечними. Водночас значна частка відходів передана на видалення, що свідчить про недостатній розвиток потужностей із оброблення. У Бериславській міській ТГ обсяг переданих на оброблення відходів становив 413,5 тонн. Така структура відповідає сучасним екологічним принципам і свідчить про орієнтацію громади на циркулярні методи управління відходами. У той час як обласна система демонструє перевагу екстенсивного підходу, громада фактично реалізує модель ресурсного відновлення.

Таблиця 2.1.5. Загальні обсяги утворення відходів (економіка та домогосподарства) у Бериславській МТГ станом на 2021 рік

Територія	Усього, тонн	Небезпечні відходи, тонн	Відходи, що не є небезпечними, тонн	Частка у загальному обсязі, %	На 1 км ² , кг	На 1 особу, кг
Херсонська область	72 775,2	47 655,1	25 120,1	100,0	–	–
Бериславська міська ТГ	16,6	0,4	16,2	0,0	–	–

У Херсонській області загальний обсяг утворення відходів становив 72,8 тис. тонн, із яких дві третини класифікуються як небезпечні. Це підкреслює високий рівень ризику для довкілля, особливо з урахуванням відсутності достатньої кількості сучасних підприємств для оброблення відходів. У Бериславській міській ТГ загальний обсяг – лише 16,6 тонн, переважно відходів, що не є небезпечними. Незважаючи на невеликі абсолютні значення, структура потоків громади залишається контрольованою, а ризики мінімальні. Натомість обласний рівень вимагає масштабного вдосконалення інфраструктури управління небезпечними відходами, підвищення рівня оброблення і екологічного моніторингу.

Таблиця 2.1.6. Місця видалення відходів (МВВ) Бериславської міської територіальної громади

Місцезнаходження місця видалення відходів/полігону побутових відходів	Відомості про наявність проєктної документації на місце видалення відходів/полігону побутових відходів	Реєстраційні дані паспорту місця видалення відходів (МВВ). Відомості про проєктну місткість полігону, розрахунковий термін експлуатації	Площа земельної ділянки на якій знаходиться полігон побутових відходів/місце видалення відходів	Найменування юридичної особи, яка визначена виконавцем послуг з управління відходами	Відомості про наявність правовстановлюючих документів на земельну ділянку (за наявності зазначити кадастровий номер земельної ділянки)	Статус полігону /місця розміщення відходів (діючий, закритий, законсервований)
м. Берислав Кадастровий номер земельної ділянки: 6520610100:01:221:0011	Робочий проєкт землеустрою щодо рекультивації порушених земель внаслідок забруднення т побутовими відходами, на земельній ділянці комунальної власності 2,2927 га, кадастровий № 6520610100:01:221:0011, в межах м. Берислав Херсонської області	-	2,2927 га	КП «Бериславська ЖЕК – 1» Код ЄДРПОУ 3355471 м. Берислав, вул. Центральна, 113а Начальник - Раков Юрій Олександрович 0951615108 berislavgek@gmail.com. kpgek@ukr.net	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 320510 від 19.11.2008	Не діюче (Міською радою заключений договір на виконання робіт з рекультивації порушених земель, внаслідок забруднення ПВ)
м. Берислав Кадастровий номер земельної ділянки 6520610100:02:001:0116	Експертний звіт ТОВ «Експертиза МВК» № 23615 від 11.09.2019 року Будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області (за межами населеного пункту)	-	5,0 га	КП «Бериславська ЖЕК – 1» Код ЄДРПОУ 3355471 м. Берислав, вул. Центральна, 113а Начальник - Раков Юрій Олександрович 0951615108 berislavgek@gmail.com. kpgek@ukr.net	Реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна: №1739191565206 від 03.01.2019	Земельна ділянка для Будівництва комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області (за межами населеного пункту)
с. Зміївка 46.88272208702742, 33.570979353610774 Кадастровий номер земельної ділянки 6520681200:02:038:0400	-	-	1,09 га	-	Свідоцтво про право власності САК № 657604 від 15.01.2014	Діюче

с. Новоберислав Кадастровий номер земельної ділянки 6520684400:02:052:0401	-	-	1,9999 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ №322586 від 30.09.2011	Діюче
с. Раківка Кадастровий номер земельної ділянки 6520686600:05:030:0001	-	-	0,8165 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321488 від 25.05.2010	Діюче
с. Томарине Кадастровий номер земельної ділянки 6520686900:02:041:0010	-	-	0,7624 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321524 від 19.07.2010	Діюче
с. Урожайне Кадастровий номер земельної ділянки 6520687300:02:001:0024	-	-	1 га	-	Розроблено проект землеустрою	Діюче
с. Шляхове Кадастровий номер земельної ділянки 6520688400:02:042:0006	-	-	1,6629 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321000 від 31.03.2009	Діюче

Проведений аналіз свідчить, що система управління відходами в Херсонській області та Бериславській міській ТГ має певні досягнення, але водночас і значні виклики. У регіоні спостерігається надмірне накопичення відходів, що не є небезпечними, та обмежені можливості для оброблення небезпечних відходів. Незважаючи на позитивні приклади локального рівня, таких як Бериславська міська ТГ, загальна система потребує вдосконалення в межах нових нормативних вимог Закону України «Про управління відходами».

Основні напрями вдосконалення включають:

- розбудову регіональної інфраструктури для оброблення відходів;
- підвищення рівня обліку та простежуваності небезпечних потоків;
- створення пунктів роздільного збирання відходів;
- запровадження локальних програм моніторингу і профілактики утворення небезпечних речовин.

Сьогодні розвиток системи управління відходами в регіоні ускладнюється впливом військових дій, що зумовили руйнування частини виробничих потужностей, порушення логістики та збільшення обсягів воєнних і будівельних відходів. Це створює додаткове екологічне навантаження та потребує оновленої стратегії післявоєнного відновлення, орієнтованої на стійкість, безпечність і ресурсну ефективність.

Таким чином, навіть за нинішніх умов, Бериславська міська ТГ демонструє приклад локального рівня екологічного управління, який може стати базовою моделлю для інших територіальних громад Херсонщини в процесі реформування та відновлення системи управління відходами відповідно до сучасного європейського законодавства.

2.1.2 Інституційна структура управління відходами

Інституційна структура управління відходами у Херсонській області базується на Законах України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», Положеннях «Про Державну екологічну інспекцію України», «Про Державну екологічну інспекцію Південного округу», «Про Департамент захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації», «Про Головне управління статистики у Херсонській області», інших положеннях та регламентних документах структурних підрозділів державних адміністрацій, які виконують завдання і функції у сфері управління відходами.

Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на регіональному рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

- утворювачі відходів (населення, організації);
- суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;
- органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;

- інші зацікавлені сторони.

Утворювач відходів – фізична особа, юридична особа, в результаті діяльності якої утворюються відходи, а також суб'єкти управління відходами, які здійснюють операції із сортування, змішування або інші операції, що призводять до зміни характеристик або складу відходів. Утворювачами відходів є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Суб'єктами у сфері управління відходами є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, діяльність яких призводить до утворення відходів, а також суб'єкти господарювання у сфері управління відходами.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами - юридична особа або фізична особа-підприємець, що здійснює збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до законодавства;

Згідно із статтею 17 Закону України «Про управління відходами», суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

- 1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;
- 2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- 3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;
- 4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;
- 5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;
- 6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;
- 7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;
- 8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;
- 9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;
- 11) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;
- 12) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;
- 13) виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Виконавця послуг з управління побутовими відходами визначає орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому КМУ.

Виконавець послуг з управління побутовими відходами укладає договори про надання послуг з управління побутовими відходами із споживачами.

Виконавець послуг з управління побутовими відходами зобов'язаний укласти договори про надання послуг з оброблення (відновлення та видалення) побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги відповідно до правил благоустрою території населеного пункту, розроблених з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту. Договори про надання послуг з управління з побутовими відходами мають містити інформацію про укладені договори між виконавцем послуг з перевезення побутових відходів та суб'єктами господарювання, що надають послуги з оброблення (відновлення та видалення) побутових відходів.

Згідно із статтею 25 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що споживачі зобов'язані укласти договір про управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами, визначеним у встановленому законодавством порядку.

Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, управитель багатоквартирного будинку або інша уповноважена особа, яка укладає колективний договір про надання комунальних послуг, згідно з правилами благоустрою території населеного пункту, розробленими з урахуванням схеми санітарного очищення населеного пункту та затвердженими органом місцевого самоврядування, укладає договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчим органом сільських, селищних, міських рад, згідно з Методикою роздільного збирання побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13.12.2023 року №1130.

Для багатоквартирних будинків передбачена контейнерна схема перевезення побутових відходів із затвердженим графіком відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я від 17.03.2011 року №145 «Про затвердження державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць». Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Великогабаритні та ремонтні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» та ліцензію на здійснення господарської діяльності з

управління небезпечними відходами, відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою КМУ від 05.12.2023 року №1278.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами.

Перевезення інших відходів здійснюється на загальних принципах ведення господарської діяльності. Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їх об'єктах.

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарської діяльності, які мають відповідну ліцензію.

Облаштування та експлуатація полігонів побутових відходів має здійснюватися у відповідності до Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності).

У сфері управління відходами законодавством передбачені такі документи:

- **дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів** — документ дозвільного характеру відповідно до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та постанови Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- **ліцензія на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами** — видається згідно із Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» та **не належить до документів дозвільного характеру**;

- **інтегрований дозвіл** — передбачений частиною третьою статті 41 Закону України «Про управління відходами» (у випадках, визначених законодавством).

Не потребує отримання ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами:

- 1) діяльність з приймання та зберігання відходів, якщо протягом одного року прийняті чи утворені відходи передаються суб'єкту господарювання, який має ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, за умови подання суб'єктом господарювання звітної інформації (декларації) до інформаційної системи управління відходами;

- 2) діяльність із збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів у порядку визначеному законодавством;

- 3) діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Інформація щодо розподілу функцій і повноважень структурних підрозділів органів державної влади та місцевого самоврядування, на які покладено функцію управління відходами та здійснення контролю в цій сфері

Учасниками системи управління відходами є суб'єкти у сфері управління відходами; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна екологічна інспекція України, Державна екологічна інспекція Південного округу (Запорізька та Херсонська області), органи місцевого самоврядування; місцеві державні адміністрації та їх структурні підрозділи, які виконують завдання у сфері управління відходами.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, відповідно до статей 20 та 21 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

1) забезпечення формування державної політики у сфері управління відходами;

2) затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій;

3) затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності;

4) затвердження правил технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;

5) затвердження правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації;

6) затвердження форми та порядку обліку відходів;

7) затвердження порядку розроблення програми контролю та моніторингу полігону та вимог до неї;

8) укладання в передбаченому законом порядку міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері управління відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;

9) забезпечення обміну інформацією з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями у сфері управління відходами.

10) реалізація державної політики у сфері управління відходами;

11) організацію підготовки фахівців у сфері управління відходами;

12) забезпечення розроблення і виконання стратегій, планів, програм у сфері управління відходами;

13) забезпечення виконання Національної стратегії управління відходами, підготовка звітів про її виконання;

14) забезпечення виконання Національного плану управління відходами та здійснення оцінки ефективності його виконання;

15) погодження регіональних планів управління відходами;

16) забезпечення виконання Національної програми запобігання утворенню відходів та здійснення оцінки ефективності її виконання;

17) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням;

18) видачу (відмову у видачі, анулювання) дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів;

19) ліцензування господарської діяльності з управління небезпечними відходами;

20) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновку на транскордонне перевезення відходів;

21) реєстрацію декларацій про відходи;

22) реєстрацію організацій розширеної відповідальності виробників;

23) створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами (онлайн-платформи «Еко-система» у сфері захисту довкілля з актуальною інформацією про стан навколишнього середовища, та надання доступу до екологічних послуг, офіційного інформаційного ресурсу та мобільного додатку «ЕкоЗагроза», який дозволяє громадянам отримувати достовірну інформацію про стан довкілля, повідомляти про екологічні порушення та моніторити стан повітря, води та ґрунту.

24) надання публічного доступу до узагальнених даних у сфері управління відходами та інформування громадськості про управління відходами;

25) забезпечення участі України в міжнародному співробітництві у сфері управління відходами.

Міністерство розвитку громад та територій України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, відповідно до статті 22 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

1) формування та реалізація державної політики у сфері надання послуги з управління побутовими відходами;

2) участь у розробленні Національної стратегії управління відходами;

3) участь у розробленні Національного плану управління відходами;

4) участь у погодженні регіональних планів управління відходами;

5) здійснення аналізу, систематизації та оприлюднення інформації у сфері управління побутовими відходами;

6) розроблення правил надання послуги з управління побутовими відходами;

7) розроблення порядку формування тарифів на послугу з управління побутовими відходами;

8) розроблення порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;

9) розроблення типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами;

10) затвердження правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;

12) затвердження методики розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, порядку та форм надання звітності щодо їх виконання;

13) затвердження порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

14) затвердження методик, правил, інструкцій та порядків у сфері надання комунальної послуги з управління побутовими відходами.

Державна екологічна інспекція України, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, до повноважень якого, згідно із статтею 23 Закону України «Про управління відходами» та постановою КМУ від 19.04.2017 року №275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України», належить здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їхніми територіальними органами (у разі утворення), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 3) подання декларацій про відходи;
- 4) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 5) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;
- 6) перевезення небезпечних відходів через територію України та транскордонних перевезень небезпечних відходів;
- 7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;
- 8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Державна екологічна інспекція Південного округу до повноважень якої належить здійснення державного нагляду (контролю) з питань запобігання утворенню та управління відходами, зокрема щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;
- 3) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 4) подання декларацій про відходи;
- 5) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 6) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;
- 7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;
- 8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Міністерство охорони здоров'я України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері

охорони здоров'я, відповідно до статті 24 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Херсонська обласна державна адміністрація – місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – області, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною обласною радою.

Відповідно до статті 25 частини другої ЗУ «Про управління відходами» до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;

2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;

3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;

4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;

5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;

6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;

7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;

8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;

10) погодження місцевих планів управління відходами.

Для виконання вищезазначених завдань, в структурі обласної державної адміністрації створені структурні підрозділи, відповідальні за питання управління відходами:

Головне управління Держпродспоживслужби у Херсонській області відповідно до статті 24 Закону України «Про управління відходами», до Законів України «Про систему громадського здоров'я», «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та ін:

- державний нагляд (контроль) за організацією роботи зі збирання, оброблення та знищення загиблих тварин і відходів тваринного походження;
- санітарні заходи щодо охорони території України шляхом проведення державного санітарно-епідеміологічного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, медико-санітарного контролю (огляду) з метою запобігання в'їзду на територію України транспортних засобів, ввезення вантажів, товарів та інших предметів, у тому числі лікарських засобів, біологічних, хімічних і радіоактивних речовин, а також матеріалів і відходів, що можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я населення (крім заходів, пов'язаних із здійсненням медико-санітарного спостереження (епідеміологічного нагляду (спостереження), та крім виконання функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників).

Органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами, реалізують повноваження згідно з вимогами статті 26 Закону України «Про управління відходами», а саме:

- 1) участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- 2) участь у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами;
- 3) затвердження місцевих планів управління відходами;
- 4) вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- 5) створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- 1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;
- 2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;
- 3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
- 4) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
- 5) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- 6) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

- 7) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;
 - 8) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;
 - 9) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;
 - 10) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;
 - 11) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
 - 12) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);
 - 13) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.
- Відповідно ст. 25 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», до компетенції **сільських, селищних, міських рад належить:**
- 1) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами;
 - 2) вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів;
 - 3) затвердження місцевих планів управління відходами;
- Відповідно ст. 30 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» **до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**
- 1) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;
 - 2) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;
 - 3) затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;
 - 4) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;
 - 5) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
 - 6) прийняття рішення про початок та закінчення опалювального періоду з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами та іншими нормативними документами;
 - 7) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
 - 8) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

9) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

10) надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

11) встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» **до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**

1) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

2) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

3) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

За управління відходами відповідає **Відділ житлово-комунального господарства, розвитку інфраструктури та благоустрою виконавчого комітету Бериславської міської ради.**

Аналіз інституційної спроможності структур, відповідальних за управління відходами, наявні проблеми, що потребують вирішення

Основний закон, який регулює систему управління відходами – Закон України «Про управління відходами». Закон імплементує положення Директиви № 2008/98/ЄС про відходи, частину положень Директиви № 1999/31/ЄС щодо захоронення відходів, положення щодо спалювання відходів Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди, Директив про розширену відповідальність виробника, Базельської конвенції щодо транскордонного перевезення відходів та інших європейських актів). Закон України «Про управління відходами» є рамковий, на виконання якого необхідна розробка та прийняття ряду суміжних законів, підзаконних актів та порядків, які на сьогодні вступають в дію, або на стадії розробки та проєктів (законопроєкти «Про упаковку та відходи упаковки», «Про відходи електричного та електронного обладнання», «Про батареї та акумулятори» тощо).

Виконання заходів, які регулюють питання в частині розширеної відповідальності виробника будуть корегуватись після прийняття вищевказаних законопроєктів.

Розробка Місцевого плану управління відходами в Бериславській міській територіальній громаді на 2025-2034 роки, здійснюється згідно з Порядком розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

05.09.2023 року №947, Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля України від 15.03.2024 року №288 з врахуванням завдань та заходів Регіонального плану управління відходами Херсонської області (далі – Регіональний план).

Незважаючи на існуючі труднощі, органи місцевого самоврядування докладають максимальних зусиль для вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням якісного управління побутовими відходами. Нажаль, за існуючого стану речей неможливо ефективно запобігати утворенню відходів, зменшувати обсяги їх утворення, сприяти підготовці до їх повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання негативному впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Залучення додаткових фінансових ресурсів, міжнародні гранти, інвестиції, кредити, державна підтримка окремих проєктів, є одним з найважливіших напрямів розвитку місцевого самоврядування.

Для органів місцевої влади рекомендується:

- з метою впровадження новітніх наукових розробок та практик у сфері управління відходами, необхідне ознайомлення з позитивним практичним досвідом;

- підвищувати обмін інформацією між муніципалітетами з метою вдосконалення процесу прийняття рішень у сфері охорони довкілля та використання природних ресурсів;

- створювати механізми участі громадськості і промислових підприємств під час розроблення та впровадження місцевої екологічної політики;

- інформувати мешканців громади та залучати їх до процесу прийняття рішень.

Головна мета реалізації інституційного забезпечення екологічної політики в умовах децентралізації полягає в досягненні стійкості системи або зниженні рівня її невизначеності шляхом запровадження більш стійких і довготривалих механізмів взаємодії між окремими інститутами та структурними елементами системи.

2.1.3. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами

Основним джерелом фінансування природоохоронних заходів у Бериславській міській територіальній громаді є кошти міського фонду охорони навколишнього природного середовища, який формується за рахунок відрахувань екологічного податку та частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності.

Екологічний податок є основним джерелом формування доходів міського фонду охорони навколишнього природного середовища. Кошти фонду охорони навколишнього природного середовища мають цільове екологічне призначення і спрямовуються виключно на фінансування природоохоронних заходів міста чи громади, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1998 року №1147 «Про затвердження видів діяльності, що відносяться до

природоохоронних заходів» (зі змінами). Кошти фонду ОНПС у Бериславській міській ТГ використовуються на природоохоронні заходи, в тому числі і на впровадження системи управління відходами в громаді.

З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, фінансування пріоритетних напрямів, у тому числі через місцеві цільові програми, здійснюється з урахуванням реальних можливостей відповідних місцевих бюджетів, враховуючи виконання постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 року №590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» (із змінами), а також виділених фінансових ресурсів державного бюджету, приватних інвестицій, кредитних ресурсів та технічної допомоги міжнародних організацій.

Основою фінансування природоохоронних заходів є кошти місцевого бюджету, грантові кошти, та фінансування за рахунок міжнародної технічної допомоги.

Надходження до фонду ОНПС Бериславської міської ТГ наведено в додатку 7.

Фінансування заходів з управління відходами Бериславської міської ТГ наведено в додатку 8.

Надходження до бюджету Бериславської міської територіальної програми наведено в додатку 9.

2.2. Опис поточного стану за видами відходів

Бериславська міська територіальна громада формує відходи різних категорій, серед яких переважають відходи, що не є небезпечними, утворені внаслідок життєдіяльності населення та господарської діяльності підприємств. У структурі потоків також присутня невелика частка небезпечних відходів, які потребують спеціального збирання, перевезення та оброблення відповідно до встановлених вимог.

Загальний обсяг утворених відходів у громаді залишається незначним порівняно з великими населеними пунктами, що пов'язано з чисельністю населення, структурою економіки та обмеженою кількістю промислових підприємств. Найбільшу частку становлять побутові відходи, які утворюються у приватному секторі, багатоквартирних будинках, закладах освіти, охорони здоров'я та об'єктах торгівлі. Відходи виробничого походження, як правило, мають локальний характер і утворюються у невеликих обсягах.

У громаді функціонує система централізованого збирання та перевезення побутових відходів. Для небезпечних потоків, зокрема використаних батарейок, люмінесцентних ламп, мастил і хімічних засобів, організовано їхнє тимчасове зберігання з подальшою передачею суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. Водночас облікова звітність потребує вдосконалення, оскільки дані щодо окремих видів відходів фіксуються нерівномірно.

Загалом поточний стан управління відходами в Бериславській громаді можна охарактеризувати як контрольований, однак із певними обмеженнями у сфері статистичного обліку, моніторингу небезпечних потоків та розвитку інфраструктури для роздільного збирання.

2.2.1. Побутові відходи

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про управління відходами» побутові відходи – змішані та/або роздільно зібрані відходи від домогосподарств, включаючи відходи паперу, картонну, скла, пластику, деревини, текстилю, металу, упаковки, біовідходи, відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО), відходи батарей та акумуляторів, небезпечні відходи у складі побутових, великогабаритні та ремонтні відходи, а також змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо ці відходи подібні за своїм складом до відходів домогосподарств.

Для класифікації побутових відходів (ПВ) служить Порядок класифікації відходів та Національний перелік відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023 року №1102.

Порядок класифікації відходів визначає процедуру проведення класифікації відходів за видами та властивостями з метою належного управління відходами, запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище або зменшення такого впливу. Класифікація здійснюється відповідно до Національного переліку відходів з урахуванням властивостей, що роблять відходи небезпечними.

У Національному переліку використовується термін «Побутові відходи (відходи домогосподарств та подібні відходи комерційних організацій, промислових підприємств, установ), включаючи окремо зібрані фракції та відходи інфраструктури населених пунктів»(код 20).

Джерела утворення та обсяги відходів

Утворювачами побутових відходів (ПВ) є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання. Функції утворювачів побутових відходів (первинних) визначені законодавством. Кількісні та якісні характеристики побутових відходів не є постійними та залежать від джерел їх утворення.

Основними джерелами утворення побутових відходів у Бериславській міській територіальній громаді є приватний житловий сектор, багатоквартирні будинки, гуртожитки, заклади освіти й охорони здоров'я, а також об'єкти торгівлі й побутового обслуговування. До складу побутових відходів належать харчові залишки, упаковка, папір, пластик, текстиль, скло, деревина, а також небезпечні компоненти побутового походження, як-от використані батарейки, люмінесцентні лампи і хімічні засоби.

Таблиця 2.2.1. Багатоквартирні будинки на території Бериславської МТГ

№ з/п	Загальна кількість багатоквартирних будинків, од.	Кількість багатоквартирних будинків, в яких створено ОСББ, од.	Кількість створених ОСББ, од.	Кількість ОСББ, управління будинками яких здійснюється управителем, од.	Кількість багатоквартирних будинків, управління якими здійснюється управителем		кількість багатоквартирних будинків, управління якими здійснюється співвласникам и самостійно, од.	кількість багатоквартирних будинків житлово-будівельних, житлових кооперативів, тощо	кількість житлово-будівельних (обслуговуючих), житлових кооперативів	кількість багатоквартирних будинків, в яких форму управління не обрано	
					обраними співвласниками самостійно	призначеним за результатами конкурсу органом місцевого самоврядування				всього, од.	з них оголошено конкурс на визначення управителя
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	101	34	30	-	-	58	5	4	3	-	-

Що стосується обсягів, наявна статистика за 2021 рік показує, що загальний обсяг утворених відходів у громаді – 16,603 тонн. Проте в офіційних звітах не виділено окремо масу побутових відходів від домогосподарств, тобто конкретного обсягу для цього типу потоків від населення громади немає.

Загальні показники норм утворення побутових відходів по Україні коливаються від 250 до 300 кг/рік. Для орієнтовного прогнозу буде використано 300 кг/мешканець/рік. Відповідні припущення для розрахунків обсягів утворення побутових відходів застосовувались і в РПУВ в Херсонській області до 2034 року.

Станом на 31.07.2025 року чисельність населення Бериславської міської ТГ становила 1 084 осіб. Враховуючи скорочення населення громади, спричинене збройною агресією РФ, розробниками МПУВ здійснено нормативні розрахунки обсягу утворення побутових відходів, враховуючи дані щодо населення за 2025 рік.

За нормативними розрахунками станом на 2025 рік, враховуючи фактичну кількість населення, громада повинна забезпечити утримання стабільної системи управління побутовими відходами з обсягом утворення побутових відходів ~ 325,2 тонн/рік (≈0,9 тонн/добу).

Дані щодо управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади наведено в додатку 5.

Система управління відходами

У Бериславській міській територіальній громаді функціонує КП «Бериславська ЖЕК-1» (ЄДРПОУ 03355471), яке виконує функції з обслуговування житлового фонду, збирання, перевезення побутових відходів, а також обслуговування майна, що перебуває на балансі.

Збирання та перевезення відходів забезпечуються через контейнерні майданчики, які встановлені у різних мікрорайонах міста; двічі на тиждень здійснюється перевезення змішаних побутових відходів. В приватному секторі без контейнерна система збирання ПВ.

Також у громаді здійснюється прийом вторинної сировини – пластикових пляшок, скла, картону – через місцевих підприємців або ФОП, які збирають ці фракції.

Тарифи на перевезення ПВ

Комунальне підприємство «Бериславська ЖЕК-1» знаходиться у підпорядкуванні Бериславської міської ради. Тарифи на перевезення побутових відходів формуються рішеннями виконавчого комітету.

Перевезення ПВ для населення в приватному секторі:

– 19,17 грн за 1 чол. – розрахунковий; 15,00 грн. за 1 чол. – діючий

Перевезення ПВ для населення в комунальному секторі:

– 0,68 грн. за 1 м³ – розрахунковий; 0,53 грн. за 1 м³ – діючий

Перевезення ПВ для бюджетних організацій та інших споживачів:

– 192,48 грн. за 1 м³ - розрахунковий; 150,60 грн. за 1 м³ – діючий.

Таблиця 2.2.2. Коригування калькуляції витрат планової собівартості по збиранню та перевезенню ПВ

Статті витрат	Комунальний сектор 2019 р.	Комунальний сектор 2020 р.	Приватний сектор 2019 р.	Приватний сектор 2020 р.	Організації, підприємства та благоустрій 2019 р.	Організації, підприємства та благоустрій 2020 р.
Прямі матеріальні витрати в т.ч.	112943	112943	167112	167112	156794	156794
Спецодяг та інвентар	6969	6969	10312	10312	9675	9675
Паливно-мастильні матеріали	92503	92503	136869	136869	128418	128418
Прямі витрати на запасні частини	13470	13470	19931	19931	18700	18700
Прямі витрати з оплати праці	180693	262312	267357	388130	250849	364325
Інші прямі витрати	46537	64493	68857	95427	64604	89569
Внески на загальнообов'язкове страхування	39753	57709	58819	85389	55186	80151
Амортизація	6784	6784	10038	10038	9418	9418
Загальновиробничі витрати	99966	122610	147912	181426	138779	170285
Управління виробництвом	62702	84879	92775	125595	87046	117879
Інші загальновиробничі витрати	1021	1021	1511	1511	1418	1418
Загальновиробничі витрати	36243	36710	53626	54320	50314	50988
Всього прямих витрат	440139	562359	651238	832095	611026	780973
Адміністративні витрати (15%)	66028	84354	97678	124814	91654	117146
Всього витрат	506167	646712	748916	956910	702680	898119
Рентабельність	-	-	-	-	234932	300209
Всього	506167	646712	748916	956910	937612	1198328
ПДВ 20%	101233	129342	149784	191382	187522	239666
Всього витрат	607400	776055	898700	1148291	1125134	1437994
	0,53 грн/м²	0,68 грн/м²	15,0 грн/чол	19,17 грн/чол	150,6 грн/м³	192,48 грн/м³

У матеріально-технічній базі громади КП «Бериславська ЖЕК-1» має на балансі контейнерні майданчики, транспортні засоби спеціального призначення для збирання та перевезення відходів. Вулиці та двори прибираються, існують служби (КП «Бериславська ЖЕК-1») перевезення відходів за графіком.

Однак, за спостереженнями, частина житлового фонду потребує капітального ремонту, що впливає на умови утримання контейнерів і транспортування техніки. Інфраструктура сортування ще нерозвинена – немає власного великих сортувальних потужностей, і кількість контейнерів для роздільного збирання недостатня, особливо у приватному секторі.

Охоплення утворювачів побутових відходів послугами з управління побутовими відходами у Бериславській міській ТГ наведено в додатку 19.

Інфраструктура оброблення та видалення відходів

Об'єкти інфраструктури управління відходами Бериславської міської ТГ наведено в додатку 10.

Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) Бериславської міської ТГ наведено в додатку 11.

**Таблиця 2.2.3. Місця видалення відходів
на території Бериславської міської територіальної громади**

Місцезнаходження місця видалення відходів/полігону побутових відходів (зазначити адресу та орган місцевого самоврядування)	Відомості про наявність проектної документації на місце видалення відходів/полігону побутових відходів (дата розроблення та організація-проектувальник)	Реєстраційні дані паспорту місця видалення відходів (МВВ). Відомості про проектну місткість полігону, розрахунковий термін експлуатації.	Площа земельної ділянки на якій знаходиться полігон побутових відходів/місце видалення відходів.	Найменування юридичної особи, яка визначена виконавцем послуг з управління відходами.	Відомості про наявність правовстановлюючих документів на земельну ділянку (за наявності зазначити кадастровий номер земельної ділянки)	Статус полігону /місця розміщення відходів (діючий, закритий, законсервований).
м. Берислав Кадастровий номер земельної ділянки: 6520610100:01:221:0011	Робочий проект землеустрою щодо рекультивациі порушених земель внаслідок забруднення твердими побутовими відходами, на земельній ділянці комунальної власності 2,2927 га, кадастровий № 6520610100:01:221:0011, в межах м. Берислав Херсонської області	-	2,2927 га	КП «Бериславська ЖЕК – 1» Код ЄДРПОУ 3355471 м. Берислав, вул. Центральна, 113а Начальник - Раков Юрій Олексійович 0951615108 berislavgek@gmail.com. kpgek@ukr.net	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 320510 від 19.11.2008	Не діюче (Міською радою заключений договір на виконання робіт з рекультивациі порушених земель, внаслідок забруднення ПВ)
м. Берислав Кадастровий номер земельної ділянки 6520610100:02:001:0116	Експертний звіт ТОВ «Експертиза МВК» № 23615 від 11.09.2019 року Будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області (за межами населеного пункту)	-	5,0 га	КП «Бериславська ЖЕК – 1» Код ЄДРПОУ 3355471 м. Берислав, вул. Центральна, 113а Начальник - Раков Юрій Олексійович 0951615108 berislavgek@gmail.com. kpgek@ukr.net	Реєстраційний номер об'єкта нерухомого майна: №1739191565206 від 03.01.2019	Земельна ділянка для Будівництва комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області (за межами населеного пункту)
с. Зміївка 46.88272208702742, 33.570979353610774 Кадастровий номер земельної ділянки 6520681200:02:038:0400	-	-	1,09 га	-	Свідоцтво про право власності САК № 657604 від 15.01.2014	Діюче

с. Новоберислав Кадастровий номер земельної ділянки 6520684400:02:052:0401	-	-	1,9999 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ №322586 від 30.09.2011	Діюче
с. Раківка Кадастровий номер земельної ділянки 6520686600:05:030:0001	-	-	0,8165 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321488 від 25.05.2010	Діюче
с. Томарине Кадастровий номер земельної ділянки 6520686900:02:041:0010	-	-	0,7624 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321524 від 19.07.2010	Діюче
с. Урожайне Кадастровий номер земельної ділянки 6520687300:02:001:0024	-	-	1 га	-	Розроблено проект землеустрою	Діюче
с. Шляхове Кадастровий номер земельної ділянки 6520688400:02:042:0006	-	-	1,6629 га	-	Свідоцтво про право власності ЯЯ № 321000 від 31.03.2009	Діюче

Несанкціоновані (стихійні) сміттєзвалища

Несанкціоновані сміттєзвалища є одними із основних джерел забруднення навколишнього природного середовища. Стихійні сміттєзвалища на відміну від полігонів, не є спеціально обладнаними, відтак забруднюють ґрунти, повітря й ґрунтові води. Вони стають джерелом неприємних запахів, у весняно-осінній період можуть бути джерелом виникнення пожеж та додаткового фактору на забруднення довкілля.

Законом України «Про управління відходами» забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів, у тому числі побутових на території населених пунктів та в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Розміщувати відходи дозволяється лише у спеціально відведених для цього місцях, які не допускають негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я людей.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, за влаштування несанкціонованих сміттєзвалищ передбачено адміністративна відповідальність. Зазвичай, власник відходів, що розміщені на несанкціонованих сміттєзвалищах, невідомий, тому такі відходи вважаються безхазяйними. У такому разі, відповідальність за безпечне управління відходами та ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ на своїй території покладається на органи місцевого самоврядування.

Дані щодо припинення експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) на території Бериславської міської ТГ наведено в додатку 14.

Матеріально-технічна база з управління побутовими відходами

Завдяки підтримці міжнародних партнерів і організацій, Бериславська міська територіальна громада отримала необхідну комунальну техніку, що сприяє відновленню та розвитку інфраструктури в умовах війни.

1. Водовоз для забезпечення життєдіяльності громади, який передано на баланс КВУ «Бериславський водоканал».

2. Самоскид для виконання будівельних, аварійно-відновлювальних робіт і ліквідації наслідків агресії РФ за фінансової підтримки Японії (ПРООН).

3. Самоскид з краном-маніпулятором від проєкту U-LEAD для виконання комунальних робіт.

4. Трактор з навісним обладнанням для проведення аварійно-відновлювальних робіт від гуманітарного штабу Херсонської ОВА.

6. Проєкт «Підтримка відновлення місцевого самоврядування та відбудови громад в Україні»

- Навантажувач для трактора (в комплекті з сніговим відвалом та гідравлікою)

- Міні-екскаватор МД-3 Minidiger

- Подрібнювач деревини

- Сміттєвоз СБМ-501/2.

2.2.2. Небезпечні відходи

Система управління відходами

Вимоги до управління небезпечними відходами регламентуються Законом України «Про управління відходами» та іншими галузевими підзаконними актами.

Управління небезпечними відходами – комплекс операцій із збирання та оброблення, збирання та зберігання для подальшого експорту з метою оброблення та видалення відходів – підлягають ліцензуванню.

Не потребує отримання ліцензії діяльність з утворення, приймання та зберігання небезпечних відходів, якщо протягом 1-го року вони передаються суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами; збирання небезпечних відходів в складі побутових у порядку, визначеному законодавством; діяльність аварійно-рятувальних формувань, пов'язана з ліквідацією надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Суб'єкти господарювання, діяльність яких призводить до утворення небезпечних відходів у порядку, визначеному законодавством, один раз на рік подають декларацію про відходи.

Небезпечні відходи, зокрема у складі побутових відходів, згідно з вимогами екологічного законодавства України, збираються окремо від інших видів побутових відходів та передаються суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

До небезпечних відходів що утворюються на території Бериславської міської територіальної громади відносяться наступні категорії відходів:

- відпрацьовані нафтопродукти;
- відходи, що містять ртуть;
- відходи електричного та електронного обладнання;
- батареї та акумулятори;
- уламки снарядів, інших боєприпасів.

Статистичні дані щодо кількості небезпечних відходів що утворюються на території Бериславської міської ТГ відсутні.

Джерела утворення та обсяги відходів

У Бериславській міській територіальній громаді небезпечні відходи утворюються:

- домогосподарствами;
- об'єктами соціальної інфраструктури;
- медичними закладами;
- підприємствами утримання та обслуговування транспорту;
- промисловими підприємствами;

– внаслідок обстрілів території.

Небезпечні відходи, утворені домогосподарствами та об'єктами соціальної інфраструктури, обчислюються в складі побутових відходів; за видами – це непридатні для експлуатації батарейки та акумулятори, зламані електроприлади, залишки лакофарбових речовин у тарі, різні добрива або отрутохімікати, прострочена побутова хімія, термометри на основі ртуті, люмінесцентні і енергозберігаючі лампи, що містять ртуть.

За ініціативою громадських організацій і приватних підприємств та підприємців спільно з Всеукраїнським рухом «Батарейки, здавайтеся!» в Україні втілюється модель відповідальності виробника – здійснюється збирання використаних батарейок в картонні коробки в магазинах окремих торгових мереж, аптеках, магазинах електротоварів та в пунктах продажу мобільних телефонів. У подальшому зібрані небезпечні відходи передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. Більше інформації по екологічну ініціативу за посиланням: <https://batareiky.ua/>.

У Бериславській міській ТГ на час підготовки МПУВ збір батарейок (пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки акумулятори від телефонів та ноутбуків) у складі побутових відходів організовано в м. Берислав.

Детальніша інформація щодо відходів батарей та акумуляторів подана у підрозділі 2.2.7, щодо медичних відходів – у підрозділі 2.2.8, щодо відходів, що містять ртуть – у підрозділі 2.2.2.3.

Інфраструктура оброблення відходів

Станом на 2025 рік у Херсонській області відсутні підприємства, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік усіх ліцензіатів, знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

2.2.2.1. Відпрацьовані нафтопродукти

Система управління відходами

Порядок управління відпрацьованими нафтопродуктами регламентований положеннями Закону України «Про управління відходами» в частині небезпечних відходів та постановою Кабінету Міністрів України від 17.12.2012 року №1221 «Деякі питання збирання, видалення, знешкодження та обробки відпрацьованих мастил (олив)».

Внаслідок відсутності у місті системи роздільного збирання відходів, що містять нафтопродукти, від населення збираються разом з побутовими відходами та перевозяться на полігони відходів.

Управління відпрацьованими нафтопродуктами на промислових підприємствах здійснюється на засадах управління небезпечними відходами.

Відходи зберігаються на об'єктах збирання і протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Первинне збирання відпрацьованих нафтопродуктів, зокрема відходів, що містять нафтопродукти, повинно здійснюватися роздільно від інших відходів у спеціально призначені ємності. Ємності для збирання та зберігання відходів можуть знаходитися як в ремонтній зоні, так і поза нею. У разі якщо ємності встановлюються на прилеглій території, майданчик для первинного збирання повинний мати тверде покриття і навіс, що виключає потрапляння води і сторонніх предметів.

У основі оброблення відпрацьованих нафтопродуктів та відходів, що містять нафтопродукти, покладені технології, які дозволяють максимально виділити відходи і шлами, і використовувати їх для отримання альтернативних видів палива.

Джерела утворення та обсяги відходів

Утворювачами відходів, що містять нафтопродукти є населення (власники транспортних засобів), підприємства з технічного обслуговування транспортних засобів (СТО), автозаправні станції (АЗС), автосалони, зони обслуговування автопарку, автотранспортні підприємства, промислові підприємства.

У Бериславській міській територіальній громаді відсутня система централізованого управління відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, тощо).

В Єдиному державному реєстрі МВС наявні наступні відомості щодо кількості та характеристики транспортних засобів, що зареєстровані на території Бериславської міської територіальної громади станом на 01.01.2025 року (таблиця 2.2.4).

Таблиця 2.2.4. Реєстрація транспортних засобів на території Бериславської міської ТГ

Всього зареєстровано транспортних засобів	3104
Із них:	
Мотоцикли з об'ємом двигуна більше 50 см. куб. або електродвигуни більше 4КВТ	211
Мопеди, моторолери з об'ємом двигуна до 50 см. куб. або електродвигуни менше 4 КВТ	7
Квадро- і трицикли, мотоколяски	1
Автомобілі з повною масою до 3,5 тонн, а кількість місць до 8, крім сидіння водія	2594
Состави транспортних засобів з тягачем категорії В (причіп)	11
Вантажні автомобілі з повною масою понад 7,5 тонн	104
Вантажні автомобілі з повною масою від 3,5 тонн до 7,5 тонн	47
Состави транспортних засобів категорії CI, C (причепи)	59
Автобуси з кількістю місць більше 16	47

Автобуси з кількістю місць до 16	23
Зареєстровано ТЗ за видом палива	
Бензинових	1202
Дизельне паливо	867
Електро	5
Електро або бензин	8
Газ	5
Бензин або газ	704
Відсутня інформація	313

Дані про динаміку проведення операцій з транспортними засобами та зняття з обліку у зв'язку з вибракуванням за попередні 5 років з 2020 по 2024 роки на території Бериславської міської територіальної громади наведені в таблиці 2.2.5.

Таблиця 2.2.5. Динаміка реєстрації транспортних засобів на території Бериславської міської ТГ

Рік	Зареєстровано транспортних засобів на початок року на території громади	Знято з обліку транспортних засобів у зв'язку з вибракуванням	Зареєстровано транспортних засобів вперше впродовж року
2020	1426	2 (легкові)	8
2021	1753	0	7
2022	2260	1 (легковик)	6
2023	2455	0	4
2024	2768	4 (легкові)	1

Підприємства, що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, повинні заключати договори безпосередньо із суб'єктами господарювання, які займаються збиранням та обробленням відходів та мають на це відповідні дозволи.

Інфраструктура оброблення відходів

На території Бериславської міської територіальної громади відсутні суб'єкти господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Станом на 2025 рік відпрацьовані нафтопродукти передаються суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Згідно з Регіональним планом управління відходами у Херсонській області до 2034, впровадженням роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів (приймання/збирання/вилучення небезпечних відходів у складі побутових відходів від населення) не займається жодне підприємство.

Станом 2025 рік у Херсонській області відсутні підприємства, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік суб'єктів господарювання, що мають ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

2.2.2.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі

Система управління відходами

Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) – це органічні сполуки, які стійкі до розкладання за допомогою хімічних, біологічних і фотолітичних процесів. Це токсичні хімічні речовини, які негативно впливають на здоров'я людини та навколишнє середовище.

Вплив СОЗ на здоров'я людини та навколишнє природне середовище обговорювався міжнародним співтовариством підчас Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі в 2001 році з наміром ліквідувати або суворо обмежити їх виробництво.

Список **12 стійких органічних речовин**, які або заборонили виробляти (вже наявні ліквідувати) або внесли їх до списку обмеженого використання:

1. Діхлордіфеніл-трихлоретан (ДДТ).
2. Альдрин (пестицид-інсектицид, спочатку інсектицидної дії, який виявився токсичним для риб, птахів і людини).
3. Дильдрин (пестицид, похіднеальдрину; в ґрунті альдрин швидко перетворюється в дильдрин, який має період напіввиведення з ґрунту 5 років, на відміну від 1 року для альдрину).
4. Ендрин (пестицид-інсектицид і дератизатор; високотоксичний для риб);
5. Хлордан (інсектицид проти термітів, що виявився токсичним для риб, птахів; у людини впливає на імунну систему, потенційний канцероген);
6. Мірекс (інсектицид проти мурах і термітів, нетоксичний для людини, але є потенційним канцерогеном);
7. Токсафен (інсектицид проти кліщів, є потенційним канцерогеном);
8. Гептахлор (інсектицид, потенційний канцероген);
9. Поліхлоровані діфеніли(ПХД);
10. Гексахлорбензол (ГХБ) (пестицид-фунгіцид, впливає на репродуктивні органи);
11. Поліхлордібензодіоксини (ПХДД);
12. Поліхлордібензофурані (ПХДФ; дібензофурані за структурою дуже схожі на діоксини і багато їх токсичних ефектів збігаються).

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення СОЗ, здебільшого, є промисловість, включаючи хімічну промисловість, сільське господарство (пестициди), енергетичний сектор, техніка (електричне та електронне обладнання). Ненавмисне утворення СОЗ (діоксини) відбувається під час термічних процесів спалювання викопного палива та відходів.

Крім того, потрапляння СОЗ в навколишнє природне середовище відбувається при використанні в домогосподарствах трансформаторів, генераторів, компресорів, спалювання викопного палива, застосуванні пестицидів та інсектицидів при обробці городньої та садової рослинності.

Відсутність ефективної системи контролю та недостатність інформації про рівні та види застосовуваних небезпечних речовин та обладнання, на сьогоднішній день не дає можливості визначити справжні, фактичні обсяги утворення СОЗ від діяльності населення.

Промислові підприємства в своїй виробничій діяльності використовують обладнання – електричні трансформатори і конденсатори, що містять поліхлоровані дифеніли (ПХД), які відносяться до стійких органічних забруднювачів.

Разом з цим, за інформацією Херсонської ОДА однією з невирішених екологічних проблем Херсонської області є питання оброблення великої кількості непридатних та заборонених до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин (далі - ХЗЗР), які у разі ворожого влучання можуть стати об'єктом хімічного забруднення навколишнього природного середовища та спричинити чергову екологічну катастрофу. Заборонені та непридатні до використання ХЗЗР є особливою категорією небезпечних відходів, накопичення яких розпочалося в 70-х роках після заборони використання ряду пестицидів. Процес накопичення відбувався практично безконтрольно, що призвело до виникнення великої кількості безхазяйних заборонених та непридатних до використання ХЗЗР.

Згідно із зведеними даними станом на 01.05.2024 року на території Херсонської області розміщено 1 682,2575 тонн заборонених та непридатних до використання у сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, з яких 1 673,0355 тонн безхазяйні.

За інформацією Бериславської міської ТГ та регіональної доповіді про стан охорони навколишнього природного середовища у Херсонській області на території громади відсутні місця зберігання непридатних або заборонених до використання ХЗЗР.

У Бериславській міській територіальній громаді відсутні статистичні дані щодо об'ємів відходів, що містять стійкі органічні забруднювачі.

Інфраструктура оброблення відходів

На даний час в Україні відсутні промислові потужності для оброблення відходів, що містять СОЗ.

Відходи, що містять СОЗ повинні передаватися суб'єктам господарювання,

що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

2.2.2.3. Відходи, що містять ртуть

Система управління відходами

Ртуть – одна з найнебезпечніших і отруйних речовин, рідкий метал при температурі вище (-) 38,8°C. Ртуть, а також більшість її сполук (сулема, каломель, ціанід ртуті) є летючими. Пари ртуті, а також металева ртуть, дуже отруйні, можуть викликати важке отруєння з летальним результатом.

До приладів, які містять у своєму складі ртуть, належать:

- лампи люмінесцентні (довгі, короткі, компактні (КЛЛ–лампи спіральної форми, що застосовують у побуті), бактерицидні, типу ЛБ (двоцокольні люмінесцентні) та ДРЛ (дугові ртутні люмінесцентні);
- термометри ртутні;
- ігнітрони, що використовують у випрямляючих приладах;
- перемикачі з ртутним наповненням (серед них зустрічаються навіть побутові дзвінки);
- терморегулятори;
- ареометри (прилади для вимірювання щільності рідин), гігрометри (прилади для вимірювання вологості), тонометри, манометри, барометри (прилади для вимірювання тиску);
- електронне та електричне обладнання (ЕТП-монітори, деяка комп'ютерна техніка тощо).

Система управління відходами, що містять ртуть, на промислових підприємствах здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами», щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання у спеціально відведених приміщеннях, на стелажах в один шар в заводській упаковці, або в спеціальних контейнерах та протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ртуть в громаді є домогосподарства, організації, установи, малі підприємства державної, комунальної та приватної власності, промислові підприємства.

Найбільш широко в побуті та господарській діяльності використовуються люмінесцентні лампи і ртутні термометри. Проте з появою світлодіодних ламп та електронних термометрів, спостерігається тенденція до зменшення використання населенням люмінесцентних ламп і ртутних термометрів у побуті.

У Бериславській міській ТГ станом на 2025 рік збирання відходів, що містять ртуть не організовано.

Статистичні дані щодо об'ємів відходів, що містять ртуть (на промислових підприємствах), що утворюються на території Бериславської міської територіально громади відсутні.

Інфраструктура оброблення відходів

У Бериславській міській територіальній громаді відсутні суб'єкти господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Станом на 2025 рік у Херсонській області відсутні підприємства, які мають ліцензію на оброблення відходів, що містять ртуть.

Реєстр суб'єктів господарювання, що мають ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

2.2.2.4. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/ поліхлоровані терфеніли

Система управління відходами

Система управління відходами, що містять ПХД, на промислових підприємствах регламентована Законом України «Про управління відходами», в частині управління з небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання у спеціально відведених приміщеннях і протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Джерела утворення відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ПХД є промислові підприємства. Відходи що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, що утворюються при ремонті виробів побутового призначення збираються та обробляються сервісними центрами ремонту побутової техніки та автомобілів, а відходи, які утворюються на промислових підприємствах – такими підприємствами.

Інфраструктура оброблення відходів

Суб'єкти господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що містять ПХД:

- ТОВ «Тарком Екосервіс» м. Київ;
- ТОВ «Втормаг» с. Семиполки, Київська обл;
- ТОВ «НВК «Укрекопром» м.Одеса;

•ТОВ «ДСЛ-2010» м. Київ.

Перелік ліцензіатів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

2.2.2.5. Інші небезпечні відходи

Джерела утворення та обсяги відходів

На промислових підприємствах утворюються відходи, які за властивостями визначаються як небезпечні, згідно з додатком 3 до Закону України «Про управління відходами».

До них відносять:

- Батареї акумуляторні свинцево-кислотні відпрацьовані, група 16, підгрупа 1606, код 160601*Батареї та акумулятори свинцеві;
- Батареї акумуляторні лужні відпрацьовані, група16, підгрупа1606, код 160602*Батареї та акумулятори нікелево-кадмієві;
- Батарейки відпрацьовані, група20, підгрупа 2001, код 200133*Батареї і акумулятори включені в 160601, 160602, 160603, та не відсортовані батареї і акумулятори, що містять ці батареї;
- Відходи лакофарбових матеріалів (ЛФМ), група 08, підгрупа 0801, код 080111*Відходи фарб та лаків, які містять органічні розчинники або інші небезпечні речовини;
- Відходи лакофарбових матеріалів, група 15, підгрупа 1501, код 150110*Упаковка, що містить залишки або забруднена небезпечними речовинами.

Система управління відходами

На промислових підприємствах управління небезпечними відходами здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Відходи збираються роздільно, зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених місцях та протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення відходів

На території Бериславської міської територіальної громади відсутні суб'єкти господарювання, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік ліцензіатів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Проблеми	Загрози
<p>Відсутність ефективно діючої системи управління небезпечними відходами в складі побутових: централізованої схеми роздільного збирання; потужностей сортування, відновлення та/або видалення.</p>	<p>Низький контроль за діяльністю утворювачів небезпечних відходів.</p>
<p>Відсутність системи первинного обліку небезпечних відходів в складі побутових.</p>	<p>Змішування небезпечних відходів з побутовими, потрапляння їх на полігони для відходів, що не є небезпечними, як наслідок, збільшення негативного впливу на довкілля.</p>
<p>Відсутність в області ліцензіатів з управління небезпечними відходами.</p>	<p>Неможливість отримання об'єктивних даних щодо фактичних обсягів утворення відходів, формування відповідних баз даних, обґрунтування подальших кроків щодо системи управління небезпечними відходами в складі побутових.</p>
<p>Відсутність в країні потужностей з екологічно безпечного відновлення відходів, що містять СОЗ.</p>	<p>Неможливість проведення операцій з відновлення небезпечних відходів, насамперед відходів, що мають теплотворну здатність.</p>
<p>Наявність випадків порушення суб'єктами господарювання вимог чинного законодавства в сфері управління небезпечними відходами.</p>	<p>Збільшення обсягів накопичення відходів, що призводить до збільшення негативного впливу на навколишнє природне середовище та веде до погіршення здоров'я населення.</p>
<p>Відсутність дієвих економічних важелів заохочення суб'єктів господарювання та населення щодо активної участі у вирішенні екологічних проблем громади.</p>	
<p>Низький рівень свідомості, обізнаності та поінформованості населення та суб'єктів господарювання щодо системи управління небезпечними відходами.</p>	

2.2.3. Відходи промисловості

Згідно з Методичними рекомендаціями розроблення місцевих планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.03.2024 року №288, у розділі «Відходи промисловості» доцільно розглядати «Промислові відходи», «Відходи видобувної промисловості» та відходи «Будівництва та знесення».

2.2.3.1. Промислові відходи

Система управління відходами

Основною метою у сфері управління промисловими відходами є збільшення обсягів їх повторного використання та відновлення, що передбачено Національною стратегією управління відходами в Україні на період до 2030 року.

Впровадження технологій оброблення промислових відходів дозволяють значно зменшити обсяги відходів, що видаляються у навколишнє природне середовище.

Система управління промисловими відходами у Бериславській міській ТГ здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Виконання всіх зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території Бериславської міської територіальної громади.

Контроль за дотриманням виконання цих вимог здійснює територіальний орган – Державна екологічна інспекція Південного округу.

Законом України «Про управління відходами», що визначає правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, встановлено обов'язки до суб'єктів господарювання у сфері управління відходами. Зокрема, суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

- запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;
- класифікувати відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;
- обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;
- у разі утворення побутових відходів укласти договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;
- не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;
- вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;
- розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ, та організацій у встановленому порядку;
- забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;
- надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління

відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність тощо.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними джерелами утворення промислових відходів на території Бериславської міської ТГ є такі підприємства як:

Таблиця 2.2.6. Перелік операторів ринку, щодо здійснюють свою діяльність на підконтрольній території Бериславської міської ТГ Херсонської області станом на 18.08.2025 року

№ з/п	Назва потужності	Назва оператора ринку	Адміністративно-територіальна одиниця/територіальна громада (КАТОТГГ)
1	ФОП «Сорочинський Ю.П.»	Сорочинський Юрій Павлович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
2	Бериславське міське споживче товариство	Бериславське міське споживче товариство	UA6502000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
3	ПП «Соловей О.В.»	Соловей Ольга Василівна	UA6502000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
4	Споживчий кооператив «Олімп»	Споживчий кооператив «Олімп»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
5	Споживчий кооператив «Перлина»	Споживчий кооператив «Перлина»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
6	Бериславське міське споживча товариство розташоване	Бериславське міське споживче товариство	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
7	Сільське житлово-комунальне підприємство «Орфей»	Сільське житлово-комунальне підприємство «Орфей» бериславської міської ради	UA65020010100087282 Херсонська область, Бериславський район, с-ще Шляхове
8	Сільське житлово-комунальне підприємство «Урожайне»	Сільське житлово-комунальне підприємство «Урожайне»	UA6502000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
9	Відділення поштового зв'язку Херсонської дирекції УДППЗ «Укрпошта»	Херсонська дирекція акціонерного товариства «Укрпошта»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

10	Відділення поштового зв'язку Херсонської дирекції УДППЗ «Укрпошта»	Херсонська дирекція акціонерного товариства «Укрпошта»	UA65020010020062287 Херсонська область, Бериславський район, с. Зміївка
11	Відділення поштового зв'язку Херсонської дирекції УДППЗ «Укрпошта»	Херсонська дирекція акціонерного товариства «Укрпошта»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
12	Відділення поштового зв'язку Херсонської дирекції УДППЗ «Укрпошта»	Херсонська дирекція акціонерного товариства «Укрпошта»	UA65020010030010641 Херсонська область, Бериславський район, с. Новоберислав
13	Відділення поштового зв'язку Херсонської дирекції УДППЗ «Укрпошта»	Херсонська дирекція акціонерного товариства «Укрпошта»	UA65020010100087282 Херсонська область, Бериславський район, с-ще Шляхове
14	Сільське житлово-комунальне підприємство «Раківське»	Сільське житлово-комунальне підприємство «Раківське»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
15	Комунальне виробниче управління «Бериславський водоканал»	Комунальне виробниче управління «Бериславський водоканал»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
16	Комунальне підприємство «Томаринське»	Комунальне підприємство «Томаринськ»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
17	Бериславська ЗОШ І - ІІІ ступенів №3	Бериславський заклад повної загальної середньої освіти №3 Бериславської районної ради Херсонської області	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
18	Бериславський ДНЗ № 3	Бериславський дошкільний навчальний заклад №3 (ясла-садок) комбінованого типу	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
19	Бериславський ДНЗ № 5	Бериславський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №5	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
20	Зміївська ЗОШ 1-3 ступенів	Зміївський заклад повної загальної середньої освіти бериславської районної ради херсонської області	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Зміївка
21	Зміївський ДНЗ № 1	Зміївський дошкільний навчальний заклад №1 (ясла-садок)	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район
22	Зміївський ДНЗ № 2	Зміївський дошкільний навчальний заклад №2 (ясла-садок)	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Раківка
23	Новобериславська ЗОШ 1-3	Новобериславський заклад базової загальної середньої	UA65020000000032929 Херсонська область,

		освіти Бериславської районної ради Херсонської області	Бериславський район, с. Новоберислав
24	Новобериславський ДНЗ	Новобериславський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Новоберислав
25	Раківський ДНЗ	Раківський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «казка» Шляхівської сільської ради Бериславського району Херсонської області	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Раківка
26	Томаринський ДНЗ	Томаринський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Шляхівської сільської ради Бериславського району Херсонської області	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Томарине
27	Шляхівський ДНЗ	Шляхівський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) Шляхівської сільської ради Бериславського району Херсонської області	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Шляхове
28	ТОВ «Юмас-Плюс»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Юмас Плюс»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
29	ТОВ «Фарм Кепітал Трейд»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Фарм Кепітал Трейд»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
30	ФОП «Кіріченко Т.В.»	Кіріченко Тарас Вікторович	UA65020010020062287 Херсонська область, Бериславський район, с. Зміївка
31	ФОП «Кіріченко Т.В.»	Кіріченко Тарас Вікторович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
32	ТОВ «АТБ-Маркет»	Товариство з обмеженою відповідальністю «АТБ-Маркет»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
33	ТОВ «Берислав-хлібозавод»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Берислав-хлібозавод»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
34	ФОП «Василів Олександр Володимирович», магазин	Василів Олександр Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

35	ФОП «Костюк Л.С.», магазин	Костюк Лідія Сергіївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
36	ФОП «Проценко І.М.», магазин	Проценко Інна Миколаївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
37	ФОП «Кобець О.О.», магазин	Кобець Олексій Олексійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
38	ФОП «Волков Б.М.»	Волков Борис Миколайович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
39	ФОП «Задубнаєнко Г.І.»	Задубнаєнко Галина Іванівна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
40	ФОП «Матвієнко Н.В.»	Матвієнко Наталія Валеріївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
41	ФОП «Осіпов Сергій Олегович»	Осіпов Сергій Олегович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
42	ФОП «Фігаль Наталя Григорівна»	Фіголь Наталя Григорівна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
43	Приватне підприємство «Южноукраїнська фармацевтична компанія»	Приватне підприємство «Южноукраїнська фармацевтична компанія»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
44	САФ «Проогрес»	Сільськогосподарська агрофірма «Проогрес»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
45	ФОП «Козаченко Наталія Миколаївна»	Козаченко Наталія Миколаївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
46	ФОП «Шевченко Оксана Миколаївна»	Шевченко Оксана Миколаївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
47	ТОВ «Бериславський зерновий термінал»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Бериславський зерновий термінал»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

48	ФОП «Литвиненко Світлана Володимирівна»	Литвиненко Світлана Володимирівна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
49	ФОП «Гура Василь Васильович»	Гура Василь Васильович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
50	ФОП «Лакєєва Наталія Валеріївна»	Лакєєва Наталія Валеріївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
51	ПАТ «Укрнафта», АЗС 21/013 кіоск	Акціонерне Товариство «Укрнафта»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
52	ФОП «Борисов Сергій Володимирович»	Борисов Сергій Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
53	ФОП «Бакун Олександр Валентинович»	Бакун Олександр Валентинович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
54	ФОП «Устимець Іванна Володимирівна»	Устимець Іванна Володимирівна	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
55	ФОП «Шестерняк Інна Олексіївна»	Шестерняк Інна Олексіївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
56	ФОП «Гожуловський Віктор Павлович»	Гожуловський Віктор Павлович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
57	ФОП «Журба Ігор Анатолійович»	Журба Ігор Анатолійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
58	ФОП «Магда Віктор Миколайович»	Магда Віктор Миколайович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
59	ФОП «Раков Юрій Олексійович»	Раков Юрій Олексійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
60	Фермерське господарство «ЮКОС і К»	Фермерське Господарство «ЮКОС І К»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

61	ФОП «Носач Сергій Володимирович»	Носач Сергій Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
62	ФОП «Журба Анатолій Петрович»	Журба Анатолій Петрович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
63	ФОП «Гринь Віталій Володимирович»	Гринь Віталій Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
64	ФОП «Посуховський Віталій Володимирович»	Посуховський Віталій Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
65	ФОП «Покутній Олександр Павлович»	Покутній Олександр Павлович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с.Шляхове
66	ФОП «Колесніченко Олександр Васильович»	Колесніченко Олександр Васильович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
67	ФОП «Ємець Валерій Євгенійович»	Ємець Валерій Євгенійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
68	ФОП «Коробченко Володимир Миколайович»	Коробченко Володимир Миколайович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
69	ФОП «Білоус Андрій Анатолійович»	Білоус Андрій Анатолійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
70	ФОП «Байдуков Сергій Олександрович»	Байдуков Сергій Олександрович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
71	ФОП «Супрун Андрій Анатолійович»	Супрун Андрій Анатолійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
72	ФОП «Плохотенко Микола Анатолійович»	Плохотенко Микола Анатолійович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
73	ФОП «Литвиненко Володимир Федорович»	Литвиненко Володимир Федорович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

74	ФОП «Попеску Микола Володимирович»	Попеску Микола Володимирович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
75	ФОП «Половинка Юрій Васильович»	Половинка Юрій Васильович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
76	ФОП «Волошук Віталій Ярославович»	Волошук Віталій Ярославович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
77	ФОП «Ткачук Володимир Сергійович»	Ткачук Володимир Сергійович	UA65020010100087282 Херсонська область, Бериславський район, с-ще Шляхове
78	ФОП «Турченко Євген Миколайович»	Турченко Євген Миколайович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Томарине
79	ФОП «Бондаренко Вадим Анатолійович»	Бондаренко Вадим Анатолійович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
80	ФОП «Никитюк Жанна Володимирівна»	Никитюк Жанна Володимирівна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
81	ФОП «Вінтоняк Василь Степанович»	Вінтоняк Василь Степанович	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
82	Гусева Віра Василівна	Гусева Віра Василівна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, с. Новоберислав
83	ФОП «Іщенко Сергій Анатолійович»	Іщенко Сергій Анатолійович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
84	ФОП «Багатько Ольга Володимирівна»	Багатько Ольга Володимирівна	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
85	ФОП «Цуркан Олександр Васильович»	Цуркан Олександр Васильович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
86	ФОП «Присяжнюк Ганна Дмитрівна»	Присяжнюк Ганна Дмитрівна	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

87	ФОП «Присяжнюк Віктор Петрович»	Присяжнюк Віктор Петрович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
88	ФОП «Присяжнюк Сергій Вікторович»	Присяжнюк Сергій Вікторович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
89	ТОВ «Окко-Драйв»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Окко-Драйв»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
90	ФОП «Дучева Анастасія Віталіївна»	Дучева Анастасія Віталіївна	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
91	ПрАТ «Аптечна мережа «Фармація», аптека №261	Приватне акціонерне товариство «Аптечна мережа «Фармація»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
92	ПрАТ «Аптечна мережа «Фармація», аптека № 228	Приватне акціонерне товариство «Аптечна мережа «Фармація»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
93	ПрАТ «Аптечна мережа «Фармація», аптека №259	Приватне акціонерне товариство «Аптечна мережа «Фармація»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
94	ФОП «Єгоров Георгій Артемович»	Єгоров Георгій Артемович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
95	ТОВ «Подорожник Херсон»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Подорожник Херсон»	UA65020000000032929 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
96	ПП «Торі»	Приватне підприємство «Торі»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
97	ФОП «Шулешко Сергій Васильович»	Шулешко Сергій Васильович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
98	ФОП «Іванов Сергій Миколайович»	Іванов Сергій Миколайович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
99	ТОВ «Вигідна покупка»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Вигідна Покупка»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

100	ФОП «Флерчук Наталя Олександрівна»	Флерчук Наталя Олександрівна	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
101	ТОВ «Подорожник Херсон»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Подорожник Херсон»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
102	ФОП «Кітугін Вячеслав Олександрович»	Кітугін Вячеслав Олександрович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
103	ФОП «Литвиненко Олександр Володимирович»	Литвиненко Олександр Володимирович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
104	ФОП «Соменко Олег Миколайович»	Соменко Олег Миколайович	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав
105	ТОВ «Будінвест-74»	Товариство з обмеженою відповідальністю «Будінвест-74»	UA65020010010095508 Херсонська область, Бериславський район, м. Берислав

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

У Бериславській міській ТГ відсутні потужності з відновлення промислових відходів.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Втрата цінних мінеральних та енергетичних ресурсів внаслідок низького рівня рециклінгу промислових відходів	Забруднення компонентів довкілля (повітря, ґрунту, поверхневих та підземних вод) внаслідок складування промислових відходів
Відсутність спеціальних полігонів для промислових відходів	Перевезення відходів промисловості на діючі полігони ПВ і їх перевантаження

2.2.3.2. Відходи видобувної промисловості

Система управління відходами

Система управління відходами видобувної промисловості у Бериславській міській ТГ здійснюється на загальних засадах управління відходами видобувної промисловості.

Виконання зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається безпосередньо на суб'єктів господарювання – утворювачів відходів та тих, які використовують відходи видобувної промисловості для виробництва продукції з неї.

Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України до 2030 року, що затверджена Законом України від 28.02.2019 року №2697-VIII, та відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні на період до 2030 року, що затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України 08.11.2017 року №820-р, передбачено збільшення обсягу відновлення та повторного використання відходів, зокрема встановлено показник реалізації стратегії згідно з яким частка відходів, що захоронюються, повинна складати у 2025 році – 40% від загального обсягу утворених відходів та поступово зменшуватися до 2030 року – 35%.

Джерела утворення та обсяги відходів

На території громади розташовано 10 кар'єрів по видобутку щебеню, каменя, глини загальною площею 43,3 га, що забезпечують сировину для будівництва та промисловості. Діючі кар'єри – 8,9 га, недіючі – 34,4 га.

Бериславське-1 родовище суглинків і глин, на північній околиці м. Берислав, на правому схилі б. Кизикермен, у 1,5 км від річкової пристані.

Корисна копалина, запаси: цегельна сировина, площа 35 га, з них 32 га орні землі, 7 429 тис. м³. Стан використання: розвідане, не розробляється.

Бериславське-2 родовище суглинкових глин, в 750 м північніше м. Берислав, на правому схилі б. Кизикермен, у 200 м на північний схід від Бериславського – 1 родовища.

Корисна копалина, запаси: цегельна сировина, площа 26,8 га орні землі, 4 007,7 тис.м³.

Напрямами управління відходами видобувної промисловості є їх повторне використання, відновлення та видалення у спеціальні місця для відходів видобувної промисловості.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

У Бериславській міській ТГ відсутні потужності з відновлення відходів видобувної промисловості.

2.2.3.3. Відходи будівництва та знесення

Система управління відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та

знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Розчищення територій від руйнувань здійснюється після виконання комплексу підготовчих заходів у складі невідкладних робіт з ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд, відповідно до пунктів 5 та 8 Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року №473.

У разі виявлення під час виконання робіт з розчищення територій небезпечних предметів, вибухових пристроїв, останків загиблих, запаху газу або інших характерних запахів, пробую електричного струму, а також пов'язаного з цим погіршення самопочуття роботи слід негайно припинити та невідкладно повідомити про це територіальним органам ДСНС та правоохоронним органам.

Для забезпечення ефективного управління відходами будівництва та знесення і відходами від руйнувань необхідно розвивати відповідну інфраструктуру та запроваджувати належний екологічний контроль.

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи будівництва і знесення, в основному утворюються у результаті життєдіяльності мешканців Бериславської міської територіальної громади, у місцях виробничої інфраструктури при будівництві нових будівель і споруд, а також при ремонті або знесенні будівель.

Відходи від руйнувань – частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об'єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об'єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення.

Основними джерелами утворення відходи від руйнувань на території Бериславської міської ТГ є наслідки військової агресії рф, а саме обстріли, вибухи, падіння уламків безпілотних літальних апаратів і ракет, та пожежі, що поширюються на цивільну інфраструктуру.

Відповідно до постанови КМУ №1073 від 27 вересня 2022 року відходами від руйнувань є тільки такі відходи, що утворилися внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків.

Відходи від руйнувань складаються з основних та супутніх компонентів.

До основних належать частини:

- (уламків, бою) будівельних конструкцій,
- заповнень дверних та віконних блоків,
- інженерних мереж,
- санітарно-технічних приладів тощо.

Серед супутніх компонентів – матеріали, предмети, які були всередині або поряд з об'єктом у момент пошкодження (руйнування) або виконання робіт з його демонтажу, зокрема устаткування, особистих речей, предметів вжитку (меблів, побутової техніки), органічних речовин.

Загальний обсяг відходів будівництва та знесення та відходів від руйнувань на території Бериславської міської територіальної громади не обліковується у статистичних чи звітних матеріалах.

Інфраструктура оброблення відходів

Згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 року №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд», від 19.04.2022 року №474 «Про затвердження Порядку виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів» передбачено, що управління відходами від руйнувань, що утворились під час виконання робіт з демонтажу, здійснюється відповідно до Порядку поводження з відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків (надалі – Порядок), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 року №1073.

З метою ліквідації наслідків збройної агресії та бойових дій під час воєнного стану та у відбудовний період (протягом одного року з дня припинення або скасування на території України воєнного стану), зберігання відходів від руйнувань до їх відновлення чи видалення у спосіб, що не становить загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу, відповідно до Закону України «Про управління відходами» від 20 червня 2022 року №2320-IX, постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року №1073 «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», указів Президента України від 24 лютого 2022 року №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», від 27 жовтня 2022 року №738/2022 «Про утворення військових адміністрацій населених пунктів у Херсонській області», розпорядження Президента України від 19 жовтня 2023 року №180/2023-рп «Про призначення О. Алчієва начальником Бериславської міської військової адміністрації Бериславського району Херсонської області», постанови Верховної Ради України від 16 листопада 2022 року №2778-IX «Про здійснення начальниками військових адміністрацій населених пунктів у Херсонській області повноважень, передбачених частиною другою статті 10 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», керуючись статтями 30. 33. 40. 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» розпорядження начальника Бериславської міської військової адміністрації (Розпорядження начальника Бериславської міської військової адміністрації від 04.11.2024 року №365; від 03.04.2025 року №118; від 17.04.2025 року №123; від 09.07.2025 року № 216) було визначено:

1. Місце тимчасового розміщення відходів від руйнувань, орієнтовною площею 0,2 і а. на частині земельної ділянки для «Будівництва комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області (за межами населеного пункт)» та ПВ м. Берислав, кадастровий номер земельної ділянки 6520610100:02:001:0116.

2. Додаткове місце тимчасового розміщення відходів від руйнувань на території Раківського старостівського округу, орієнтовною площею 1.0 га, на частині земельної ділянки з кадастровим номером 6520686600:05:001:0319. землі резервного фонду (приблизні координати 46.925035. 33.246046).

3. Додаткове місце тимчасового розміщення відходів від руйнувань на території Урожайненського старостівського округу, орієнтовною площею 0,2 га, на частині земельної ділянки з кадастровим номером 6520687300:02:001:0236, землі запасу (приблизні координати 46.959474, 33.386924).

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Оброблення відходів не відбувається, оскільки відсутні спеціалізовані підприємства чи установи з оброблення таких відходів	Неможливість визначення фактичних об'ємів утворення відходів будівництва та знесення та відходів від руйнувань
Відсутність стандартів та вимог сортування матеріалів відходів будівництва та знесення ускладнює їх реалізацію і повторне використання	Збільшення кількості відходів від руйнувань, утворених внаслідок воєнних дій

2.2.4. Рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи

Бериславська міська територіальна громада характеризується аграрним виробництвом. Тут розвивається рослинництво та тваринництво. Близько 75% земельного фонду громади складають сільськогосподарські угіддя.

Система управління відходами

На території Бериславської міської ТГ суб'єктами господарювання виконуються наступні операції з управління відходами сільського та лісового господарства, садівництва, мисливства, рибальства та аквакультури, виробництва та переробки харчових продуктів:

➤ збирання - операція, що полягає у вилученні, купівлі, накопиченні та зберіганні відходів суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, включаючи роздільне збирання, з метою подальшого перевезення відходів на об'єкти оброблення відходів.

➤ перевезення - операція, що полягає у транспортуванні відходів від місця їх утворення до об'єкта оброблення відходів, а також від одного місця/об'єкта до іншого.

➤ відновлення - операція, у результаті якої відходи використовуються для корисних цілей, замінюючи матеріали, які мали бути використані для виконання певної функції або які підготовлені для виконання цієї функції на підприємстві чи в іншій господарській діяльності.

➤ видалення - операція, що не є відновленням відходів, навіть якщо одним із наслідків такої операції є використання речовин або енергії.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів харчових продуктів в Бериславській міській територіальній громаді є:

- заклади громадського харчування (ресторани, кафе, їдальні);
- ринки;
- магазини з продажу продовольчих товарів;
- заклади освіти (вищі навчальні заклади, дитячі дошкільні установи);
- мешканці багатоквартирних та приватних будинків.

Відходи які утворюються в результаті діяльності харчопереробної промисловості на території громади захоронюються на полігоні побутових відходів.

Джерелами утворення відходів тваринного походження є фермерські господарства, що здійснюють свою діяльність на території громади.

Інфраструктура оброблення відходів

Виконання всіх зобов'язань щодо дотримання вимог у сфері управління відходами покладається на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на території Бериславської міської територіальної громади.

Щорічно підприємства укладають договори на передачу відходів на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність нормативно-правових актів регулювання питання управління відходами сільського господарства всіма суб'єктами господарської діяльності у сфері сільськогосподарського виробництва. Спалювання залишків відходів від рослинництва та їх захоронення.	Загроза здоров'ю людини через забруднення атмосферного повітря, зниження родючості ґрунтів, зміни клімату, збіднення видового складу рослинності та тварин, небезпека виникнення пожеж.

2.2.5. Відходи упаковки

Відходи упаковки – це упаковка чи пакувальний матеріал, що належить до відходів, за винятком відходів виробництва упаковки, згідно з розробленим проектом Закону України «Про упаковку та відходи упаковки».

Система управління відходами

Стаття 10 Закону України «Про управління відходами» містить вимогу до запровадження системи розширеної відповідальності виробника для виробників товарів, зокрема товарів в упаковці.

Законопроект «Про упаковку та відходи упаковки» імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме директиви: 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки»; 2018/852/ЄС про внесення змін до директиви щодо упаковки та відходів упаковки в рамках сприяння переходу ЄС до економіки замкненого циклу.

Відповідно до Директиви №94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки» Європейського парламенту і Ради до 2030 року визначено, що 70% від ваги всіх відходів пакування буде перероблено (55% пластику, 85% паперу та картонну, 30% деревини, тощо).

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року визначає обов'язкові до виконання виробниками та імпортерами норми підготовки для повторного використання та оброблення відходів упаковки, зокрема:

- до 31 грудня 2023 р. - до 60% маси відходів упаковки;
- до 31 грудня 2025 р. - не менше як 60% маси відходів упаковки, 40% пластику; 45% деревини; 50% чорних металів; 50% алюмінію; 50% скла; 50% паперу і картонну;
- до 31 грудня 2030 р. – 65% маси відходів упаковки, 60% пластику; 65% деревини; 75% чорних металів; 75% алюмінію; 75% скла; 75% паперу і картонну.

Передумовою виконання вищезазначених норм є прийняття Закону України «Про упаковку та відходи упаковки», що дозволить:

- урегулювати питання щодо управління відходами упаковки;
- розподілити обов'язки між компетентними органами та учасниками процесу управління відходами упаковки;
- встановити вимоги до роздільного збирання та зберігання відходів упаковки на основі найкращих європейських практик та конкретних місцевих вимог;
- забезпечити розвиток конкуренції у сфері управління відходами упаковки та заборона встановлення будь-яких монополій у зазначеній сфері.

Для зменшення обсягу використання пластикових пакетів, обмеження їх розповсюдження з метою поліпшення стану навколишнього природного середовища та благоустрою територій, в Україні з початку 2023 року діє Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України».

Законом забороняється використання в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг усіх надтонких, тонких та надтонких

пластикових пакетів, у тому числі для пакування льоду, сипучих продуктів, м'яса, свіжої риби. Альтернативою їм мають стати біорозкладні.

Державний контроль за дотриманням законодавства у сфері розповсюдження пластикових пакетів в об'єктах роздрібної торгівлі, громадського харчування та надання послуг здійснюється Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів України та його територіальними органами на місцях.

Джерела утворення та обсяги відходів

У Бериславській міській територіальній громаді відходи упаковки утворюються в результаті діяльності домогосподарств, підприємств та організацій.

Збір відходів упаковки відбувається у контейнери для змішаних побутових відходів, які в подальшому перевозяться на полігон побутових відходів на захоронення.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

З метою просування принципів запобігання утворенню відходів, відповідального споживання, повторного використання, роздільного збирання, оброблення відходів упаковки, органам місцевого самоврядування на місцях важливо постійно проводити роз'яснення законодавства, надання інформації та проведення інформаційних кампаній для громадськості щодо управління відходами упаковки та створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до роздільного збирання відходів упаковки.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Управління упаковкою та відходами упаковки є складовою частиною системи управління побутовими відходами і здійснюється переважно шляхом видалення таких відходів на полігони та звалища.	Забруднення довкілля ресурсоцінними відходами, які є сировиною, яка знижує затрати на споживання енергоресурсів (природного газу, електроенергії) та води.

2.2.6. Відходи електричного та електронного обладнання

Система управління відходами

Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) - будь яке електричне та електронне обладнання яке його власник позбувається, має намір або повинен позбутися, включаючи всі компоненти, вузли та витратні матеріали які є складовими обладнання на момент позбування.

Відходи електричного та електронного обладнання – прилади, що працюють за допомогою електроенергії або електромагнітного поля, строк експлуатації яких закінчився або власник має намір їх позбутися шляхом відновлення чи видалення. Такі відходи мають у своєму складі різноманітні матеріали, а також небезпечні компоненти, що містять токсичні речовини, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей у разі їх належного видалення.

До ВЕЕО відносять також усі компоненти, вузли та витратні матеріалами, які є частиною електричного та електронного обладнання на момент, коли його позбуваються, згідно з Директивою 2012/19/ЄС «Про відходи електронного та електричного обладнання».

Застосування нових технологій, функцій, зміни дизайну призводить до скорочення життєвого циклу продуктів і прискорення виведення із використання застарілих електричних та електронних приладів та різкого зростання кількості їх відходів.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи електричного та електронного обладнання відносяться до:

- підгрупи 16 02 Відходи електричного та електронного обладнання; код 16 02 14 Відходи обладнання інші, ніж зазначено за кодами з 16 02 09 по 16 02 13.
- підгрупи 16 12 відходи, що утворились у зв'язку з порушенням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації її наслідків; код 16 12 39* Електричне і електронне обладнання, що містить небезпечні компоненти, код 16 12 40 Електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначене в 16 12 39.
- підгрупи 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01); код 20 01 35* Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21 та 20 01 23; код 20 01 36 Списане електричне і електронне обладнання інше, ніж зазначено в 20 01 21, 20 01 23 та 20 01 35.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелом утворення відходів електричного та електронного обладнання є домогосподарства, комерційні, промислові, державні та інші установи.

У даний час не існує методики обліку відходів електричного та електронного обладнання.

На території Бериславської міської територіальної громади відсутні підприємства, які здійснюють діяльність у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання.

Спеціальних контейнерів для збирання відходів електричного та електронного обладнання у власності комунального підприємства громади немає.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

У Бериславській міській територіальній громаді відсутні об'єкти для оброблення ВЕЕО.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність єдиного обліку утворення відходів електричного та електронного обладнання, у тому числі від населення.	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відходів електричного та електронного обладнання та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми.
Збільшення обсягів використання електронної техніки серед населення сприятиме збільшенню обсягів утворення таких відходів.	Наявність у складі відходів електричного та електронного обладнання небезпечних компонентів, що містять токсичні речовини, які у разі їх належного видалення, здатні забруднити навколишнє природне середовище і поставити під загрозу здоров'я людей.

2.2.7. Відходи батарей і акумуляторів

Система управління відходами

Батареї та акумулятори - небезпечні відходи, які підлягають рециклінгу відповідно до законодавства України.

Відходи батарей та акумуляторів містять у собі токсичні хімічні елементи: кадмій, ртуть, свинець, сірчана кислота, а також небезпечний електроліт.

Згідно з Національним переліком відходів, відходи батарей і акумуляторів відносяться до груп:

- 16 06 Батареї та акумулятори;
- 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

У Бериславській міській ТГ станом на 2025 рік проводиться збір батарейок (пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки акумулятори від телефонів та ноутбуків) у складі побутових відходів. Не приймаються мобільні телефони, електронні сигарети, павербенки, ртутні лампи, градусники та автомобільні акумулятори.

Зібрані небезпечні відходи передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів,

та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів в Бериславській міській територіальній громаді є юридичні та фізичні особи, які у своїй діяльності використовують хімічні джерела струму для електричних приладів побутового чи промислового значення.

Інформація стосовно обсягів утворення та оброблення відходів батарей та акумуляторів на промислових підприємствах по Бериславській міській ТГ відсутня.

Інфраструктура оброблення відходів

Управління небезпечними відходами здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Системою управління передбачено роздільний збір у спеціально відведених місцях, тимчасове зберігання та подальшу передачу суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Відсутність єдиної системи обліку відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів.	Неможливість сформувати об'єктивну базу даних щодо відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів та неможливість залучити технології та інвестиційні кошти для вирішення проблеми.
Недостатність розповсюдження інформації серед громадськості щодо можливостей задачі обладнання на рециклінг.	Збільшення об'ємів утворення відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів.
Потрапляння відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів на полігони побутових відходів.	Змішування батарейок, батарей та акумуляторів з побутовими відходами.

2.2.8. Медичні відходи

1 квітня 2025 року набув чинності наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги

щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів».

Медичні відходи – відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей.

Згідно з Національним переліком відходів, медичні відходи відносяться до груп:

- 18 Відходи пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведення відповідних досліджень (за винятком кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням);

- 20 01 Окремо зібрані фракції (за винятком 15 01).

18	Відходи, пов'язані з медичним обслуговуванням людей і тварин та/або проведенням відповідних досліджень (крім кухонних та ресторанних відходів, не пов'язаних безпосередньо з медичним обслуговуванням)
18 01	Відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей
18 01 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 02	Частини тіла та органи, включаючи посудини з кров'ю та консервовану кров (крім зазначених за кодом 18 01 03)
18 01 03*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 01 04	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції (наприклад, перев'язувальний матеріал, гіпсові пов'язки, простирадла, одноразовий одяг, підгузки тощо)
18 01 06*	Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини
18 01 07	Хімічні препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 06
18 01 08*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 01 09	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 08
18 01 10*	Відходи амальгам для стоматологічних цілей
18 02	Відходи, пов'язані з дослідженнями, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань, включаючи тварин
18 02 01	Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 02 02)
18 02 02*	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 03	Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
18 02 05*	Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини
18 02 06	Хімічні речовини інші, ніж зазначені за кодом 18 02 05
18 02 07*	Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
18 02 08	Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 02 07

Система управління відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними закладами, де утворюються відповідні відходи.

Управління медичними відходами складається з наступних етапів:

- збирання всередині закладів;
- сортування відходів при збиранні;
- маркування;
- знезараження;
- перевезення і перенесення відходів у накопичувальні контейнери в межах закладу та їх тимчасове зберігання;
- перевезення відходів транспортом спеціалізованих організацій, з якими укладено договори, у місця їх оброблення.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними джерелами утворення медичних відходів Бериславської міської територіальної громади є:

- Комунальне некомерційне підприємство «Бериславська центральна районна лікарня» Бериславської міської ради
- Фельшерсько-акушерські пункти населених пунктів громади.

Медичні відходи що утворюються в закладах охорони здоров'я громади передаються на оброблення за договорами із суб'єктами господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення

Управління медичними відходами регламентується Законом України «Про управління відходами», Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, Національним планом управління відходами до 2033 року, наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів» та іншими нормативно-правовими документами у цій сфері.

Відповідно до Національного плану управління відходами до 2033 року Міністерство охорони здоров'я, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України обласні та Київська міська держадміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою) є відповідальними за створення інфраструктури у сфері управління медичними відходами.

Проблеми	Загрози
Проблема контролю за ліцензіатами, наявністю у них ліцензії відповідних дозволів та належного виконання ними робіт з перевезення та оброблення медичних відходів.	Викидання у посадки і утворення несанкціонованих звалищ.

2.2.9. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився

Система управління відходами

Згідно з Національним переліком відходів, відходи транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відноситься до груп:

16 01 транспортні засоби різних видів (включаючи машини позадорожнього призначення), зняті з експлуатації, відходи від демонтажу транспортних засобів, знятих з експлуатації, і від обслуговування транспортних засобів.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Директивою 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, в Україні Законами України «Про управління відходами» та «Про переробку транспортних засобів» та іншими нормативно-правовими актами. Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів з транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 року №63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва»).

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що обробляються регулюється Порядком формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються, затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.08.2013 року №350.

Закон України «Про управління відходами» передбачає, що до виробників транспортних засобів застосовуватиметься система розширеної відповідальності виробника.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними утворювачами відходів транспортних засобів, що були зняті з експлуатації виступають:

автовиробники та дистриб'ютори – компанії, що виробляють та реалізують транспортні засоби, відповідальні за життєвий цикл своєї продукції, включаючи

етап зняття з експлуатації;

власники транспортних засобів – фізичні та юридичні особи, які експлуатують транспортні засоби та приймають рішення про їх зняття з експлуатації;

страхові компанії – юридичні особи, що можуть ініціювати процес зняття з експлуатації транспортних засобів у випадку їхнього значного пошкодження.

На території Бериславської міської ТГ відсутня система централізованого управління відходами транспортних засобів (моторні та інші масла, акумулятори, шини, тощо). Підприємства, що займаються експлуатацією, ремонтом та обслуговуванням транспортних засобів і в яких утворюються дані відходи, повинні заключати договори безпосередньо з організаціями, які займаються збиранням та обробленням відходів. Відходи транспортних засобів від приватних осіб часто перевозяться на полігон разом з побутовими відходами.

На виготовлення автомобіля в середньому витрачається не менше 50 різних видів матеріалів і 10 тис. окремих деталей. Залежно від конструкції автомобіля і технології його виготовлення він складається на 60—80 % із сплавів заліза, решта – кольорові метали, скло, пластмаси, які також потребують оброблення.

У зв'язку із завершенням строку експлуатації у 2020 році в Україні знято з реєстрації 13193 транспортних засоби, зокрема із січня до вересня 2021 року – 12 978, з них лише 52 % належали фізичним особам, у решті випадків зняття з експлуатації автомобілей ініціювали юридичні особи. Легкові автомобілі при цьому становлять 56% загальної кількості, ще 29% – вантажні транспортні засоби.

Водночас, за даними Держстату, протягом 2020 року оброблено лише 17 тонн транспортних засобів. Враховуючи, що середня власна маса вибракуваних у 2020 році транспортних засобів становить 2,7 тонн, офіційно оброблених автомобілів було 6 одиниць. В Україні щорічний обсяг автопокришок, що викидаються, становить більше 250 тис. тонн (інформація з НПУВ).

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Відповідно до Закону України «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку», оброблення транспортних засобів, що втратили експлуатаційні властивості, здійснюється з метою запобігання негативному впливу на довкілля та здоров'я населення. Цей Закон визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної з обробленням транспортних засобів, знятих з обліку, на території України з метою забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, життя та здоров'я громадян.

Право на здійснення оброблення транспортних засобів, знятих з обліку, мають суб'єкти господарювання, які зареєстровані в установленому законом порядку та здійснюють такі види діяльності:

- приймання транспортних засобів, знятих з обліку, на оброблення;
- та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, з дотриманням вимог законодавства про відходи.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, повинні обробляти відходи, що

утворилися у процесі розбирання транспортних засобів, самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, а в разі оброблення небезпечних відходів - ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл чи ліцензію, відповідно до статей 16 і 27 Закону України «Про управління відходами».

Особливу увагу необхідно приділити вилученню небезпечних компонентів (акумуляторів, мастил, паливно-мастильних матеріалів тощо) з метою належного управління ними, що описано у відповідних розділах.

Здійснення цих заходів сприятиме зменшенню кількості небезпечних відходів, повторному використанню матеріалів та організації системи управління відходами на території громади.

На час написання МПУВ в Україні відсутні організаційно-економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Проблеми та загрози

Проблеми	Загрози
Положення Закону України «Про переробку транспортних засобів» не можливо реалізувати через відсутність економічних інструментів стимулювання оброблення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації.	Накопичення необроблених транспортних засобів.

2.2.10. Осади стічних вод від комунальних очисних споруд

Система управління відходами

Управління осадом стічних вод здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами».

Осади стічних вод – осади, що утворюються на очисних спорудах систем водовідведення в процесі очищення стічних вод.

Згідно з Національним переліком відходів, осад стічних вод від комунальних очисних споруд відноситься до груп:

- 20 03 Інші побутові відходи.

Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» осади, що утворюються в процесі очищення стічних вод, мають проходити оброблення, яке забезпечує їх повторне використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод і атмосфери, можливість оброблення біогазу.

Джерела утворення та обсяги відходів

Основним джерелом утворення осаду стічних вод на території Бериславської міської територіальної громади є очисні споруди в м. Берислав, яке здійснює водовідведення в громаді за допомогою каналізаційних мереж. Система водовідведення забезпечує потреби як промислових так і побутових споживачів.

Осади стічних вод утворюються на очисних спорудах систем водовідведення (комунальної чи приватної власності) в процесі очищення стічних вод. Аналізуючи дані щодо утворення осаду стічних вод слід враховувати, що на очисних спорудах не здійснюється зважування на вагах осаду, що утворюється, а фактична вага осаду в значній мірі залежить від його вологості. Орієнтовне утворення осаду стічних вод при його вологості 96,2% складає 0,5 - 1,0% від обсягу стічних вод, що очищуються.

В Україні ситуація з обробленням осадів стічних вод, порівняно з іншими країнами світу, є вкрай негативною. На сьогодні на мулових майданчиках накопичено більше 5 млрд. тонн осадів, з яких обробляється лише від 3 до 5 % (НПУВ). Низький відсоток оброблення осадів стічних вод в Україні переважно пов'язаний із застарілим обладнанням очисних споруд.

У Бериславській міській ТГ станом на 01.01.2025 року відсутні узагальнені дані про обсяг утворення даного виду відходів. Зокрема, очисні споруди м. Берислав не функціонують та перебувають на реконструкції з 2002 року.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

Однією з найактуальніших екологічних проблем у місті Берислав є забезпечення чистоти поверхневих вод від забруднення неочищеними господарськими та зливовими стоками.

В північно-західній частині міста розміщені очисні споруди м.Берислав, збудовані в 1972 році. В 1974 р. очисні споруди були введені в експлуатацію. З 2003 року, після аварії, очисні споруди не працюють. Загальний стан несучих конструкцій обстежених будівель і споруд оцінюються як непридатний до нормальної експлуатації і аварійний. Проєкт «Реконструкція очисних споруд м.Берислав Херсонської області» зареєстрований в системі DREAM за писанням: <https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-040324-56289279/profile>.

Метою проєкту є забезпечення міста діючими очисними спорудами для належного очищення стічних каналізаційних вод із застосуванням сучасних технологій в тому числі технологій оброблення осадів стічних вод, ліквідація шкідливого впливу від скидання недостатньо очищених каналізаційних вод в поверхневі водні об'єкти - річку Дніпро.

Проблеми	Загрози
Не зважаючи на початок будівництва, очисні споруди не функціонують.	Загроза забруднення навколишнього природного середовища (ґрунтів, підземних вод, атмосферного повітря).

2.2.11. Відходи, що біологічно розкладаються

Відповідно до статті 1 Закону України «Про управління відходами» біовідходи – відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному (без доступу кисню) або аеробному (з доступом кисню) розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Система управління відходами

Рамкова директива про відходи 2008/98/ЕС від 19.11.2008 р. визначає, що біовідходи - це біорозкладні садові та паркові відходи, харчові та кухонні відходи домогосподарств, установ, ресторанів, гуртової торгівлі, їдалень, закладів громадського харчування і роздрібною торгівлі, а також аналогічні відходи харчопереробних підприємств.

Вони поділяються на два основних потоки:

- зелені відходи з парків і садів, які містять близько 50-60% вологи;
- деревні і кухонні відходи, де вміст вологи досягає до 80%, природні добрива, осад стічних вод або інші біологічно розкладні відходи такі як натуральний текстиль, папір або оброблена деревина.

Відповідно до Рамкової Директиви про відходи 2008/98/ЕС, країни-члени повинні вживати заходів і заохочувати:

- а) роздільне збирання біовідходів з метою компостування та анаеробної деградації біовідходів;
- б) оброблення біовідходів у спосіб, який забезпечує високий ступінь захисту навколишнього середовища;
- в) використання екологічно безпечних матеріалів виробництва органічних відходів.

Українське законодавство, яке регулює питання управління відходами та матеріалами, що біологічно розкладаються:

Закон України «Про управління відходами» визначає термін «біовідходи». Відповідно до вимог Закону, для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню.

Закон України «Про альтернативні джерела енергії» - визначає правові, економічні, екологічні та організаційні засади використання альтернативних

джерел енергії (біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів) та сприяння розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі. Регулювання питання встановлення «зеленого тарифу».

Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» визначає організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, видаленням побічних продуктів тваринного походження.

Наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 27.07.2023 року №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках», до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
- Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;
- Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
- Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
- Корм для тварин;
- Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, луцення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;
- Ціле та подрібнене зерно;
- Підводні рослини, водорості;
- Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів мають право самостійно організувати їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передавати їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства

про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Джерела утворення та обсяги відходів

Харчові відходи які утворюються населенням видаляються утворювачами таких відходів в контейнери для змішаних побутових відходів і перевозяться на захоронення на полігон побутових відходів.

Відходи зеленого господарства збираються в місцях утворення після чого перевозяться на захоронення на полігони побутових відходів.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами.

Компостування також частково проводиться у межах приватних садиб у сільських населених пунктах.

Управління відходами здійснюється відповідно до правил благоустрою території.

2.3. Аналіз ефективності управління відходами територіальної громади

Аналіз ефективності управління відходами Бериславської міської територіальної громади здійснюється з урахуванням показників передбачених Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 року №820-р.

Ефективність управління залежить від кількох елементів: наявності органу/служби, відповідальної за відходи; системи обліку та звітності; договорів із суб'єктами господарювання які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою КМУ від 05.12.2023 року №1278; та механізмів контролю за переміщенням небезпечних відходів. Якщо громада має заключені договори із суб'єктами господарювання які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами і веде звітність – це суттєвий позитивний фактор. Однак багато територіальних громад мають обмежений кадровий потенціал і залежать від регіональних операторів.

Оцінка: у локальних умовах цілеспрямоване підвищення спроможності (навчання персоналу, цифрові реєстри, договори із суб'єктами господарювання, що мають дозвіл та ліцензію на управління відходами) – пріоритетний захід.

Інфраструктура охоплює пункти збирання, сортування, тимчасового зберігання, транспортну логістику та потужності для оброблення. За регіональними даними, Херсонщина має значні залишки на тимчасовому зберіганні, що вимагає модернізації полігонів та створення нових об'єктів оброблення відходів. У 2025 році для області розроблено та затверджено Регіональний план управління відходами в Херсонській області до 2034 року, який передбачає модернізацію інфраструктури та створення потужностей для оброблення основних видів відходів.

Оцінка: на рівні громади доцільно мати договори на регулярне перевезення відходів на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами і інфраструктуру (контейнери, пункт роздільного збирання відходів від населення). Розвиток інфраструктури оброблення відходів критично необхідний для зниження накопичень відходів утворювачами.

Ефективна модель передбачає, що утворені відходи передаються на оброблення (мінімальні залишки на зберіганні) і що існує прозора система фінансування: комунальні збори, плата від виробників, держпідтримка на інвестиції у сферу управління відходами. У територіальних громадах основний ризик – нестача фінансування і залежність від ринкових операторів, що підвищує ймовірність накопичення відходів при порушенні ланцюгів логістики.

Оцінка: громадам потрібні міжбюджетні механізми (часткове фінансування інфраструктурних проєктів у сфері управління відходами) і розвиток моделей розширеної відповідальності виробника, які передбачені Законом № 2320-IX.

Небезпечні відходи, зокрема у складі побутових відходів, згідно з вимогами екологічного законодавства України, збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Військові дії породжують кілька специфічних факторів: руйнування об'єктів інфраструктури, додаткові обсяги будівельних відходів і відходів від руйнувань, порушення логістики та безпеки перевезень, а також обмеження доступу до полігонів і об'єктів оброблення відходів. Це знижує оперативність перевезення відходів, збільшує тимчасові накопичення та ускладнює контроль за небезпечними потоками. Отже, навіть за належної правової бази й планів, реалізація заходів у зоні бойових дій потребує окремих організаційних рішень і ресурсів для відновлення та адаптації.

Оцінка: громаді необхідно налагодити систему управління відходами від руйнувань і будівельними відходами.

Затверджений у 2025 році Регіональний план управління відходами в Херсонській області до 2034 року є основним документом у сфері управління відходами на регіональному рівні. Наявність такого плану дозволяє залучати інвестиції та налагоджувати ефективну систему управління відходами в області в цілому та в територіальних громадах зокрема.

Аналіз показує, що в Україні є нормативна база, але її реалізація на рівні територіальних громад потребує інституційної підтримки, інвестицій у інфраструктуру та адаптації до умов воєнного часу. Наявність затвердженого Регіонального плану управління відходами Херсонської області створює сприятливий контекст для координації заходів і залучення ресурсів, проте успіх буде залежати від реального фінансування, кадрового забезпечення та продуктивної співпраці між громадою і регіоном. Для Бериславської міської ТГ ключовим завданням є забезпечення повної простежуваності та передачі небезпечних відходів ліцензованим операторам, розвиток пунктів роздільного збирання відходів і інтеграція їх в регіональний ланцюг оброблення відходів, передбачений Регіональним планом.

Таблиця 2.3.1. SWOT-аналіз стану системи управління відходами у Бериславській міській ТГ

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Аграрна спеціалізація громади створює потенціал для використання органічних відходів.</p> <p>Існує правова та стратегічна база у вигляді РПУВ області та чинного законодавства.</p> <p>Є високий інтерес міжнародних донорів до інвестування у відновлення інфраструктури.</p> <p>Невеликі відстані в громаді дозволяють впроваджувати мобільні рішення.</p>	<p>Полігон перебуває у незадовільному стані та не відповідає екологічним вимогам.</p> <p>Відсутні сучасні потужності сортування і оброблення відходів.</p> <p>На території громади поширені численні стихійні сміттєзвалища.</p> <p>Роздільне збирання охоплює менше ніж п'яту частину населення.</p> <p>Небезпечні відходи не збираються централізовано.</p> <p>Фінансові можливості місцевого бюджету обмежені.</p> <p>Рівень кадрового забезпечення у сфері управління відходами залишається низьким.</p>
Можливості	Загрози
<p>Залучення фінансування від міжнародних програм відновлення.</p> <p>Запровадження розширеної відповідальності виробника дозволить зменшити навантаження на бюджет.</p> <p>створення спільної інфраструктури управління відходами в кластері (регіональний полігон, об'єкти оброблення відходів).</p> <p>Локальні ринки вторинної сировини здатні знизити витрати на перевезення.</p>	<p>Активні бойові дії та обстріли руйнують інфраструктуру управління відходами.</p> <p>Війна ускладнює логістику та створює ризики для перевізників і персоналу.</p> <p>У громаді зростає кількість будівельних відходів та відходів від руйнувань.</p> <p>Мінування територій обмежує можливість будівництва нових об'єктів.</p> <p>Економічна криза зменшує фінансові можливості бюджету та населення.</p>

<p>Використання біогазових і компостувальних технологій допоможе зменшити органічні відходи. Просвітницькі кампанії можуть підвищити рівень екологічної свідомості населення.</p>	<p>Соціальна напруга ускладнює впровадження нових тарифів і послуг. Руйнування складів і підприємств може призводити до потрапляння небезпечних речовин у довкілля.</p>
---	---

3. ПЛАНУВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ВІДХОДАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Цілі та цільові показники

Цілі місцевого плану та його цільові показники визначаються на основі аналізу поточного стану управління відходами, а також з урахуванням Національного плану управління відходами до 2033 року, і Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року.

Цільові показники, встановлені Регіональним планом управління відходами в Херсонській області до 2034 року є обов'язковими для перенесення до місцевого плану і можуть бути скориговані лише на підставі обґрунтування, наведеного в місцевому плані.

Цільові показники з управління побутовими відходами також встановлені Законом України «Про управління відходами» (п. 1 статті 37).

Органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Цілі Місцевого плану управління відходами Бериславської міської ТГ узгоджуються з цілями Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року.

Цілі та цільові показники МПУВ наведені в додатку 12.

До 2034 року передбачено:

- скорочення обсягів захоронення побутових відходів до рівня не більше 30 % від загального обсягу утворення;
- забезпечення підготовки до повторного використання та рециклінгу не менше 50 % побутових відходів;
- впровадження системи розширеної відповідальності виробника (РВВ) до 2030 року;
- ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ і рекультивацію територій;
- запровадження циркулярних моделей використання ресурсів на рівні громади.

Законодавчо визначені цільові показники з управління побутовими відходами

Законом України «Про управління відходами» (п. 1 Статті 37. Цільові показники з управління побутовими відходами) встановлюються такі цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:

- 1) до 2025 року – не менше 10 % їх маси;
- 2) до 2030 року – не менше 20 % їх маси;
- 3) до 2035 року – не менше 25 % їх маси;
- 4) до 2040 року – не менше 35 % їх маси.

Наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 27 червня 2024 року №581 затверджено Методику розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів та

Порядку подання звітності щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів. Основні цілі та принципи державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами, яка є обов'язковою для використання під час здійснення розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

У Методиці термін «цільові показники» – це співвідношення матеріалів, що були підготовлені до повторного використання та/або надійшли на рециклінг до загальної кількості утворених побутових відходів.

Цільові показники з підготовки до повторного використання та/або рециклінгу побутових відходів розраховуються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за результатами діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління відходами, що здійснюють операції з відновлення побутових відходів, в межах системи управління побутовими відходами територіальної громади.

Розрахунок цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів здійснюється щорічно за результатами діяльності з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад формують Звіт щодо виконання цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів відповідною формою, за відповідною територіальною громадою та у розрізі суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення та відновлення побутових відходів в межах відповідної територіальної громади, у термін до 01 лютого року, що настає за звітним роком, оприлюднюють Звіт на своєму вебсайті.

Основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

- 1) захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;
- 2) здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;
- 3) дотримання ієрархії управління відходами;
- 4) запровадження розширеної відповідальності виробника.

Основними принципами державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

- 1) запобігання – утворювач або власник відходів вживає заходів для запобігання утворенню відходів, а також для уникнення, зменшення або усунення негативного впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;
- 2) «забруднювач платить» – утворювач або власник відходів покриває витрати на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення та оброблення, включаючи витрати на створення та утримання об'єктів оброблення відходів;

3) територіальної наближеності – оброблення відходів здійснюється на найближчій споруді або установці з оброблення відходів, або в місці захоронення відходів, враховуючи їх екологічну та економічну ефективність, відповідно до регіональних та місцевих планів управління відходами;

4) формування конкурентного середовища у сфері управління відходами - суб'єкти господарювання, органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не повинні вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію у сфері управління відходами.

Цільові показники є невід'ємною частиною виконання поставлених завдань МПУВ щодо побутових відходів, а саме:

- вдосконалення та підтримання системи управління відходами;
- створення ефективної системи збирання та перевезення побутових відходів;
- створення інфраструктури для відновлення побутових відходів;
- створення інфраструктури для видалення побутових відходів.

Цільові показники РПУВ, прийняті для МПУВ Бериславської міської ТГ наведені в додатку 13.

Ієрархія управління відходами

Ієрархія управління відходами впроваджується центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями з метою (у порядку пріоритетності):

- 1) запобігання утворенню відходів;
- 2) підготовки відходів до повторного використання;
- 3) рециклінг;
- 4) відновлення відходів (у тому числі виробництво енергії);
- 5) видалення відходів.

Підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить до утворення відходів, забезпечують дотримання ієрархії управління відходами шляхом:

1) планування та здійснення своєї діяльності таким чином, щоб запобігати утворенню відходів, зменшувати їх утворення, запобігати їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище під час проектування продукції, її виробництва, під час і після використання продукції;

2) здійснення відновлення відходів, утворенню яких не вдалося запобігти, забезпечуючи підготовку відходів до повторного використання, рециклінг або проведення інших операцій з відновлення, включаючи виробництво енергії;

3) видалення лише тих відходів, що непридатні з технологічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів.

Запобігання утворенню відходів

Запобігання утворенню відходів досягається реалізацією таких заходів:

- 1) заохочення та підтримка сталого виробництва і споживання продукції;
- 2) заохочення проектування, виробництва та використання ресурсоефективної та більш довговічної продукції, у тому числі подовження строку її використання, а також продукції, придатної до ремонту, повторного використання та модернізації;
- 3) виділення з відходів сировини, яка може бути використана повторно;
- 4) забезпечення доступності запасних частин, інструкцій з експлуатації, технічної інформації чи інших інструментів, обладнання або програмного забезпечення, що дозволяють проводити ремонт і забезпечують повторне використання продукції без зниження рівня її якості та безпечності функціонування;
- 5) зменшення обсягів утворення відходів з урахуванням впровадження найкращих доступних технологій і методів управління у процесі промислового виробництва;
- 6) зменшення вмісту небезпечних речовин у продукції відповідно до технічних регламентів;
- 7) зменшення утворення відходів, непридатних з технічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів;
- 8) визначення продукції, яка є основним джерелом засмічення навколишнього природного середовища, та вжиття відповідних заходів для запобігання та зменшення утворення відходів такої продукції;
- 9) проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища;
- 10) створення суб'єктами господарювання, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування відповідно до компетенції та забезпечення діяльності пунктів приймання відходів продукції для ремонту та підготовки їх до повторного використання;
- 11) зменшення обсягів утворення відходів харчових продуктів у роздрібних та інших торговельних мережах, закладах громадського харчування, готельних комплексах та домогосподарствах.

Підготовка відходів до повторного використання, рециклінг та інші операції з відновлення відходів

Забезпечення підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та інших операцій з відновлення відходів здійснюється шляхом створення та діяльності об'єктів оброблення відходів, запровадження економічних інструментів та встановлення цільових показників із збирання, підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів, а також інших заходів.

Для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення

відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

Роздільно зібрані відходи, призначені для підготовки до повторного використання та рециклінгу, не можуть видалятися шляхом спалювання чи в інший спосіб, крім відходів, що утворюються внаслідок сортування або інших операцій з оброблення роздільно зібраних відходів та відходів, непридатних до повторного використання та рециклінгу.

Цільові показники щодо збирання, підготовки до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення відходів, необхідні для досягнення цілей, встановлених частиною першою статті 3 Закону України «Про управління відходами», визначаються законами України щодо продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, та Кабінетом Міністрів України (щодо інших видів відходів).

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року

Дії стосовно управління відходами відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року [*Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року*// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>] слід виконувати відповідно до встановленої ієрархії управління відходами у такій послідовності (рис. 3.1.1):

- запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;
- підготовку до повторного використання – створення цілої галузі для проведення перевірки, очищення чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попереднього оброблення;
- оброблення відходів – оброблення з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;
- інші види оброблення відходів, у тому числі термічне оброблення, використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;
- видалення відходів – захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії.

Рисунок 3.1.1. Ієрархія пріоритетів управління відходами

Відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року одним із важливих елементів реалізації місцевого плану управління відходами має стати проведення поетапної контейнеризації населених пунктів громади, яка передбачає визначення необхідної кількості контейнерів за умови повного збирання побутових відходів та поступового впровадження роздільного збирання відходів.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування:

1) створення органами місцевого самоврядування пунктів роздільного збирання побутових відходів, які забезпечуватимуть збирання та приймання таких видів відходів:

- небезпечних відходів у складі побутових;
- великогабаритних відходів (меблів, великих речей домашнього вжитку тощо);
- ресурсоцінних відходів;
- відходів електричного та електронного обладнання, відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів;
- садових та паркових відходів біологічного походження (трави, листя, гілок тощо);
- ремонтних відходів;

2) створення до 2030 року в обласних центрах мережі пунктів збирання для повторного використання меблів, побутової техніки, одягу та інших товарів, які були у вжитку.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачається:

- у сфері відходів будівельно-ремонтних робіт забезпечити функціонування централізованих потужностей для оброблення відходів будівельно-ремонтних

робіт та створення регіональних об'єктів, призначених для приймання та зберігання відходів будівельно-ремонтних робіт;

– у сфері відходів електричного та електронного створення власних пунктів збирання, де буде організовано прийом різних фракцій роздільно зібраних відходів електричного та електронного обладнання;

– у сфері відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів створення власних, у тому числі мобільних, пунктів збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів, де буде організовано прийом різних роздільно зібраних їх фракцій;

– у сфері медичних відходів передбачається запровадження роздільного збирання медичних відходів як мінімум на три потоки: безпечні відходи, аналогічні побутовим відходам; інфекційні відходи і гострі предмети; фармацевтичні відходи з можливістю їх ідентифікації (збереженням упаковок).

Участь громади у кластерній системі управління відходами

Бериславська міська ТГ входить до у Бериславського кластеру управління побутовими відходами, який визначено у Регіональному плані управління відходами в Херсонській області до 2034 року (рисунок 2.3.1.)

Бериславський кластер №2

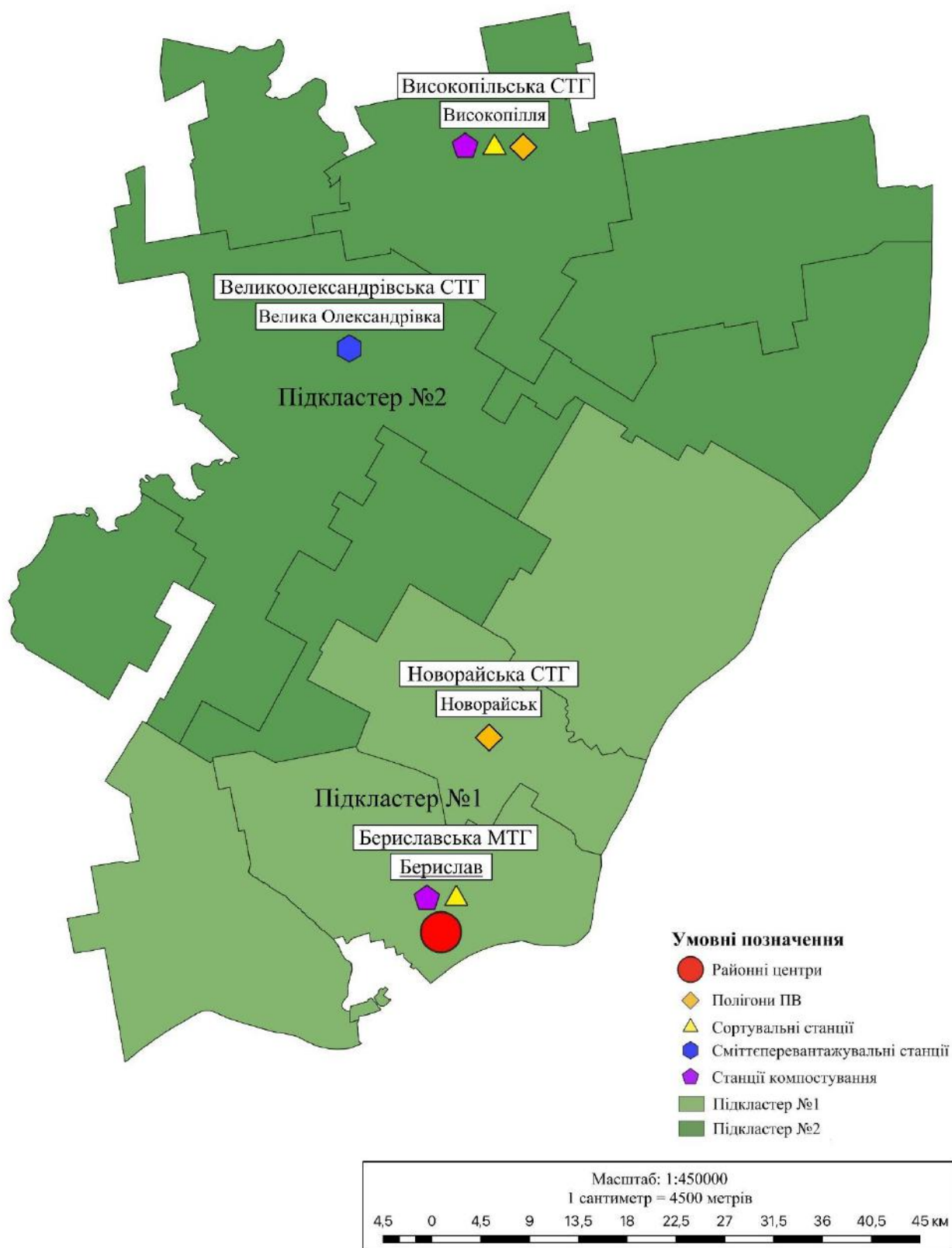

Рисунок 3.2.1. Бериславський кластер №2

Джерело: фрагмент карти з регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року

Кластер охоплює громади північної частини області та має на меті спільну організацію системи збирання, перевезення, сортування та оброблення (відновлення та видалення) побутових відходів.

Основними елементами кластерної інфраструктури є регіональний полігон у межах Бериславського району та комплекс по сортуванню побутових відходів міста Берислав (за межами населеного пункту) на земельній ділянці розміром 5 га, кадастровий номер 6520610100:02:001:0116. В складі комплексу передбачається розміщення сміттесортувальної станції з сортувальним обладнанням (комплекс сортування ПВ Ж7-ПВ ПрАТ «Бериславський машинобудівний завод»), який займає площу 400 м². На комплекс заплановано поставляти 26000 м³/рік ПВ. Продуктивність комплексу – 36,8 т на добу. На території комплексу планується влаштувати ділянки для компостування органічної речовини (харчові відходи, відходи рослинного походження).

Бериславська міська ТГ братиме участь у реалізації спільних інфраструктурних проектів Бериславського кластеру. Територіальними громадами кластеру здійснювати спільне фінансування інфраструктурних проектів, відповідно до норм Закону України «Про співробітництво територіальних громад» та наказу Мінрозвитку України від 5 квітня 2023 року № 217 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва».

Проектування, будівництво, реконструкція та обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів може здійснюватися органами місцевого самоврядування на засадах державно-приватного партнерства відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство».

3.2. Управління потоками відходів

На місцевому рівні здійснюється управління відходами за наступними потоками відходів:

- побутові відходи;
- небезпечні відходи (окремо зазначаються відпрацьовані нафтопродукти, відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, відходи, що містять ртуть, а також відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли);
- відходи промисловості (промислові відходи, відходи видобувної промисловості)
- відходи будівництва та знесення і відходи від руйнувань;
- рослинні відходи сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревні відходи, біовідходи;
- відходи упаковки;
- відходи електричного та електронного обладнання;
- відходи батарей і акумуляторів;
- медичні відходи;
- транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився;
- осади стічних вод від комунальних очисних споруд;
- відходи, що біологічно розкладаються.

Загальні вимоги до управління відходами

Відходи збираються, перевозяться та оброблюються залежно від їх виду, складу і властивостей у спосіб, що:

1) сприяє їх подальшому відновленню;
2) є безпечним для здоров'я людини та не завдає шкоди навколишньому природному середовищу, у тому числі:

- не становить загрози забруднення води, атмосферного повітря, ґрунту, для рослин і тварин, не спричиняє негативного впливу (незручностей) через шум і запах;

- не спричиняє негативного впливу на землі сільськогосподарського призначення, природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні;

3) відповідає встановленим стандартам або нормативам шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів та найкращим доступним технологіям і методам управління.

Для сприяння відновленню відходів забезпечується їх роздільне збирання. Змішування відходів з іншими відходами чи матеріалами, якщо такі дії ускладнюють операції з відновлення забороняється.

Утворювачі або власники відходів, які не є суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, зобов'язані забезпечувати зберігання відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, та передавати відходи суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами протягом одного року з моменту їх утворення.

Передача відходів (крім побутових відходів) суб'єктам господарювання у сфері управління відходами з метою збирання, перевезення та оброблення здійснюється на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Цільові показники щодо підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу, іншого матеріального відновлення, включаючи зворотне заповнення, та порядок їх виконання затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Ввезення в Україну відходів з метою їх видалення забороняється.

Управління окремими видами відходів, що утворилися внаслідок виникнення надзвичайної ситуації техногенного, природного або воєнного характеру, здійснюється відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

3.2.1. Управління побутовими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами територіальної громади

Відповідно до затвердженого Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року, у рамках **кластеру №2 Бериславський** заплановано будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів міста Берислав (за межами населеного пункту) на земельній ділянці розміром 5 га, кадастровий номер 6520610100:02:001:0116. В складі комплексу передбачається розміщення сміттесортувальної станції з сортувальним обладнанням (комплекс сортування ПВ Ж7-ПВ ПрАТ «Бериславський машинобудівний завод»), який займає площу 400 м². На комплекс заплановано поставляти 26000 м³/рік ПВ. Продуктивність комплексу – 36,8 тонн на добу. На території комплексу планується влаштувати ділянки для компостування органічної речовини (харчові відходи, відходи рослинного походження).

Проектом «Будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів м. Берислав Херсонської області передбачено, що відібрана з побутових відходів органічна речовина, що є складовою ПВ, зважується, обліковується та направляється на компостування. При зміні технологічного процесу необхідно розглянути питання фінансування додаткового обладнання та змін до проектно-кошторисної документації.

Запланований комплекс має включати:

- механічне оброблення – сортування, подрібнення, просіювання, видалення металів;
- біологічне оброблення – аеробне оброблення (компостування) або стабілізацію, анаеробне зброджування (для виробництва метану).

Конфігурація процесу має залежати від поставлених завдань підприємства:

- максимальне відновлення матеріалів,
- виробництво біологічно стабільних матеріалів для захоронення,
- виробництво біогазів,
- виробництво RDF палива.

Механіко-біологічне оброблення (МБО) використовується для оброблення відходів як після роздільного збирання, так і при валовому збиранні. Основною метою впровадження технології МБО є зменшення кількості відходів, що відправляються на захоронення. МБО є загальним поняттям для всіх технологій, які передбачають оброблення відходів комбінацією механічних і біологічних методів.

Захоронення залишків побутових відходів, які не підлягають відновленню передбачається на регіональному полігоні для відходів, що не є небезпечними, по передбачається на земельній ділянці Новорайської сільської територіальної громади. Пропонована ділянка орієнтованою площею близько 7,0 га (кадастровий номер сусідньої земельної ділянки 6520685200:02:001:0049), використовувалася у попередні роки як один із ставків-накопичувачів (нижній ставок) для накопичення нечистот, утворених в процесі вирощування свиней на свинокомплексі КСП «Бериславський». На сьогодні КСП «Бериславський»

розпайоване, частина майна продано. Нижній ставок-накопичувач припинив своє функціональне призначення та був демонтований.

Визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та ст. 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Регіональним планом управління відходами в херсонській області до 2034 року передбачається використання даної ділянки під регіональний полігон Бериславського кластеру №2, за виконання наступних умов:

- Розробка проекту Будівництво полігону побутових відходів згідно з вимогами нормативів ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони побутових відходів»;

- Здійснення оцінки впливу на довкілля об'єкту та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» від 19.12.2023 року № 1328;

- Розробка плану управління відходами об'єкту;

- Погодження Плану та техніко-економічне обґрунтування приведення місць розміщення відходів (за умови набрання чинності наказу Міндовкілля України від 29 квітня 2024 року № 455);

- Влаштуванням основних елементів полігону побутових відходів: під'їзна дорога, ділянка складування відходів, господарська зона, інженерні споруди і комунікації;

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату (Правила експлуатації полігонів побутових відходів, затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.02.2010 року №435 та Рекомендації з удосконалення експлуатації діючих полігонів та звалищ побутових відходів затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури, та житлово-комунального господарства України від 10.01.2006 року №5.

Керуючись Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 03 травня 2024 року за №409, морфологічний склад побутових відходів рекомендується визначати за трьома джерелами їх утворення:

- 1) домогосподарства – багатоквартирні житлові будинки;

- 2) домогосподарства – одноквартирні житлові будинки;

- 3) інші джерела утворення побутових відходів (підприємства, установи та організації),

та визначати за такою класифікацією:

- папір та картон;

- скло;

- пластик (пластмаси та інші полімери);
- деревина;
- текстиль;
- метали (чорні та кольорові);
- комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
- біовідходи (харчові відходи, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);
- відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп'ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
- відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо);
- небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
- великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);
- ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
- залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

Крім того, морфологічний склад побутових відходів залежить від джерела їх утворення. Морфологічний склад відходів значно змінюється не тільки з часом, але і залежить від того, на якій конкретній території він збирається (регіон, місто, сільська місцевість тощо).

Сезонні зміни складу відходів характеризуються збільшенням вмісту харчових відходів та пластику у теплу пору року до 40 %, що пов'язано з великим вживанням овочів і фруктів в раціоні харчування населення. У холодну пору року скорочуються відходи деревини та листя з 20 до 7 %.

Морфологічний склад та фізико-хімічні властивості побутових відходів забезпечують основну інформацію, необхідну для планування й оптимізації системи управління, екологічної оцінки управління з відходами.

У Бериславській міській територіальній громаді морфологічний склад побутових відходів не проводився.

Національним планом управління відходами до 2033 року прийнято усереднений морфологічний склад відходів. У таблиці 3.2.1.1. наведено інформацію щодо усередненого морфологічного складу відходів.

Таблиця 3.2.1.1. Інформація щодо усередненого морфологічного складу відходів згідно з Національним планом управління відходами до 2033 року, у %

	Органічні відходи	Папір, картон	Пластик	Скло	Метал	Текстиль	Деревина	Небезпечні відходи	Кістки, шкіра, гума	Мінеральні та інші
Усереднений морфологічний склад відходів	20	6,4	11,5	19,3	1,9	3,8	1,4	0,7	3,6	31,3

Дані щодо продовження експлуатації місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) на території Бериславської міської ТГ наведені в додатку 15.

Дані щодо об'єктів оброблення відходів, будівництво або реконструкція яких планується у період планування за МПУВ наведені в додатку 16.

Запобігання утворенню відходів

Обсяги утворення побутових відходів та їх склад визначаються переважно структурою споживання населення, основним управлінським механізмом, що застосовується у цій сфері є інформаційно-просвітницька діяльність, спрямована на пропаганду ощадливого споживання та застосування відповідних методів та підходів.

В якості запобігання утворенню відходів, розглядається запровадження (або розширення використання) індивідуального компостування біовідходів у приватних домогосподарствах місцевості, компостування у закладах харчування, а також пропаганда скорочення використання пакувальних та інших виробів з паперу та полімерів.

Організація системи збирання відходів

Бериславська міська територіальна громада розташована на правобережжі Дніпра, що визначає її природно-географічні та економічні особливості. Територія громади має рівнинний рельєф з виходами яружно-балкових систем, значними площами сільськогосподарських угідь та близькістю водних ресурсів, що створює умови для розвитку аграрного виробництва, рибальства та рекреаційних послуг.

Разом із тим, громада стикається з низкою серйозних викликів, які ускладнюють організацію системи управління відходами. Серед таких викликів – наслідки активних бойових дій та обстрілів, руйнування інженерної та транспортної інфраструктури, значні обсяги будівельних відходів та відходів від руйнувань від зруйнованих об'єктів, низька платоспроможність частини населення та відтік кадрів.

З огляду на історичне значення Берислава як давнього міського центру, близькість до Дніпра, аграрний потенціал та перспективи відновлення економіки, підхід до управління відходами має поєднувати захист довкілля, потреби населення та цілі відбудови громади. Важливо забезпечити повне охоплення послугами збирання побутових відходів, створити систему роздільного збирання у місті та селах громади, налагодити облік і оброблення відходів від руйнувань, а також проводити системну інформаційно-просвітницьку роботу серед населення та підприємців щодо екологічно безпечного управління відходами.

Охоплення збиранням побутових відходів у громаді наразі не перевищує 40 %, роздільне збирання практично відсутнє.

Сценарії збирання побутових відходів ґрунтуються на аналізі існуючого стану та розроблені з урахуванням:

- необхідності забезпечення 100% охоплення населення послугами з перевезення побутових відходів на території громади;
- обов'язкового впровадження роздільного збирання побутових відходів з метою поступового переходу на 100% охоплення населення та підприємств, організацій та установ роздільним збиранням;
- параметрів та кількості контейнерів для збирання побутових відходів, які необхідні для розширення зони охоплення послугами;
- частоти збирання;
- параметрів та кількості спеціально обладнаних транспортних засобів для перевезення побутових відходів;
- особливостей рельєфу місцевості, стану доріг, гідрографічної сітки;
- оптимізації маршрутів збирання.

Основою для складання прогнозів утворення відходів є чисельність населення та рівень розвитку виробничого потенціалу, транспортної та соціальної інфраструктури.

На території Бериславської міської ТГ відсутній облік утворення побутових відходів. Загальні показники норм утворення побутових відходів по Україні коливаються від 250 до 300 кг/рік. Для орієнтовного прогнозу буде використано 300 кг/мешканець/рік (відповідні припущення для розрахунків обсягів утворення побутових відходів застосовувались і в РПУВ в Херсонській області до 2034 року).

Станом на 01.01.2022 року чисельність населення Бериславської міської ТГ становила 17 351 осіб, станом на 31.07.2025 року – 1084 осіб. Враховуючи скорочення населення громади, спричинене збройною агресією РФ, для розрахунку прогнозованого обсягу утворення побутових відходів враховуються дані щодо населення за 2022 рік.

За оптимістичного сценарію громада повинна забезпечити утримання стабільної системи управління побутовими відходами з обсягом утворення побутових відходів ~ 5 205,3 тонн/рік ($\approx 14,3$ тонн/добу).

За реалістичного сценарію станом на 2025 рік, враховуючи фактичну кількість населення, громада повинна забезпечити утримання стабільної системи управління побутовими відходами з обсягом утворення побутових відходів ~ 325,2 тонн/рік ($\approx 0,9$ тонн/добу).

Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» закріплено, що частка відходів, що захоронюються до 2030 року має становити 35%.

Законом України «Про управління відходами» визначено, що органи місцевого самоврядування забезпечують виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів.

Встановлюються такі цільові показники щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:

- 1) до 2025 року - не менше 10 % їх маси;
- 2) до 2030 року - не менше 20 % їх маси;
- 3) до 2035 року - не менше 25 % їх маси;
- 4) до 2040 року - не менше 35 % їх маси.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно із Законом України «Про управління побутовими відходами» та відповідно до Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року №1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за №168/41513.

До складу Бериславської міської територіальної громади входять м. Берислав, села Вільне, Зміївка, Новоберислав, Новосілка, Раківка, Тараса Шевченка, Томарине, Урожайне та селище Шляхове.

МПУВ пропонується застосування наступну технологічну схему роздільного збирання побутових відходів.

Для міста Берислава пропонується застосувати при організації роздільного збирання побутових відходів технологічну схему 2 зі встановленням наступних типів контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

- 1) один жовтий контейнер/пластиковий пакет для збирання пластику;
- 2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший контейнер/пластиковий пакет;
- 3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

При цьому у сірий контейнер/пластиковий пакет не збирати відходи, що біологічно розкладаються і небезпечні відходи, в складі побутових.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору, перевозяться на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

У третьому контейнері/пластиковому пакеті збираються змішані побутові відходи з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення.

Для мешканців, які проживають у важкодоступних місцях громади, при організації роздільного збирання побутових відходів пропонується застосувати технологічну схему 1 зі встановленням двох типів контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

перший - блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», який призначений для збирання ресурсоцінних відходів, окрім біовідходів;

другий - сірого кольору, який призначений для збирання змішаних побутових відходів.

При цьому у сірий контейнер/пластиковий пакет не збирати відходи, що біологічно розкладаються і небезпечні відходи, в складі побутових.

Технологічна схема 1 передбачає перевезення зібраних ресурсоцінних відходів на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування. Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх відновлення.

За Сценарієм МПУВ пропонується створення та облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів – спеціально обладнаної території для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Відсортована сировина повинна реалізовуватися підприємцями, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів, або відвозитися на досортовування та подальше оброблення на запланований до будівництва комплекс по сортуванню побутових відходів, що визначений у Регіональному плані управління відходами в Херсонській області до 2034 року.

Відходи, які не підлягають відновленню мають перевозитись на планований регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними. Відповідно до Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року регіональний полігон у Бериславському кластері передбачено на земельній ділянці Новорайської сільської територіальної громади. Пропонована ділянка орієнтованою площею близько 7,0 га (кадастровий номер сусідньої земельної ділянки 6520685200:02:001:0049).

Відходи, що біологічно розкладаються, які утворюються на присадибних і садових ділянках рекомендується утворювачам біовідходів самостійно організовувати їх компостування на присадибних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб.

Враховуючи те, що на території громади працюють агропромислові підприємства є доцільність залучити дані суб'єкти господарювання до облаштування компостувальних місць (компостерів).

За даними громади, на сьогодні є потреба у придбанні 221 контейнерів для змішаного збирання побутових відходів. Враховуючи, що у громаді планується застосувати 2 технологічну схему роздільного збирання побутових відходів, заплановано також облаштування контейнерами для збирання пластику та інших ресурсоцінних відходів.

Таблиця 3.2.1.2. Припущення щодо розрахунку капітальних витрат на закупівлю контейнерів та будівництво/облаштування контейнерних майданчиків на території Бериславської міської ТГ

Найменування елементу контейнерної бази	Розрахункова кількість штук	Ціна за шт, грн	Вартість, тис. грн
Контейнер сірий для змішаних відходів 1,1 м ³	221	10 500	2 320,5
Контейнер жовтий для ПЕТ-пляшок	39	6 500	253,5
Контейнер для ресурсоцінних відходів (блакитний)	39	3 000	117,0
Контейнер для небезпечних відходів	10	15 200	152,0
Контейнер для великогабаритних та відходів будівництва і знесення (ремонтних)	2	95 000	190,0
Контейнерні майданчики	19	60 000	1 140,0

Перевезення відходів у Бериславській міській територіальній громаді планується здійснювати на запроєктований комплекс із механіко-біологічного оброблення побутових відходів, який передбачено створити в межах Бериславського кластеру згідно з Регіональним планом управління відходами у Херсонській області до 2034 року.

Відходи, що підлягають захороненню після оброблення, перевозитимуться на планований регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними, визначений для Бериславського кластеру.

Реалізація відсортованих ресурсоцінних відходів дасть можливість отримати кошти, та спрямувати їх на розвиток системи управління відходами, наприклад, на закупівлю контейнерів для збирання відходів. Окрім цього, сортування забезпечить мінімізацію відходів спрямованих на захоронення, знизить об'єми захоронення, що відповідно впливає на зниження витрат на перевезення цих відходів на полігони.

Однак, для того, щоб ця концепція запрацювала, необхідно налагодити роздільне збирання відходів у певних об'ємах та здійснювати сортування на постійній основі.

Реалізація ресурсоцінної сировини здійснюється підприємствами, які згідно з чинним законодавством у сфері управління відходами мають бути зареєстровані на інформаційному порталі Екосистема, та мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» від 19.12.2023 року №1328.

Збір ресурсоцінних відходів (макулатури, склотари та полімерної плівки) у Бериславській міській територіальній громаді здійснюється через наявні пункти збирання побутових відходів для підготовки до повторного використання, організовані приватними підприємцями та комунальними структурами.

У місті Берислав працюють декілька стаціонарних пунктів, які приймають макулатуру, склобій, ПЕТ-пляшки, стрейч-плівку та алюмінієві банки.

Технічне забезпечення збирання побутових відходів у Бериславській міській ТГ наведено в додатку 17.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Організація перевезення та оброблення відходів у т.ч. підготовки до повторного використання.

З метою досягнення нормативно визначених цільових показників щодо управління відходами:

- зменшення обсягу захоронення побутових відходів - до 30% до 2030 року;
- підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів:
- до 2025 року - не менше 10% їх маси,
- до 2030 року - не менше 20% їх маси,
- до 2035 року - не менше 25% їх маси,

- до 2040 року - не менше 35% їх маси,
та на підставі аналізу технологічного потенціалу заходів, спрямованих на зменшення обсягу захоронення побутових відходів, при управлінні відходами на території громади необхідно запроваджувати:

- системи роздільного збирання побутових відходів (вторинної сировини);
- компостування органічної частини і спалювання побутових відходів.

Для Бериславської міської ТГ, враховуючи обсяги утворення відходів, фінансово-економічні фактори, можливості залучення інвестиційних коштів оброблення побутових відходів можливе шляхом:

- будівництва заводу, передбаченого в РПУВ;
- створення невеликих установок для оброблення органічних відходів методом компостування як на підприємствах, так і у приватних садибах.

На території Бериславської міської ТГ надання послуг для населення та підприємств зі збирання та перевезення побутових відходів здійснює КП «Бериславська ЖЕК-1». Перевезення відходів відбувається транспортними засобами спеціального призначення.

Транспортні засоби спеціального призначення для збирання, перевезення побутових відходів та обслуговування місць видалення відходів:

- Трактор на базі МТЗ або аналог – 1 одиниці.
- Причеп для трактора – 1 одиниця.
- Контейнери для ПВ – 200 одиниць.
- Сміттевоз з заднім завантаженням – 2 одиниці.
- Сміттевоз порталний – 1 одиниць.
- Контейнери до сміттевоза порталного – 10 одиниць.
- Автомобіль вантажний самоскид – 1 одиниць.
- Трактор із бульдозерним відвалом ХТЗ-17221-06 або автогрейдер з переднім відвалом – 1 одиниць.
- Службовий легковий автомобіль – 1 одиниць.
- Міні-навантажувач – 1 одиниця.

У місті Берислав також проводилися роботи з перевезення побутових відходів із приватного сектору. Послуги виконувалися за встановленим графіком, що забезпечувало очищення прибудинкових територій і вулиць. На даний час фактично відсутнє збирання і перевезення побутових відходів із приватного сектору. Через воєнні дії та ускладнену логістичну ситуацію припинено регулярне надання послуг, що раніше забезпечували очищення вулиць і прибудинкових територій.

Перевезення побутових відходів необхідно здійснювати сміттевозами, що унеможливають їх розвіювання, розсипання, розливання та розпилення, з урахуванням вимог, передбачених Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 року №145, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за №457/19195 та Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за № 1172.

Тарифи на послуги у сфері управління побутовими відходами

Для забезпечення сталого функціонування системи управління побутовими відходами важливо враховувати, що діяльність із розвитку об'єктів інфраструктури управління відходами доцільно синхронізувати з процесом розвитку надання послуг з управління побутовими відходами у Бериславській міській територіальній громаді.

Визначальними для величини тарифу на послуги з управління побутовими відходами є витрати на збирання відходів, на їх перевезення до пункту роздільного збирання побутових відходів та на об'єкти оброблення відходів (комплекс по сортуванню побутових відходів, регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними).

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2023 року №1031 «Про затвердження Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів» регулюється питання встановлення тарифів.

Для проведення аналізу величини тарифу припускається, що витрати на збирання, перевезення та оброблення ресурсоцінних компонентів побутових відходів покриваються частково за рахунок реалізації отриманої продукції та через механізм розширеної відповідальності виробника (після прийняття відповідних нормативно-правових актів).

Окрім цього, для підприємців та юридичних осіб встановити обґрунтовану сплату за надання послуг з управління відходами.

Також необхідним фактором є врахування безпекової ситуації на території громади.

Створення об'єктів оброблення відходів

Облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачаються спеціальні заходи у сфері управління побутовими відходами, виконання яких покладено на органи місцевого самоврядування.

Пункти роздільного збирання побутових відходів можуть створювати органи місцевого самоврядування.

Збирання окремих видів відходів може здійснюватися мобільними пунктами збирання (оснащеними транспортними засобами).

У пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється роздільне збирання відходів текстилю, деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, небезпечних відходів у складі побутових відходів, відходів паперу, картону, металу, пластику, скла, електронного та електричного обладнання, батарей та акумуляторів, інших видів відходів.

У разі запровадження розширеної відповідальності виробника щодо певного виду продукції збирання (приймання) відходів такої продукції у пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється на підставі договорів з

організаціями розширеної відповідальності виробника та за рахунок таких організацій.

Відповідно до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» (ДБН, 2019) у населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів, електричного і електронного обладнання та шин. Згідно з ДБН Б.2.2-12:2019 пункт площею 30 м² призначений для обслуговування 10 тис. осіб населення. За умов дотримання відповідних ліцензійних умов, такі пункти можуть використовуватися також для збирання небезпечних відходів у складі побутових.

Для Бериславської міської ТГ передбачено організація 1 пункту роздільного збирання побутових відходів.

МПУВ пропонується на території громади створення пункту роздільного збирання побутових відходів – спеціально обладнаної території для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13 грудня 2023 року № 1130, закріплено єдині підходи до організації роздільного збирання побутових відходів в межах території територіальних громад, що є складовою системи управління побутовими відходами, та застосовується під час розроблення правил благоустрою населених пунктів та місцевих планів управління відходами.

Роздільне збирання відходів в межах території територіальних громад здійснюється для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал (далі – ресурсоцінні відходи). При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню, зокрема відходів деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів.

Великогабаритні та ремонтні відходи збираються окремо в контейнерах місткістю 5 м³ і більше, які розташовуються на контейнерних майданчиках та пунктах роздільного збирання побутових відходів, а також за заявкою споживача.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів за такими системами збирання побутових відходів: контейнерною системою, у пунктах роздільного збирання побутових відходів (в тому числі мобільних - оснащених транспортних засобах), або за заявкою споживача, і передаються суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Керуючись Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13 грудня 2023 року №1130, пункт роздільного збирання побутових відходів - це

спеціально обладнана територія для збирання побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання (приклад вертикального пресу для відходів зазначений на рисунку 3.2.1.1), а також майданчик для зберігання роздільно зібраних відходів.

Відповідно до Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за №1172, пункти роздільного збирання побутових відходів можуть бути стаціонарними та мобільними (оснащені транспортні засоби).

Стаціонарні пункти роздільного збирання побутових відходів слід облаштувати з дотриманням таких вимог:

- відстань від меж земельних ділянок закладів освіти та лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення повинна становити не менше 30 м;

- відстань від меж присадибних ділянок із сторони вулиць на території садибної забудови в межах території територіальних громад повинна становити не менш 8 м;

- наявність твердої та рівної основи (покриття), зокрема з бетону чи асфальту;

- наявність облаштованого в'їзду та під'їзних доріг, що забезпечують безперешкодний проїзд транспортних засобів;

- наявність системи організованого відведення води, що утворюється внаслідок випадання атмосферних опадів (у разі потреби).

Площа земельних ділянок для одного пункту роздільного збирання побутових відходів повинна становити 15-30 м². Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту роздільного збирання побутових відходів, доцільно врахувати 3м² на 1000 осіб населення, але не менше ніж 15 м² на одну ділянку пункту роздільного збирання побутових відходів.

З узагальненим досвідом та рекомендаціями щодо створення пункту роздільного збирання побутових відходів та організації їх роботи можна ознайомитись за посиланням: https://u-lead.org.ua/media?tab=manuals&fbclid=IwY2xjawJc3nRleHRuA2FlbQIxMAABHkPp7N_mnmORU6mnY4SzMYOullw-iWB_LDL5eiwPsw7XvnsF-SdDFktOJwBc_aem_CYKFZUnVkPKltiSrnR3RsQ.

Цей огляд та рекомендації за потреби можуть бути використані в якості додаткового джерела інформації представниками громад при розробленні рішень зі створення та експлуатації пункту роздільного збирання побутових відходів.

На майданчику для збирання та зберігання роздільно зібраних відходів в межах пункту роздільного збирання побутових відходів збирання та зберігання ресурсоцінних відходів здійснюється не більше одного року з моменту їх утворення, що є безпечним для здоров'я людей та навколишнього природного середовища відповідно до екологічних та санітарно-епідеміологічних вимог.

Облаштування пункту роздільного збирання та сортування побутових відходів та строк зберігання змішаних побутових відходів у контейнерах на території пунктів роздільного збирання побутових відходів не повинен перевищувати норми, встановлені відповідно до вимог Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 березня 2011 року №145 та з дотриманням норм екологічного та санітарного законодавства.

У Бериславській міській територіальній громаді при виборі ділянки для облаштування пункту роздільного збирання та сортування побутових відходів, необхідно врахувати, що визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та стаття 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Також під час розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності необхідно дотримуватись вимог частини четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу», згідно з якою регіональні та місцеві схеми формування екомережі є основою для їх розроблення.

Природно-заповідний фонд Бериславської міської територіальної громади є важливою складовою екологічної мережі регіону. Він включає кілька об'єктів природно-заповідного фонду місцевого та загальнодержавного значення, серед яких заказники, заповідні урочища та охоронні зони уздовж Дніпра. Загальна площа ПЗФ становить понад 2 тис. га, що складає близько 4% від території громади. Детальніший опис об'єктів ПЗФ наведено в розділі 1 МПУВ.

Крім того, через територію громади протікає річка Дніпро, що формує її східний кордон і є головним водним ресурсом Бериславу. У межах громади також розташовані дрібні притоки й балки, які мають водоохоронне значення та впливають на формування екологічного балансу території.

Керуючись 88 та 89 статтями Водного кодексу України, з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги.

Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

- для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів - 25 метрів;
- для середніх річок, водосховищ на них та ставків площею більше 3 гектарів - 50 метрів;
- для великих річок, водосховищ на них та озер - 100 метрів.

Якщо крутизна схилів перевищує три градуси, мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється влаштування звалищ відходів.

Облаштування пункту роздільного збирання та сортування побутових відходів доцільно розглянути на території громади із врахуванням вищезазначених критеріїв.

Джерелами фінансування витрат на облаштування пункту та здійснення роздільного сортування побутових відходів можуть бути кошти місцевого бюджету, залучені кошти суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території міської територіальної громади, інші кошти не заборонені законодавством.

Зібрані та відсортовані ресурсоцінні відходи передавати (реалізувати) заготівельникам вторсировини або на оброблення шляхом заключення відповідних угод.

Реалізація ресурсоцінних відходів дозволить отримати додаткові кошти, які можуть бути використані на вдосконалення системи управління відходами у територіальній громаді.

Роздільне збирання побутових відходів та їх реалізація дозволить знизити об'єми відходів, які перевозять на захоронення, що в свою чергу зменшить витрату на оплату послуг їх перевезення та захоронення.

У пункті роздільного збирання побутових відходів рекомендується приймати відходи електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів від населення або за масою, або за одиницею окремого виду відходів, складати їх за видами відходів та передавати на об'єкти оброблення таких відходів. У пункті роздільного збирання побутових відходів рекомендується використовувати за необхідності пакувальні матеріали та ящики з метою відділення відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що є у складі побутових відходів, один від одного до передачі на об'єкти оброблення таких відходів.

Основними затратами для облаштування зазначеного вище пункту роздільного збирання побутових відходів є:

- розробка кошторисної документації;
- облаштування на майданчику твердого покриття;
- закупівля контейнерів;
- для складування паперової упаковки, картону та макулатури закупівля гідравлічного пресу для пресування зібраної вторсировини;
- витрати на електроенергію та інші комунальній послуги;
- оплата праці працівникам.

**Рисунок 3.2.1.1. Приклад вертикального пресу для відходів
(середньоринкова ціна 128 тис.грн.)**

Закриття несанкціонованих сміттєзвалищ та звалищ, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам

Територія громади становить серйозну проблему засмічення, оскільки послугою зі збирання та перевезення побутових відходів забезпечено 54% населення громади. Відсутність контейнерів для збирання відходів, невчасне їх перевезення у місця оброблення (відновлення чи видалення) є загрозою для довкілля регіону, лісів, річок, прибережних смуг тощо.

Окрім цього, на території Бериславської міської ТГ наявні несанкціоновані сміттєзвалища, про що описано у розділі 2.2.1. Опис поточного стану побутових відходів.

Для боротьби зі стихійними сміттєзвалищами необхідно передбачити проведення таких заходів:

- перевезення відходів зі стихійних звалищ на полігон побутових відходів;
- запобігання виникненню стихійних звалищ як на старих, так і на нових місцях;
- роз'яснювальна робота серед населення про шкodu забруднення навколишнього середовища побутовими відходами.

Ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ відходів у межах населених пунктів забезпечують органи місцевого самоврядування у сфері управління

відходами відповідно до статті 26 закону України «Про управління відходами».

Для перевезення відходів необхідна техніка для перевезення (самоскид, трактор з платформою) та техніка для навантаження (екскаватор, навантажувач).

Боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами без роз'яснювальної роботи серед населення є неефективною. Тому, необхідно проводити просвітницьку роботу про шкоду неправильного управління відходами для навколишнього природного середовища та для майбутніх поколінь. Така робота повинна проводитися починаючи з початкових навчальних закладів.

На момент розроблення МПУВ на національному рівні відсутні затверджені нормативні документи щодо порядку проведення інвентаризації об'єктів з оброблення відходів, а також методика проведення оцінки ризику для довкілля від об'єктів оброблення відходів. При прийнятті відповідних нормативно-правових документів ці заходи необхідно провести та, за необхідності, внести відповідні зміни до МПУВ.

Пунктом 5 розділу XI Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про управління відходами» встановлено, що з 1 січня 2030 року експлуатація місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), що не оснащені системами вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, системами моніторингу викидів в атмосферне повітря та моніторингу забруднення ґрунтів і підземних вод забороняється.

Під час розроблення та виконання проєкту рекультивації місць видалення відходів необхідно враховувати вимоги Законів України «Про землеустрій» (стаття 54 та інші), «Про охорону земель» (стаття 52 та інші), «Про управління відходами» (стаття 40 та інші), а також правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2022 року №86.

Інформаційне забезпечення

Методичними рекомендаціями з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20.06.2024 року №551, передбачено заходи, що спрямовані на зростання рівня обізнаності громадськості щодо сучасного управління побутовими відходами та підвищення ефективності впровадження у територіальних громадах сучасних методів та технологій управління побутовими відходами.

Під час підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами рекомендується використовувати наступні методи, які визнано найбільш ефективними у розвинутих країнах, а саме:

- метод стимулювання – полягає у роз'ясненні громадськості у процесі інформування переваг від здійснення певних вчинків, наприклад мінімізації утворення та роздільного збирання побутових відходів відповідно до прийнятої технологічної схеми їх збирання, скорочення використання кількості пластику, компостування біовідходів замість спалювання або захоронення побутових відходів;

- метод переконання – передбачає логічний доказ якогось поняття, правової чи моральної оцінки дій. При цьому на свідомість громадян може впливати не стільки поняття та міркування, скільки їх доказовість - закони, штрафи, статистика, факти про шкоду для здоров'я. Особа, оцінюючи отриману інформацію, або стверджується у своїх поглядах або коригує їх. Переконуючись у правоті, особа як правило формує свою систему поглядів на проблему;

- метод впливу – вплив на людину з метою спонукання її до певних дій, наприклад правильного управління побутовими відходами. Ефективній реалізації цього методу може сприяти використання художніх образів, інфографік, ілюстрацій, відео, перфомансів, виставок, кінопоказів тощо.

Для проведення інформаційно-комунікаційної роботи рекомендується також активно використовувати онлайн-медіа та соціальні мережі. Рекомендується створення в територіальній громаді інформаційного порталу – веб-сайту, або сторінки на платформах спільного доступу до інформації, групи в популярній соціальній мережі, яка буде адмініструватися представниками територіальної громади з метою інформування громадськості щодо управління побутовими відходами. Також на цих сторінках може бути розміщено інформацію про виконавців послуги управління побутовими відходами, наявні системи збирання різних видів побутових відходів, основні проблеми сучасного управління побутовими відходами в територіальній громаді, шляхи їх вирішення, основні заходи органів місцевого самоврядування із впровадження сучасних методів та технологій, рішень органів місцевого самоврядування в сфері управління побутовими відходами, ціни на послуги та штрафи щодо порушення екологічного законодавства.

Важливим є проведення освітньо-інформаційної кампанії у навчальних закладах громади, впровадження екологічних уроків та акцій.

3.2.2 Управління небезпечними відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління небезпечними відходами

Система управління небезпечними відходами у Бериславській міській ТГ визначена з урахуванням завдань та заходів щодо небезпечних відходів Регіонального плану управління відходами у Херсонській області до 2034 року:

- створення та забезпечення функціонування схем роздільного збирання;
- створення та забезпечення функціонування пункту роздільного збирання відходів;
- інвентаризація утворювачів небезпечних відходів (промислових підприємств, медичних закладів, СТО тощо), ведення відповідних реєстрів;
- розроблення процедур впровадження розширеної відповідальності виробника (після прийняття законодавчих вимог); в рамках цього: повернення відходів електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) у місцях продажу нового обладнання, повернення прострочених та не використаних медикаментів до медичних закладів, які передаватимуть їх на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів,

та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами..

Реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

Загальні вимоги до управління небезпечними відходами

Небезпечні відходи у складі побутових відходів необхідно збирати окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

До компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів можуть бути віднесені матеріали, які утворюються при роздільному збиранні побутових відходів, що містять будь-який із складових (елементів) потенційно небезпечних відходів, передбачених в Інструкції з отримання міжнародного коду ідентифікації відходів, затвердженій наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 16 жовтня 2000 року №165.

Підприємства, організації та установи, які є утворювачами небезпечних відходів, зобов'язані вести облік об'ємів утворення таких відходів, забезпечити їх передачу суб'єктам господарювання, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Небезпечні речовини, суміші та складові (компоненти) видаляються з відходів до або у процесі відновлення.

Утворення, збирання, перевезення та оброблення небезпечних відходів здійснюються у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища.

Під час здійснення будь-якої операції з управління небезпечними відходами забезпечуються заходи обліку, звітності та контролю відповідно до законодавства.

Утворювачі та власники небезпечних відходів, крім небезпечних відходів у складі побутових відходів, зобов'язані:

1) зберігати небезпечні відходи окремо від інших видів відходів у спосіб, що не становить загрози для здоров'я людини та навколишнього природного середовища;

2) забезпечувати збирання, перевезення, оброблення відходів самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або шляхом укладення договору з суб'єктом господарювання у сфері управління відходами;

3) не допускати передачі небезпечних відходів суб'єктам господарювання, які не мають дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Утворювачам та власникам небезпечних відходів, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами забороняється змішувати:

1) різні види небезпечних відходів або небезпечні відходи з відходами, що не є небезпечними;

2) небезпечні відходи, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені.

Зміна виду небезпечних відходів не повинна досягатися шляхом розбавлення або змішування відходів для зниження початкової концентрації небезпечних речовин до рівня, що є нижчим за порогові значення для визнання відходів небезпечними.

Якщо небезпечні відходи були змішані з іншими видами небезпечних відходів або іншими відходами, речовинами чи матеріалами, утворювач, власник відходів або суб'єкт господарювання у сфері управління відходами зобов'язані розділити змішані відходи якщо це технічно можливо і не призведе до заподіяння шкоди здоров'ю людини або навколишньому природному середовищу.

Планування управління небезпечними відходами на території громади

МПУВ Бериславської міської ТГ в залежності від категорії небезпечних відходів передбачає збирання відходів:

1. Небезпечних відходів у складі побутових, які містять ртутні лампи, хімічні джерела струму, вироби електричних і електронних приладів та деталі машин з важкими металами (так зване високотехнологічні відходи), тару із залишками фарб, лаків, чорнил, барвників, клеїв, мастил, нафтопродуктів, неідентифікованих хімічних речовин, які утворюються населенням у житловому секторі, ріжучі, колючі та інші травмонебезпечні предмети тощо;

2. Відходи електричних та електронних приладів (високотехнологічні відходи);

3. Відпрацьовані нафтопродукти – на станціях технічного обслуговування транспортних засобів;

4. Відходи транспортних засобів (високотехнологічні відходи, мастильні матеріали, охолоджуючі рідини тощо).

4. Медичні відходи (визначення терміну медичні відходи зазначено у підрозділі 2.2.8. «Медичні відходи»).

Відпрацьовані паливно-мастильні матеріали, автомобільні шини, акумулятори, відпрацьоване електричне та електронне обладнання, інші небезпечні відходи слід збирати у спеціально відведених і обладнаних місцях для обов'язкового наступного оброблення відповідно до чинного законодавства.

Зібрані у спеціалізовані контейнери небезпечні відходи у пункті роздільного збирання відходів передаються суб'єктам господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Контейнери для небезпечних відходів

Встановлення контейнерів для небезпечних відходів здійснюється з метою забезпечення збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів та уникнення забруднення інших видів побутових відходів.

Встановлення окремих контейнерів, призначених для небезпечних відходів, забезпечують органи місцевого самоврядування (та організації розширеної відповідальності виробників – у випадку прийняття відповідного закону).

Для збирання небезпечних відходів у Бериславській міській ТГ необхідно встановити контейнери для батарейок та інших небезпечних відходів у пункті роздільного збирання побутових відходів. Доцільно розширити збір небезпечних відходів за допомогою пересувних пунктів збирання небезпечних відходів. Доцільно також долучитися до Всеукраїнського екоруху «Батарейки здавайтеся» <https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty> та встановити контейнери для збирання батарейок в торгових мережах в громаді. У вищезазначених пунктах можна здавати наступні види відходів: пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки, акумулятори від телефонів та ноутбуків.

Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти, та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових.

Управління небезпечними відходами у складі побутових відходів

У сфері управління небезпечними відходами у складі побутових необхідно забезпечити:

- мінімізацію утворення небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організацію системи роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів для передачі на подальше оброблення.

Запобігання утворенню небезпечних відходів у складі побутових відходів забезпечується шляхом включення відповідних питань до постійної інформаційної компанії.

Усі зібрані небезпечні відходи будуть передаватися суб'єктам господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що розташовані за межами області. За наявності розташованих в області установок з оброблення небезпечних відходів, на які можуть передаватися зібрані відходи, такий варіант також може мати місце.

Варіанти технічних рішень з організації збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів:

- створення стаціонарних пунктів приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів;
- організація приймання небезпечних відходів у складі побутових відходів у «мобільні пункти приймання».

Остаточне рішення щодо кількості пунктів збирання відходів приймається органами місцевого самоврядування.

У відповідності до п. 11.2.4 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» в населених пунктах слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання відходів паперу, пластику, скла, відходів упаковки, відпрацьованих

батареюк, батарей і акумуляторів, електричного і електронного обладнання та шин.

В цілому такі пункти можуть застосовуватися у т.ч. для приймання окремих небезпечних відходів у складі побутових.

Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 15-30 м². Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3 м² на 1 000 осіб населення.

Для Бериславської міської ТГ, із населенням, до початку повномасштабного вторгнення рф, орієнтовно 24 тис. осіб, достатньо буде одного такого пункту.

Для перевезення небезпечних відходів у складі побутових необхідно застосування спеціалізованих транспортних засобів. Ці машини можуть також застосовуватися для організації збирання небезпечних відходів в якості «мобільних пунктів приймання».

Слід враховувати, що надання послуг у сфері управління небезпечними відходами відноситься до ліцензованих видів діяльності. Для організації діяльності зі збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів надавач послуг повинен отримати відповідні ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Створення об'єктів оброблення небезпечних відходів у Бериславській міській ТГ в МПУВ не передбачається.

Управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання

Управління небезпечними відходами, що утворюються на промислових підприємствах, здійснюється відповідно до встановлених законодавчих вимог (Закон України «Про управління відходами»).

Ефективне функціонування системи управління промисловими відходами, зокрема небезпечними, можливо лише у випадку повного і достовірного обліку відомостей про відходи та їх джерел утворення на всіх стадіях життєвого циклу відходів. Первинний облік утворення та управління відходами повинен забезпечуватися нормативно-технічним, технологічним, планово-економічним, оперативним-технічним та бухгалтерським супроводом з використанням типової та спеціалізованої документації.

У технологічній документації на процеси або роботи, в результаті яких відбувається утворення небезпечних відходів, повинні бути відображені:

– перелік відходів, що утворюються, із зазначенням їх найменувань, кодів та класу небезпечності згідно з Національним переліком відходів і Порядку класифікації відходів з урахуванням Переліку властивостей, що роблять відходи небезпечними;

– чинні нормативи утворення небезпечних відходів і вихідні дані для їх розрахунку;

– регламенти роздільного збирання та зберігання небезпечних відходів;

– особливості кінцевого управління небезпечними відходами (рециклінг/відновлення на власних об'єктах, передача на оброблення ліцензованим організаціям).

Небезпечні відходи, що утворилися на підприємстві, вилучаються з місць утворення з подальшим їх сортуванням за заданими ознаками на однорідні складові та в спеціальній тарі доставляються у місця їх зберігання з дотриманням наступних вимог:

- відходи, що містять ртуть зберігаються в заводській або закритій тарі у приміщеннях з обмеженим доступом, що добре вентилуються та мають ізолююче покриття;

- відходи, що містять кислоти, електроліти та нафтопродукти зберігаються, виходячи з їх фізичного стану, в поліетиленових мішках, пакетах, бочках та інших спеціальних видах тари, що перешкоджають попаданню та розповсюдженню шкідливих речовин в навколишнє природне середовище або робочу зону; тара повинна забезпечувати безпечне ведення вантажно-розвантажувальних і транспортних робіт.

Небезпечні відходи на території підприємства зберігаються протягом не більше одного року з моменту їх утворення, а потім передаються суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами, або відновлюються на власних об'єктах.

Перевезення відходів здійснюється в непошкодженій тарі при використанні транспортних засобів, призначених для небезпечних відходів, з урахуванням наступних вимог:

- при транспортуванні ртутних ламп або інших ртутьвмісних відходів необхідно забезпечити цілісність і герметичність колб, в яких знаходиться металева ртуть;

- усі процеси, пов'язані з перевантаженням, перевезенням небезпечних відходів повинні бути максимально механізовані;

- контейнери, призначені для перевезення небезпечних відходів, повинні представляти собою міцну й надійну конструкцію; у верхній частині повинні бути розміщені завантажувальні люки, які надійно закриваються і фіксуються в закритому положенні;

- транспортні засоби повинні бути спеціально обладнані таким чином, щоб при їх експлуатації можливість втрат відходів і забруднення ними навколишнього природного середовища була виключена.

Для зменшення навантаження на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури міста суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення відходів, зокрема небезпечних. Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

- впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

- вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

- вдосконалення системи управління небезпечними відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

- підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління небезпечними відходами;

– моніторинг і контроль за системою управління небезпечними відходами;
Управління небезпечними відходами – здійснення операцій із збирання, перевезення, оброблення (відновлення та видалення) – підлягає ліцензуванню на підставі вимог Законів України «Про управління відходами», «Про ліцензування видів господарської діяльності» та «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою КМУ від 05.12.2023 року №1278

Основними задачами реалізації системи управління небезпечними потоками відходів є:

- проведення заходів щодо мінімізації утворення відходів;
- проведення інвентаризації місць утворення і зберігання відходів;
- проведення оцінки місць зберігання на відповідність встановлених вимог;
- ведення суб'єктами господарювання первинного обліку та звітності щодо небезпечних відходів;
- ведення обліку обладнання, матеріалів та відходів, що містять СО₂, зокрема ПХД;
- дотримання вимог чинного законодавства щодо управління небезпечними відходами: здійснення операцій з оброблення на власних об'єктах за наявності відповідної ліцензії або передача їх суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами;
- проведення операцій з оброблення небезпечних відходів за технологіями, що забезпечують мінімізацію негативного впливу і захист довкілля та здоров'я населення.

Діяльність суб'єктів господарювання з управління небезпечними відходами, полягає у наданні інформаційної підтримки та організаційного сприяння суб'єктам господарювання щодо запровадження систем екологічного менеджменту у відповідності до стандарту ISO 14001, «методології більш чистого виробництва».

Відпрацьовані нафтопродукти

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відпрацьований нафтопродукт (ВНП) - нафтопродукт, під час експлуатації якого відбулися зміни деяких властивостей, регламентованих нормативною документацією.

- До відходів, що містять нафтопродукти, відносяться:
- відпрацьовані масла, мастила моторні, трансмісійні;
 - фільтри (масляні, паливні, повітряні тощо);
 - мул автомийок;
 - пісок промаслений;
 - суміші масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії;
 - змащувально-охолоджувальні рідини (ЗОР, МОР);
 - обтиральні матеріали промаслені (ганчір'я).

Перелік відпрацьованих мастил (олив), що підлягають збиранню, перевезенню, зберіганню, обробленню та/або знешкодженню визначений відповідним Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 року №1221.

Відповідно до Порядку, для всіх суб'єктів господарювання – виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлюються норми збирання відпрацьованих мастил (олив):

- на 2025-2029 роки – 60 відсотків загального обсягу мастил (олив);
- на 2030-2035 роки – 70 відсотків загального обсягу мастил (олив).

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами необхідно забезпечити:

- повну передачу відпрацьованих нафтопродуктів спеціалізованим організаціям, що мають відповідні ліцензії;
- кінцеве оброблення відходів в спосіб, що гарантує захист довкілля у відповідності до вимог законодавства.

Надання послуг у сфері управління небезпечними відходами (у т.ч. відпрацьованими нафтопродуктами) відноситься до ліцензованих видів діяльності.

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами діяльність полягає у забезпеченні дотримання суб'єктами господарювання відповідних вимог законодавства з врахуванням можливості застосування управлінських важелів впливу.

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих нафтопродуктів в області (дані існуючих систем обліку є неповними).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У МПУВ Бериславської міської ТГ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Усі суб'єкти господарювання повинні здійснювати первинний облік відходів і подавати декларації про відходи відповідно до вимог законодавства і формування єдиної відомчої бази даних щодо управління відпрацьованими нафтопродуктами.

Узагальнені дані щодо відпрацьованих нафтопродуктів використовуються для забезпечення контролю щодо передачі цих відходів суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інформаційне забезпечення

Однією з проблем у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами є низька якість інформації про фактичні обсяги утворення відпрацьованих

нафтопродуктів в області, а також інформації про фактичний рух небезпечних відходів після їх передачі власниками спеціалізованим організаціям.

МПУВ передбачається вдосконалення системи узагальнення даних обліку відпрацьованих нафтопродуктів.

Управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Наказом Міндовкілля України від 12.10.2021 року №668 затверджено методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі та пропонують єдиний підхід визначення територій, які можуть бути забруднені:

- хімічними засобами захисту рослин, що містять стійкі органічні забруднювачі;
- поліхлорованими дифенілами;
- іншими стійкими органічними забруднювачами в місцях утворення або накопичення відходів,
- на об'єктах оброблення або видалення відходів.

Формування переліку територій, що містять СОЗ, рекомендується починати з виявлення об'єктів, які містять:

- накопичені непридатні ХЗЗР, що містять стійкі органічні забруднювачі;
- відпрацьовані оливи та нафтопродукти, які містять ПХД;
- інші відходи у місцях їх утворення або накопичення, та на об'єктах оброблення або видалення відходів.

Станом на 2025 рік в Україні відсутні промислові потужності для повного відновлення та видалення відходів, що містять СОЗ. Збирання та зберігання здійснюються компаніями, що отримали ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2023 року №1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Більшість відходів СОЗ які утворюються в домогосподарствах приватного сектору є непридатні до використання пестициди та отрутохімікати.

Схема управління цими відходами передбачає збирання у населення небезпечних відходів мобільними установами приймання, передачу їх на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Виходячи з небезпечних властивостей стійких органічних забруднювачів, основною задачею з управління відходами, що містять СОЗ, є запобігання забруднення СОЗ інших потоків відходів та недопущення їх потраплянні у навколишнє природне середовище.

Управління відходами, що містять СОЗ, необхідно здійснювати у відповідності до Технічних настанов, встановлених Конференцією учасників Базельської конвенції «Про контроль за транскордонним переміщенням небезпечних відходів та їх видаленням», згідно яких:

– операціями з оброблення відходів, що містять СОЗ можуть бути: сорбція, змішування, зневоднення, сушіння, механічне розділення, мембранна фільтрація, масляно-водна сепарація, седиментація, вимивання розчинниками, стабілізація та затвердіння, випаровування, демонтаж обладнання, компонентів або вузлів для розділення матеріалів з метою подальшого проведення операцій з їх оброблення;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути піддані деструкції та незворотній трансформації, тобто спалені оброблені у фізико-хімічний спосіб;

– відходи, що містять СОЗ, можуть бути видалені на полігон, який спроектовано з дотриманням екологічних вимог; в підземні шахти і виробки.

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР

Управління непридатними та забороненими до використання ХЗЗР полягає у виявленні, обліку, обробленні таких відходів та забезпеченні екологічної та санітарної безпеки на всіх етапах управління такими відходами.

Обстеження місць складування непридатних та заборонених ХЗЗР здійснюється відповідно до вимог Порядку проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України від 18 жовтня 2001 року № 315/376/412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 листопада 2001 р. за № 951/6142.

За інформацією Бериславської міської ТГ та регіональної доповіді про стан охорони навколишнього природного середовища у Херсонській області на території громади відсутні місця зберігання непридатних або заборонених до використання ХЗЗР.

Слід звернути увагу, що непридатні до використання ХЗЗР, тара та пакувальні матеріали з-під них відносяться до небезпечних речовин. Управління відходами, що відносяться до небезпечних, описано в підрозділі «Управління небезпечними відходами».

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами. <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

Управління відходами, що містять ртуть

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Схема управління відходами, що містять ртуть визначається відповідно до джерел їх утворення.

З організацією роздільного збирання небезпечних відходів в складі побутових зіпсовані і ті, що вийшли з ладу люмінесцентні лампи, ртутні термометри, інші прилади, які містять в своєму складі ртуть, зібрані від населення та об'єктів соціальної інфраструктури у спеціалізованих пунктах та мобільними пунктами приймання передаватимуться до спеціалізованих організацій, що ліцензовані на управління небезпечними відходами.

На промислових підприємствах управління відходами, що містять ртуть, здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання та протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами.

Для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках.

Контейнери для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, у загальному випадку рекомендується виготовляти з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час завантаження, перевезення та вивантаження компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником). Якщо компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час завантаження, перевезення або вивантаження, проводиться демеркурація контейнера.

На змінних контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити відповідний знак.

При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, необхідно враховувати вимоги Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011 року №145.

Інформаційне забезпечення

З метою ефективного роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується одночасно розпочинати агітаційну роботу щодо впровадження системи роздільного

збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, у тому числі шляхом проведення експериментів в окремих районах населеного пункту. Під час агітаційної роботи рекомендується застосовувати етапи та використовувати засоби агітаційної роботи щодо безпечного в санітарно-епідемічному та екологічному значенні управління побутовими відходами. Для підвищення результативності роздільного збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів та дієвості агітаційної роботи на контейнерах для збирання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів. Приклад рекомендованого переліку товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти (складові), та знаків, що нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, наведено у додатку до Методичних рекомендації щодо безпечного поводження з компонентами (складовими) небезпечних відходів у складі побутових відходів, затверджених Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.08.2013 року №423.

Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

З 2001 року Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі було заборонено виробництво сполук поліхлорованих дифенілів і поліхлорованих терфенілів та продукції з їх вмістом.

На теперішній час деякі промислові підприємства ще мають на своєму балансі обладнання (трансформатори, конденсатори), що містить поліхлоровані дифеніли (ПХД).

На виконання законодавчих вимог, природоохоронними заходами в сфері управління відходами промислових підприємств передбачається списання зазначеного обладнання в повному обсязі та передача відходів, що містять ПХД, спеціалізованим організаціям, які мають ліцензію на цей вид операцій з управління небезпечними відходами.

Оскільки поліхлоровані дифеніли (ПХД) Стокгольмською конвенцією 2001 року віднесено до стійких органічних забруднювачів (СОЗ) управління небезпечними відходами, що містять ПХД здійснюється за операціями управління відходами, що містять СОЗ.

Мобільний пункт збирання небезпечних відходів – Екобус

Використання мобільних пунктів збирання небезпечних відходів є найбільш економічно вигідним. Найпоширенішим мобільним пунктом для збирання небезпечних відходів є формат Екобуса, що курсує населеним пунктом,

зупиняється у наперед затверджених точках, куди мешканці можуть безкоштовно здати визначену кількість небезпечних відходів, що є у складі побутових (відпрацьованих батарейок, люмінесцентних ламп та ртутних термометрів, медичних відходів). Для бізнесу ця послуга платна. Середня вартість відновлення небезпечних відходів, що включають акумуляторні батареї, ртутні прилади, тару з лакофарбових матеріалів та масел становить – 6 000 грн/т.

Такий формат роботи передбачає попереднє інформування населення про те, що можна приносити, а що ні.

Основний принцип роботи мобільних пунктів збирання небезпечних відходів від населення – їхня мобільність. Такі мобільні пункти є ефективним рішенням, тому що утворювані окремі види небезпечних відходів становлять невелику кількість (наприклад, відпрацьовані батарейки та акумулятори, люмінесцентні лампи та ртутні термометри, медичні відходи).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з небезпечними відходами

Управління небезпечними відходами має забезпечити мінімізацію навантаження на довкілля, пов'язаного з ними, що досягається за рахунок:

- зменшення обсягів утворення небезпечних відходів, зменшення рівня небезпеки відходів;

- впровадження системи збирання небезпечних відходів, які утворюються у домогосподарствах, окремо від побутових, що мінімізує їх потрапляння на полігони ПВ і, як слідство, зменшить негативне навантаження на складові довкілля (грунти, ґрунтові та поверхневі води) та здоров'я населення;

- екологічно безпечне зберігання відходів на спеціально відведених та спеціально обладнаних місцях;

- проведення оцінки ризику місць зберігання небезпечних відходів з визначенням місць, що повинні бути приведені в відповідність до встановлених законодавством вимог;

- закриття місць зберігання небезпечних відходів, що не відповідають встановленим вимогам і проведення їх очищення та рекультивациі;

- забезпечення передачі небезпечних відходів в максимальному обсязі спеціалізованим організаціям – ліцензіатам з управління небезпечними відходами (відновлення, рециклінгу, видалення);

- забезпечення оброблення небезпечних відходів за технологіями, що гарантують захист довкілля та здоров'я населення згідно вимог чинного законодавства;

- проведення постійного контролю утворювачів небезпечних відходів щодо дотримання законодавчих вимог в сфері управління небезпечними відходами (укладання договорів на передачу небезпечних відходів спеціалізованим організаціям, дотримання умов зберігання небезпечних відходів тощо).

Зменшенню впливу на довкілля при управлінні небезпечними відходами сприятимуть заходи, направлені на запобігання утворення відходів, що містять СО₂; запобігання неконтрольованого розбирання відходів електричного і

електронного обладнання та видалення кислот та електролітів з відпрацьованих акумуляторів; заборону заміни відпрацьованих нафтопродуктів (моторних масел) у місцях загального користування та на необладнаних для цього місцях; заборона незаконного спалювання нафтопродуктів тощо.

Забезпечення запобігання та мінімізації негативного впливу небезпечних відходів при їх утворення, зберіганні та управлінні покладається на власників небезпечних відходів.

Органи місцевого самоврядування повинні забезпечити координацію діяльності за виконанням власниками відходів, а також організаціями, що здійснюють діяльність у сфері управління небезпечними відходами, власних повноважень та/або умов договорів з надання послуг, що стосуються управління небезпечними відходами.

Інформаційне забезпечення

Місцевим планом управління відходами передбачається ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня інформаційного забезпечення системи управління небезпечними відходами, зокрема:

- створення та забезпечення функціонування та вільного доступу до баз даних щодо утворювачів небезпечних відходів з розрізі суб'єктів господарювання різних форм власності з наявністю інформації щодо обсягів, видів, напрямків управління небезпечними відходами, насамперед СТО, АЗС, приватних медичних кабінетів та лабораторій, ФОП, потенційними утворювачами небезпечних відходів тощо;

- створення та забезпечення функціонування і вільного доступу до реєстрів суб'єктів господарювання в сфері управління небезпечними відходами, що здійснюють збирання, купівлю, зберігання, перевезення, оброблення (відновлення та/або видалення) небезпечних відходів;

- інформування утворювачів відходів про заходи для запобігання утворення відходів, про придатність до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворились внаслідок використання продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника;

- розміщення інформаційних матеріалів на сайтах органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, подання інформації на місцевих телеканалах, інформаційних табло в комунальному громадському транспорті, на дошках оголошень житлових будинків, гаражних кооперативів, садових товариств щодо:

- системи роздільного збирання відходів, насамперед небезпечних відходів в складі побутових;

- місць розташування пунктів прийому небезпечних відходів від населення, зокрема батарейок, акумуляторів від телефонів та ноутбуків, ртутьвмісних ламп та термометрів, зіпсованого та відпрацьованого електронного та електричного обладнання;

- графіків роботи і маршрутів руху мобільних установок прийому небезпечних відходів;

- місць розташування підприємств і організацій, що приймають небезпечні відходи в рамках розширеної відповідальності виробника;
- створення та забезпечення функціонування системи моніторингу об'єктів оброблення та захоронення відходів, зокрема небезпечних;
- проведення інформаційно-просвітницьких заходів на місцевих теле- і радіоканалах, засобах масової інформації з метою підвищення свідомості населення щодо системи управління небезпечними відходами.

3.2.3. Управління відходами промисловості

Економіка Бериславської міської ТГ базується переважно на сільському господарстві, переробці сільськогосподарської продукції, торгівлі та сфері послуг. Найбільша кількість підприємств належить до малого та середнього бізнесу, що представлений приватними підприємцями.

Основним сектором економіки є аграрний: понад 70% земельного фонду громади складають сільськогосподарські угіддя. На полях вирощуються пшениця, ячмінь, соняшник, кукурудза, овочі, баштанні культури. Важливе місце займає виноградарство та садівництво, поширені ягідні господарства. У тваринництві значну частку становлять молочне скотарство та птахівництво. На території громади працюють фермерські господарства, аграрні підприємства та кооперативи, що забезпечують робочі місця і формують основу економічного розвитку.

Водночас активні бойові дії та обстріли завдали значних збитків економіці громади: пошкоджено й зруйновано частину аграрної та переробної інфраструктури, постраждали окремі підприємства та приватні господарства, порушено логістику збуту продукції, знизилася інвестиційна активність. Значні обсяги сільськогосподарських земель потребують розмінування, що обмежує їх використання.

3.2.3.1. Управління промисловими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Управління промисловими відходами регламентується Державними санітарними правилами і нормами «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу безпеки для здоров'я населення», затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.07.1999 № 29.

У контексті імплементації положень Директиви 2010/75/ЄС у законодавство України, з 08 серпня 2025 року набрав чинності Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення». Закон встановлює основні вимоги до отримання інтегрованого дозволу (ІДД) для суб'єктів господарювання, що здійснюють потенційно забруднюючу діяльність.

Законом визначено основні вимоги до інтегрованого дозволу, перелік видів діяльності, які вимагають його отримання, процедуру видачі, підстави відмови у видачі, підстави та порядок відкликання інтегрованого

довкіллевого дозволу, вимоги щодо обов'язкового застосування найкращих доступних технологій та методів управління, моніторингу викидів і контролю дотримання умов інтегрованого довкіллевого дозволу.

Зокрема, документ визначає:

- перелік видів діяльності, що потребують ІДД;
- процедуру подання та розгляду заяви на отримання дозволу;
- підстави для відмови у видачі, відкликання дозволу;
- обов'язковість використання найкращих доступних технологій і методів управління (НДТМ);
- вимоги до регулярного моніторингу викидів та контролю за дотриманням умов дозволу.

Крім того, діяльність промислових підприємств у сфері управління відходами підлягає обов'язковій процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД) згідно з вимогами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля». Висновок з ОВД є передумовою для початку будівництва або розширення об'єктів інфраструктури з управління промисловими відходами.

Загальна схема управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості передбачає здійснення операцій із збирання, перевезення, відновлення (оброблення, зворотне заповнення тощо) та видалення.

Ефективне функціонування системи управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості включає:

- ведення обліку відходів, що утворилися у результаті діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подання звітності відповідно до закону;
- здійснення класифікації відходів відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;
- забезпечення здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;
- утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечення дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;
- наявність дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, відповідно до чинного законодавства даному суб'єкту господарювання Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2023 року №1328;
- подачі декларації про відходи;
- розробка планів управління відходами з прогнозними показниками утворення відходів, та найменуванням, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, відповідно Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій,, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 09 серпня 2024 року №1003;
- недопущення змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

- забезпечення зберігання промислових відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища, та передача небезпечних промислових відходів суб'єктам господарювання у сфері управління відходами протягом одного року з моменту їх утворення на підставі договору, укладеного відповідно до законодавства, в якому зазначається код відходів згідно з Національним класифікатором відходів, їх обсяг, найменування та код операції з відновлення та/або видалення відходів;

- вжиття всіх необхідних заходів для запобігання або зменшення будь-якого шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей, що виникає в результаті управління промисловими відходами та відходами видобувної промисловості;

- проведення рекультивації та догляду полігонів/місць розміщення відходів промисловості та відходів видобувної промисловості після досягнення ними своєї проектної потужності та виведення з експлуатації, та здійснення контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів місць розміщення відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище;

- моніторинг об'єктів оброблення та видалення відходів для спостереження за станом навколишнього природного середовища та обсягами його ймовірного забруднення в результаті здійснення на установці, інженерній споруді або іншому об'єкті операцій з відновлення або видалення відходів тощо.

Для зменшення навантаження на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, покращення умов проживання, стану інфраструктури міської ТГ суб'єкти господарювання повинні вживати заходи для зменшення обсягів утворення промислових відходів.

Для промислових підприємств ці заходи можуть включати:

- впровадження у виробництво найкращих доступних, ресурсозберігаючих та маловідходних технологій;

- використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами видобувної промисловості;

- вдосконалення операційних процесів, технічного обслуговування обладнання;

- вдосконалення системи управління промисловими відходами, технологій і способів рециклінгу та відновлення;

- підвищення рівня технічної дисципліни та відповідальності при організації системи управління відходами;

- контроль за системою управління відходами та моніторинг за станом навколишнього природного середовища в результаті експлуатації, закриття чи рекультивації об'єктів з оброблення чи видалення відходів тощо.

Основними утворювачами промислових відходів на території Бериславської міської територіальної громади є підприємства аграрного та харчопереробного профілю, підприємства торгівлі та сервісу, а також об'єкти енергетичної та комунальної інфраструктури. До них належать фермерські та аграрні господарства, виноробні та садівничі підприємства, підприємства з переробки зернових і олійних культур, комунальні служби водопостачання та водовідведення.

Найбільш багатотоннажними відходами у Бериславській міській ТГ є:

- відходи виробництва та переробки сільськогосподарської продукції й харчових продуктів;
- відходи деревини та деревної тари;
- осади стічних вод і відходи від роботи комунальних очисних споруд;
- відходи металу та будівельні матеріали після ремонтних і відновлювальних робіт.

Водночас активні бойові дії та регулярні обстріли завдали значної шкоди місцевій промисловості, багато підприємств призупинили роботу, частина виробничих приміщень і складів була пошкоджена або зруйнована, обладнання втрачено чи вивезено. Це суттєво зменшило обсяги утворення промислових відходів, але водночас призвело до появи великих обсягів відходів будівництва та знесення, а також відходів від руйнувань.

МПУВ Бериславської міської ТГ передбачається управління промисловими відходами, що утворюються на промислових підприємствах громади, шляхом передачі їх на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Впровадження комплексу заходів, які сприятимуть зменшенню промислових викидів є надзвичайно важливим завданням для подальшого успішного розвитку громади.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Управління промисловими відходами має забезпечувати мінімізацію на довкілля та здоров'я людини, що досягається за рахунок:

- запобігання утворенню відходів або зменшення їх та їхньої шкідливості, беручи до уваги зокрема:

- управління відходами на етапі проектування та у виборі методу, використовуваного для видобування мінералів та їх оброблення;

- повернення верхнього шару ґрунту на місце після закриття об'єкту розміщення відходів або, якщо це практично неможливо, повторне використання верхнього шару ґрунту в іншому місці;

- використання менш небезпечних речовин для оброблення мінеральних ресурсів;

- заохочення до відновлення промислових відходів шляхом рециклінгу, повторного використання або рекуперації таких відходів, відповідно до чинних екологічних стандартів;

Зменшенню впливу на довкілля при управлінні промисловими відходами сприятимуть заходи:

- оброблення та повторного використання ресурсоцінних відходів;

- утримання і рекультивация місць видалення відходів.

- пошук інноваційних технологічних рішень щодо рециклінгу (відновлення) відходів;

- упровадження та використання найкращих доступних технологій та методів управління при здійсненні управління відходами;
- розробка та виконання планів приведення місць розміщення відходів промисловості їх об'єктів оброблення у відповідність з вимогами законодавства;
- моніторинг компонентів навколишнього природного середовища, усунення можливих негативних впливів об'єкта для промислових відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людей.

Інформаційне забезпечення

У сфері управління промисловими відходами необхідно забезпечити:

- застосування кращих практик та технологій;
- економіку замкнутого циклу і комплексний підхід до побудови інфраструктури та залучення відходів в економічний оборот;
- ефективне використання вторинних ресурсів і розширена відповідальність виробника;
 - максимального оброблення відходів промисловості;
 - розвиток інфраструктури оброблення, промислових відходів, використання існуючих промислових підприємств, як інфраструктурної бази для оброблення відходів виробництва.

3.2.3.2. Управління відходами видобутку

На території Бериславської міської територіальної громади відсутні підтвержені поклади корисних копалин місцевого чи загальнодержавного значення, які могли б використовуватися у промислових масштабах. Окремі випадки видобутку піску, свідчать лише про локальну наявність ресурсів, але вони не мають системного чи економічно значимого характеру. Відсутність розроблених родовищ зумовлює практично повну відсутність підприємств добувної промисловості у громаді.

Відповідно система управління відходами від видобувної діяльності перебуває на низькому рівні та не потребує спеціалізованої інфраструктури. Основні зусилля громади у сфері управління відходами зосереджуються на побутових, промислових, будівельних і небезпечних відходах, тоді як напрям видобувної промисловості не формує суттєвого навантаження на екологічну систему територіальної громади.

Об'єкти інфраструктури управління відходами добувної промисловості на території громади відсутні.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

При здійсненні діяльності, пов'язаної з порушенням поверхневого шару ґрунту, власники земельних ділянок та землекористувачі повинні здійснювати зняття, складування, зберігання поверхневого шару ґрунту та нанесення його на ділянку, з якої він був знятий (рекультивация), або на іншу земельну ділянку для підвищення її продуктивності та інших якостей. При вирішенні питань зняття та

перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок мають бути враховані вимоги законів України «Про землеустрій» (стаття 54 та ін.), «Про охорону земель» (стаття 52 та ін.), а також Правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 року №86.

Управління промисловими відходами на сьогодні регулюються Державними санітарними правилами та нормами «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення» затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України 01.07.1999 року №29.

Також, на виконання Директиви 2010/75/ЄС прийнято Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення».

Законом визначено основні вимоги до інтегрованого довкіллевого дозволу, перелік видів діяльності, які вимагають його отримання, процедуру видачі, підстави відмови у видачі, підстави та порядок відкликання інтегрованого довкіллевого дозволу, вимоги щодо обов'язкового застосування найкращих доступних технологій та методів управління, моніторингу викидів і контролю дотримання умов інтегрованого довкіллевого дозволу.

Окрім цього, відповідно до Директиви 2006/21/ЄС, Міндовкілля України підготовлено проєкт Закону «Про управління відходами видобувної промисловості».

Даний нормативно-правовим акт регулює наступні питання:

- нові підходи до класифікації об'єктів для відходів видобувної промисловості;
- обов'язки усіх учасників ринку;
- зобов'язує суб'єктів господарювання в даній галузі розробити плани управління відходами промисловості;
- діяльність підприємств під час управління такими відходами та під час експлуатації відповідних об'єктів, закриття та здійснення постексплуатаційних заходів;
- питання техногенних родовищ, а також управління покинутими об'єктами;
- вимоги щодо отримання дозвільних документів у сфері управління відходами видобувної промисловості, а також щодо державного нагляду (контролю);
- вимоги до фінансового забезпечення оператора з експлуатації об'єктів управління відходами видобувної промисловості;
- відповідальність за порушення вимог законодавства.

Одним із важливих завдань є використання відходів промисловості, як вторинної сировини та рециклінг таких відходів.

Власникам відходів промисловості напрацювати рішення щодо повторного використання та оброблення даних відходів.

Інформаційне забезпечення

У сфері управління промисловими відходами в тому числі відходами видобутку необхідно забезпечити:

- застосування кращих практик та технологій;
- економіку замкнутого циклу і комплексний підхід до побудови інфраструктури та залучення відходів в економічний оборот;
- ефективного використання вторинних ресурсів і розширена відповідальність виробника;
- максимальне оброблення відходів промисловості;
- розвиток інфраструктури з оброблення, відновлення промислових відходів, використання існуючих промислових підприємств, як інфраструктурної бази для оброблення відновлення відходів виробництва.

3.2.3.3. Управління відходами будівництва та знесення

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи будівництва та знесення утворюються внаслідок діяльності з капітального ремонту, будівництва або знесення будівель і споруд в населених пунктах і місцях виробничої інфраструктури при будівництві, а також при виконанні робіт з демонтажу будинків та споруд і включають такі компоненти як бетон, цеглу, деревину, метал, асфальт, гіпсокартон та інші (скло, папір, пластик тощо).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення.

Спеціалізованого полігону для видалення відходів будівництва та знесення у Бериславській міській територіальній громаді немає.

Основна частина відходів будівництва та знесення утворюється від приватних підприємств, які є відповідальними за їх відновлення чи видалення.

Відповідно до європейського законодавства, відходи будівництва та знесення розглядаються як інертні матеріали. Інертні відходи можуть використовуватись для перешарування на полігонах.

Основна перевага повторного використання матеріалів полягає в економії ресурсів та енергії, яка досягається шляхом скорочення обсягів виробництва нових матеріалів. Ось приклади деяких відходів будівництва та знесення, а також їх можливого використання:

- легко демонтовані елементи, такі як двері, фурнітура, побутові електричні прилади та елементи декору. Їх можна зберегти та направити в благодійні організації або використовувати при реконструкції або для інших цілей;

- обрізки деревних матеріалів можуть використовуватися для влаштування підмощів, перемичок вікон або дверей і кріпильних брусків, щоб не відрізати від нових пиломатеріалів. Відходи деревини можна переробити в тріску і використовувати в якості мульчі або декоративного покриття;

- цеглу, бетон і цегляну або кам'яну кладку можна переробляти на місці демонтажу і використовувати в якості заповнювача, матеріалу для основи дорожнього полотна;

- залишки теплоізоляції зовнішніх стін можна використовувати як шумоізоляцію для внутрішніх стін. Такі рішення з відновлення інколи реалізують самі ж будівельні компанії.

У рамках такого підходу деякі відходи розглядаються як товар, який можна використовувати в нових будівельних проектах, усуваючи тим самим необхідність видобутку і виробництва первинних матеріалів.

Інформаційне забезпечення

Підготовка будівельників та підрядників до відповідального управління відходами допоможе мінімізувати кількість відходів та підвищить екологічну ефективність будівельних процесів. Інформувати будівельні компанії, громадськість про сучасні методи управління будівельними відходами.

3.2.3.4. Управління відходами від руйнувань

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

У час війни з'являється ще одна категорія відходів – відходи від руйнувань будівель та споруд, об'єктів інфраструктури, що спричиняє значний негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 року №1073 затверджено «Порядок управління відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» зі змінами та доповненнями внесеними постановою КМУ від 23.08.2024 року №964 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері управління відходами»).

Обґрунтовано, що небезпечні військові відходи потребують безпечного знешкодження та оброблення військовими та Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Відходи від пошкодження будівель і промислових об'єктів можна поділити на безпечні, які частково можливо повторно використовувати у будівництві, та небезпечні, які потребують оброблення.

Особливу небезпеку становлять нерозірвані снаряди і міни, фрагменти збитих ППО ракет, що не вибухнули. Підрозділами Державної служби надзвичайних ситуацій України знешкоджуються вибухонебезпечні предмети по усій території нашої держави.

Будівельні відходи, що почали масово утворюватися після обстрілів окупантами, наразі можна використати повторно при відбудові житлових об'єктів та критичної інфраструктури. Але для цього важливою є сепарація небезпечних складових цих відходів (наприклад азбесту). При руйнування промислових об'єктів утворюються різноманітні відходи: будівельні, залишки пошкоджених технологічних ліній, великогабаритні відходи, скло, відходи від речей домашнього вжитку.

Крім того, такі відходи можуть включати великі обсяги уламків та важкі матеріали, які важко перевозити та захоронювати.

Управління відходами від руйнувань є надзвичайно актуальним завданням для Бериславської міської територіальної громади, яка тривалий час перебувала під впливом активних бойових дій та постійних обстрілів. Внаслідок воєнних дій на території громади утворилися значні обсяги відходів руйнувань, що включають уламки будівельних конструкцій, бетон, цеглу, метал, пошкоджені комунікації, залишки зруйнованої інфраструктури та побутове майно.

Ці відходи часто містять домішки небезпечних матеріалів, таких як азбест, пластик, залишки лакофарбових та паливно-мастильних матеріалів, що створює додаткові ризики для довкілля та здоров'я населення. Через масовий характер руйнувань, відсутність належної системи обліку і сортування відходів, а також брак спеціалізованої техніки та майданчиків для тимчасового зберігання, проблема управління цією категорією відходів є системною та потребує першочергового вирішення.

Додатковою складністю є те, що значна частина зруйнованих об'єктів досі перебуває у небезпечних зонах, де існує ризик повторних обстрілів або наявні мінно-вибухові загрози, що ускладнює процеси розчищення територій та перевезення відходів. У результаті управління відходами від руйнувань у Бериславській міській територіальній громаді має стратегічне значення, оскільки воно безпосередньо пов'язане не лише з відновленням інфраструктури та житлового фонду, але й з питаннями безпеки, екології та санітарного благополуччя мешканців.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами від руйнувань

Відходи від руйнувань зазвичай включають будівельні матеріали, такі як бетон, цегла, метал, скло, деревина, пластик, та інші елементи інфраструктури, які можуть негативно впливати на екосистеми при неналежному поводженні. Для мінімізації цього впливу необхідно застосовувати комплексні підходи:

- Сортування будівельних матеріалів ще на етапі демонтажу чи після руйнування дозволяє ефективніше їх обробляти. Наприклад, бетон, метал, цегла та інші матеріали можуть бути розділені і піддані різним видам оброблення.

- Відходи будівництва та знесення можуть бути відновлені для повторного використання. Бетон і асфальт можна подрібнювати і використовувати як наповнювач для нових доріг або будівель. Метали можуть бути переплавлені, а скло та деревина можуть знайти повторне застосування у будівництві.

- Руйнування будівель може призвести до утворення токсичних відходів, таких як азбест, ртуть, свинець та інші небезпечні речовини. Необхідно вживати

заходів для їх безпечної оброблення з мінімальним ризиком для довкілля та здоров'я людей.

- У руїнах можуть міститися електронні відходи або хімікати, які потребують спеціальної оброблення відповідно до екологічних стандартів.

- Використання сучасних технологій, таких як мобільні установки для подрібнення будівельних відходів, сприяє їх ефективному відновленню на місці.

- Підтримка ринків для вторинних матеріалів, таких як перероблений бетон або метал, що зменшує потребу у видобутку нових ресурсів і зменшує навантаження на довкілля.

Ці заходи допоможуть зменшити екологічні наслідки від руйнувань, сприятимуть повторному використанню матеріалів і мінімізують обсяги відходів, що потрапляють на звалища або в природу.

Інформаційне забезпечення

Підготовка будівельників та підрядників до відповідального управління відходами допоможе мінімізувати кількість відходів та підвищить екологічну ефективність будівельних процесів. Інформувати будівельні компанії, громадськість про сучасні методи управління відходами від руйнувань.

3.2.4. Управління рослинними відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Створення і забезпечення функціонування системи управління відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Рослинні відходи сільського господарства

Управління відходами сільського господарства рослинного походження здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Наказом Міністерством розвитку громад та територій України від 27.07.2023 року №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила) до біовідходів відносять:

- Змішані органічні відходи;
- Скошена трава, листя, сіно, солома;
- Рослинні відходи, квіти;
- Деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;
- Крупи, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;
- Листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;
- Прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);
- Харчові відходи (окремо зібрані біовідходи);
- Корм для тварин;

- Насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, лущення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;

- Ціле та подрібнене зерно;

- Підводні рослини, водорості;

- Паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Правила визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Відповідно до Правил утворювачі біовідходів самостійно організовують їх компостування на присадибних, дачних і садових ділянках з метою отримання компосту та його використання для власних потреб або передають їх на пункти компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) з метою організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на загальних територіях таких кооперативів (товариств) з метою отримання компосту та його використання для благоустрою їх територій.

Пункти компостування, утворені керівними органами дачних або садівничих кооперативів (товариств) мають відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Питання, пов'язані із відходами сільського господарства рослинного походження у Бериславській міській територіальній громаді вирішуються на рівні с/г суб'єктів господарювання.

Серед основних питань:

- низький рівень організованого збирання та оброблення, відходи рослинного походження (солота, гичка, кукурудзяні стебла, залишки овочів, фруктів тощо) не збираються централізовано.

- поширена незаконна практика спалювання поживних залишків приватними домогосподарствами.

- Компостування в масштабах громади не організовано, незважаючи на потенціал використання рослинних відходів як добрив.

- біогазові установки відсутні, хоча громада має великий аграрний потенціал для їх створення (особливо з урахуванням змішаних відходів – гній + рослинні рештки).

- багато корисних біовідходів не перетворюються на вторинний ресурс – не повертаються в ґрунт, не використовуються як підстилка для тварин, енергія або сировина для біопалива.

- немає системного моніторингу утворення та шляхів управління рослинними відходами. Низька поінформованість аграріїв про екологічні ризики і технології оброблення.

Рослинні відходи лісового господарства

Загальним напрямком управління рослинними відходами лісового господарства є їх використання в якості палива.

Як правило дане питання вирішується в межах співпраці окремих господарюючих суб'єктів і не потребує спеціального управління на рівні територіальної громади.

Деревні відходи

Загальними напрямком управління деревними відходами є їх використання в якості палива або для виготовлення компосту.

Деревні відходи від домогосподарств можуть використовуватися в якості твердого палива або піддаватися компостуванню в цих же домогосподарствах.

Деревні відходи комунального походження можуть використовуватися в якості палива в комунальній теплоенергетиці або піддаватися компостуванню в пунктах компостування, спеціально облаштованих в громаді.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 27.07.2023 року №489.

Біовідходи

Біовідходи – це відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному або аеробному розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 27.07.2023 року №489.

Управління відходами харчопереробної промисловості

Для відходів харчової промисловості рішення щодо переадресації відходів зі звалищ є легко застосовними. Існують добре перевірені рішення для оброблення біовідходів на місці утворення або поза ним:

- компостування;
- метанізація.

На території Бериславської міської територіальної громади функціонують підприємства аграрного та харчопереробного профілю, зокрема господарства з вирощування та первинної переробки зернових, овочевих та баштанних культур,

виноробні й садівничі підприємства, які є основними утворювачами харчових відходів. Для утворювачів біовідходів законодавство України передбачає можливість їх самостійного оброблення. Відповідно до статті 31 Закону України «Про управління відходами» громадяни та суб'єкти господарювання мають право шляхом компостування оброблювати біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках. Зазначені норми врегульовані Правилами компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 27.07.2023 року №489. Для Бериславської міської ТГ, враховуючи аграрну специфіку та наявність приватних домогосподарств, поширення практик компостування має важливе значення, оскільки дозволяє зменшити навантаження на систему управління відходами та сприяє формуванню локальних екологічних рішень.

Відходи тваринного походження

Організаційні та правові засади діяльності фізичних та юридичних осіб, пов'язаної з утворенням, збиранням, перевезенням, зберіганням, обробленням, переробленням, видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених або визнаних непридатними для споживання людиною, продуктів оброблення, перероблення побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною визначені Законом України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» (7 квітня 2015 року №287-VIII).

Вимоги щодо управління відходами тваринного походження визначено в Законі України «Про управління відходами».

Побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною – це туша або частини туш забитих, загиблих тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною (далі - побічні продукти тваринного походження).

У сфері управління відходами тваринного походження необхідно забезпечити:

1. Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2. Можливість оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) з отриманням цільових продуктів шляхом розвитку відповідної інфраструктури;

3. Можливість видалення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження), таких, що не підлягають обробленню, шляхом розвитку відповідної інфраструктури.

Дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) забезпечується наступним чином:

1. Забезпечення обліку відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

2.Складання/уточнення реєстрів об'єктів утворення та зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) - окремо розглядаються місця зберігання тваринних екскрементів (у т.ч. пташиного посліду) та інші відходи тваринного походження (у т.ч. побічні продукти тваринного походження);

3. Аналізу місць зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) щодо забезпечення екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки, усунення невідповідностей, за потреби;

4. Забезпечення контролю вимог законодавства з боку Державної екологічної інспекції у Південного округу та Головного управління Держпродспоживслужби у Херсонській області.

Власники відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) повинні мати можливості для оброблення відповідних відходів.

Такі можливості забезпечуються наявністю відповідних об'єктів інфраструктури або у власних господарствах або у сторонніх суб'єктів господарювання, що надають відповідні послуги.

Розвиток системи управління відходами тваринного походження вимагає рішень на обласному рівні:

1. Створення/уточнення обласного реєстру об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження). У разі прийняття на державному рівні відповідної нормативної та методичної бази, передбачається проведення інвентаризації об'єктів оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження).

2. Проведення досліджень щодо визначення потреби у збільшенні потужності наявних та створенні додаткових об'єктів з оброблення відходів тваринного походження.

Особлива увага приділяється забезпеченості території області потужностями санітарно-ветеринарних заводів та надійному функціонуванню системи збирання та перевезення відповідних відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) від місць їх утворення до об'єктів з оброблення.

Стале функціонування системи управління відходами тваринного походження також потребує наявності діючих організаційних механізмів, що забезпечують наявність відповідних послуг, а також системи контролю на державному рівні.

Видалення побічних продуктів тваринного походження можливо наступними способами:

- спалювання відкритим способом або в спеціалізованому обладнанні;
- захоронення в худобомогильниках;

Побічні продукти тваринного походження, що належать до категорії I, підлягають виключно видаленню. [Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною»].

Спалювання відкритим способом застосовується, як вимушена міра за відсутності альтернатив. У МПУВ такі рішення не передбачаються.

В населених пунктах Бериславської міської ТГ люди тримають домашніх тварин і наявна певна популяція бездомних тварин. Потребує вирішення завдання щодо забезпечення можливостей позбавлення від трупів домашніх та безпритульних тварин.

Крім іншого існують ризики інфекційних спалахів, що можуть призводити до утворення значної кількості трупів тварин/птиці, що потребують знищення.

На території Бериславської міської територіальної громади відсутні діючі худобомогильники та біотермічні ями, а будівництво нових забороняється чинним законодавством, тому використання худобомогильників та біотермічних ям на території громади виключається.

Власники відходів тваринного походження повинні передавати на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

На території Херсонської області, зокрема й у межах Бериславської міської територіальної громади, відсутні установки для спалювання побічних продуктів тваринного походження. Відповідно до Регіонального плану управління відходами у Херсонській області, наявні лише біотермічні ями та місця захоронення, які використовуються в окремих громадах області для оброблення відходів тваринного походження, однак їхня кількість і технічний стан не відповідають сучасним вимогам. У документі також підкреслюється потреба у налагодженні співпраці з підприємствами, що спеціалізуються на виробництві кормових домішок та переробці тваринних білків, оскільки саме це має стати основним шляхом безпечного оброблення таких відходів.

Таким чином, питання управління відходами тваринного походження залишається відкритим і потребує впровадження сучасних технологічних рішень, адже відсутність інсинераторів або спеціалізованих підприємств створює ризики для довкілля та санітарно-епідеміологічної безпеки населення Бериславської міської територіальної громади.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами сільського господарства та лісового господарства, харчопереробної промисловості, деревними відходами, біовідходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами сільського господарства, лісового господарства, харчової промисловості, деревини та біовідходів, є важливим завданням для сталого розвитку та захисту довкілля.

Зменшити вплив цих видів відходів на довкілля можна за допомогою реалізації наступних заходів:

1. **Компостування біовідходів:** органічні відходи, такі як залишки харчових продуктів і біомаса, можуть бути перетворені на компост, що зменшує кількість відходів на звалищах і покращує родючість ґрунтів.

2. **Біоенергетика:** використання біомаси, включаючи деревні відходи, сільськогосподарські залишки та біовідходи, для виробництва енергії через біогазові установки або спалювання з відновленням тепла.

3. **Вторинне використання відходів деревини:** відходи лісового господарства можуть бути відновлені як будівельні матеріали, паперову продукцію, меблі або використані в енергетичних процесах.

4. **Раціональне управління аграрними відходами:** залишки сільськогосподарських культур, які традиційно спалюються, можуть бути використані для корму тварин, компостування або як біоенергетичний ресурс.

5. **Інноваційні технології оброблення харчових відходів:** використання технологій для перетворення залишків харчової промисловості в корм для тварин або виробництво добрив.

6. **Зменшення використання шкідливих хімікатів:** уникнення надмірного використання пестицидів і хімічних добрив, які можуть стати частиною відходів, що забруднюють довкілля.

Запровадження цих заходів сприятиме зменшенню навантаження на екосистеми та підвищенню ефективності використання ресурсів.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.2.5. Управління відходами упаковки

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами упаковки

Відходи упаковки – упаковка чи пакувальний матеріал, що належить до відходів, за винятком відходів виробництва упаковки та відходів, що утворюються в процесі пакування товару (законопроект «Про упаковку та відходи упаковки»).

Цільові показники з управління відходами упаковки визначаються законодавством про упаковку та відходи упаковки й будуть впроваджені після прийняття законопроекту «Про упаковку та відходи упаковки». Цей законопроект передбачає, що на наступний рік після введення в дію цього закону загальна норма рециклінгу становитиме 30% із визначенням відсотку рециклінгу окремо для кожного виду відходів (папір / картон, скло, пластмаси, чорні метали, алюміній, дерево) із наступним збільшенням щороку.

Законопроект «Про упаковку та відходи упаковки» імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме директиви: 94/62/ЄС «Про упаковку та відходи упаковки»; 2018/852/ЄС про внесення змін до директиви

щодо упаковки та відходів упаковки в рамках сприяння переходу ЄС до економіки замкненого циклу.

Закон України «Про управління відходами» містить вимогу до запровадження системи розширеної відповідальності виробника для виробників товарів, зокрема товарів в упаковці.

Розширена відповідальність виробника - це фінансовий і організаційний механізм спрямований на підтримку розробки та виробництва товарів, що повністю враховують та полегшують ефективне використання ресурсів впродовж усього їхнього життєвого циклу, включаючи їх відновлення, повторне використання без шкоди для вільного обігу товарів на внутрішньому ринку. Основна мета РВВ збільшити кількість та ступінь відновлення продукту та мінімізувати вплив відходів на довкілля.

Система розширеної відповідальності виробника повинна включати:

–приймання та/або збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції, а також подальше управління цими відходами та фінансову відповідальність за таку діяльність;

–інформування утворювачів відходів від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, про заходи, яких вони можуть вживати для запобігання утворенню відходів, про придатність відходів до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

–здійснення заходів для розроблення продукції та її складових (компонентів) з урахуванням мінімізації негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, запобігання та зменшення обсягів утворення відходів у процесі виробництва та використання продукції, виробництва довговічної продукції, придатної для ремонту та повторного використання, а також максимального залучення у виробництво вторинної сировини.

Рисунок 3.2.5.1. Основні принципи РВВ

Ключове завдання – регулювання РВВ упаковки має повністю відповідати європейським вимогам, бути дієвим та сприяти досягненню кінцевої цілі.

Враховуючи процес імплементації українського законодавства у сфері управління відходами до законодавства ЄС, при планування заходів доцільно враховувати вимоги Директива 94/62/ЄС про упаковку та відходи упаковки. Ця директива є однією з найперших у сфері управління відходами в Європейському Союзі. Вона прийнята ще у 1994 році. Перша модель РВВ в Європі була також пов'язана саме із цим видом відходів. Сьогодні ж відходи упаковки мають вагоме значення у круговій економіці Євросоюзу.

Україна на сьогодні такий підхід не впровадила. При цьому, відходи упаковки складають від третини до майже половини побутових відходів, які продукують українці.

З метою підвищення ефективності роздільного збирання відходів, зокрема відновлення/оброблення упаковки Міністерством розвитку громад та територій України затверджено Методику роздільного збирання побутових відходів, наказ від 13.12.2023 року №1130.

Впровадження ефективної системи роздільного збирання відходів та їх сортування допоможе розпочати ефективне управління системою відновлення/видалення відходів упаковки.

Відповідно до міжнародної класифікації визначено маркування основних типів відходів. У розділі управління побутовими відходами передбачено заходи роздільного збирання відходів, які є ефективним інструментом для управління відходами упаковки, у тому числі.

Впровадження ефективної системи роздільного збирання відходів, згідно із вищезазначеною методикою дозволять підвищити якість зібраної вторсировини та забезпечити збільшення частки рециклінгу.

МПУВ передбачається ряд заходів спрямованих на роздільне збирання побутових відходів, виділення з них ресурсоцінних компонентів, вторинної сировини та забезпечення їх оброблення та повторного використання.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки

Відходи упаковки, особливо з пластику, паперу, скла і металу, становлять значну частину побутових і промислових відходів, які можуть забруднювати довкілля, якщо не піддавати їх обробленню.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів упаковки включають зменшення обсягів використання упаковки, розвиток екологічних матеріалів, переробку, повторне використання та підвищення свідомості споживачів.

1. Зменшення кількості упаковки: виробники можуть розробляти упаковку, яка використовує менше матеріалу, має меншу вагу та об'єм, але при цьому залишається функціональною. Компактна упаковка зменшує споживання ресурсів і транспортні витрати.

2. Скорочення використання одноразової упаковки та перехід на багаторазові альтернативи допоможе зменшити кількість відходів. Це може стосуватися як споживчих товарів, так і пакування для перевезення.

3. Використання упаковки з природних матеріалів, які можуть швидко розкладатися в природних умовах, таких як кукурудзяний крохмаль, целюлоза, або картон, значно зменшує екологічне навантаження. Такі матеріали не накопичуються у навколишньому середовищі та не створюють проблем із забрудненням.

4. Упаковка, що підходить для компостування, може бути використана як ресурс для створення органічних добрив, що сприяє круговій економіці.

5. Організація збирання та сортування відходів: Важливим кроком є забезпечення належної інфраструктури для збирання й сортування упаковки. Відокремлення пластику, скла, металу та паперу на рівні домогосподарств і підприємств дозволяє збільшити обсяги переробки.

6. Розвиток технологій для переробки різних типів упаковки є важливою умовою для зменшення кількості відходів, що потрапляють на звалища. Виробництво нової упаковки з перероблених матеріалів значно знижує потребу у видобутку первинних ресурсів.

7. Відходи пластику, які важко переробити механічними методами, можуть бути перероблені хімічним шляхом на вторинну сировину для виготовлення нових продуктів.

8. Впровадження системи багаторазової тари для продуктів харчування, напоїв та інших товарів дозволяє значно зменшити кількість одноразових відходів. Наприклад, багаторазові пляшки або контейнери можуть бути використані замість одноразових пластикових упаковок.

9. Підтримка використання вторинних матеріалів у виробництві упаковки стимулює ринок перероблених ресурсів. Це сприяє зниженню попиту на нові ресурси та зменшує кількість відходів, що потрапляють на звалища.

10. Постійне вдосконалення технологій переробки дозволяє ефективніше використовувати ресурси і створювати нові екологічні продукти з відходів упаковки.

Для мінімізації навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки, необхідно впроваджувати екологічно орієнтовані підходи на всіх етапах життєвого циклу упаковки: від розробки і виробництва до оброблення та повторного використання. Важливими елементами є розвиток системи оброблення, підтримка екодизайну та підвищення обізнаності споживачів.

Інформаційне забезпечення

Освітні кампанії, спрямовані на підвищення свідомості споживачів щодо екологічних наслідків неправильного поводження з упаковкою, допоможуть змінити поведінку громадян і сприятимуть підвищенню рівня оброблення.

Заохочення споживачів купувати товари в екологічно чистій упаковці або приносити власну багаторазову тару сприяє зменшенню кількості відходів.

3.2.6 Управління відходами електричного та електронного обладнання

Створення та забезпечення функціонування системи управління ВЕЕО

Відходи електричного та електронного обладнання вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформація щодо рішень для відходів електричного та електронного обладнання викладена в розділі «Небезпечні відходи».

У сфері управління відходами електричного та електронного обладнання необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відходів електричного та електронного обладнання для передачі на подальше оброблення.

Надання послуг у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання відноситься до ліцензованих видів діяльності.

МПУВ не включає окремих заходів щодо управління відходами електричного та електронного обладнання, окрім заходів за напрямом управління побутовими відходами, які спрямовані на організацію роздільного збирання таких відходів у складі побутових, а також створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання).

Управління відходами електричного та електронного обладнання, що утворюються у суб'єктів господарювання здійснюється на загальних засадах управління відходами.

Як і у випадку будь-яких небезпечних відходів, рішення щодо оброблення відходів електричного та електронного обладнання є дуже специфічними та вимагають спеціальних дорогих об'єктів та обладнання.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання необхідно узгоджувати в масштабах країни з державними або приватними операторами.

Рішення про створення об'єктів оброблення відходів електричного та електронного обладнання на рівні громади не є фінансово життєздатним.

Створення об'єктів з оброблення відходів електричного та електронного обладнання за МПУВ не передбачається.

При цьому такі об'єкти можуть бути створені суб'єктами господарювання, як частина їх особистої стратегії розвитку власної комерційної діяльності.

Збирання відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, рекомендується здійснювати у пункті роздільного збирання відходів.

Передавати зібрані відходи електричного та електронного обладнання необхідно суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з ВЕЕО

ВЕЕО містять небезпечні речовини, такі як свинець, ртуть, кадмій та хімічні сполуки, які можуть забруднювати довкілля. Водночас, електронні відходи

містять цінні ресурси, зокрема метали (золото, срібло, мідь), які можна повторно використовувати.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з ВЕЕО, потребує комплексного підходу, що включає зменшення утворення таких відходів, підвищення рівня оброблення, повторне використання компонентів та належне управління небезпечними матеріалами.

Основні заходи для мінімізації впливу відходів електричного та електронного обладнання на довкілля:

1. Зменшення утворення електронних відходів.
2. Підвищення довговічності пристроїв, модульний дизайн: Пристрої з можливістю легкої заміни компонентів (наприклад, акумуляторів, екранів) допомагають подовжити термін служби обладнання, оскільки споживачі можуть замінити окремі частини замість покупки нового пристрою.
3. Створення умов для ремонту електроніки та підтримка інфраструктури для ремонту, наприклад, через сертифіковані сервісні центри, дозволяє продовжити термін використання обладнання.
4. Підтримка вторинного ринку електроніки: Стимулювання продажу вживаного електронного обладнання дозволяє значно скоротити кількість відходів. Багато електронних пристроїв залишаються функціональними, і їх можна використовувати повторно замість того, щоб їх видаляти.
5. Збір і сортування електронних відходів: Створення системи пунктів збирання для населення та підприємств дозволить відокремити небезпечні матеріали від інших відходів. Це запобігає потраплянню токсичних речовин у довкілля.
6. Стимулювання використання вторинних матеріалів у виробництві нових пристроїв допомагає замкнути цикл матеріалів та знизити потребу в первинних ресурсах.
7. Оренда електроніки замість її купівлі може зменшити утворення відходів, оскільки пристрої залишаються у власності виробників, які забезпечують їхнє обслуговування, ремонт і переробку після завершення терміну служби.

Мінімізація впливу електронних відходів на довкілля вимагає скоординованих зусиль на рівні виробників, споживачів, держави та переробних підприємств.

Інформаційне забезпечення

Інформування населення про важливість правильної оброблення електронних відходів та доступні можливості оброблення може суттєво зменшити негативний вплив на довкілля.

Стимулювання бізнесів та організацій до належного оброблення електроніки через спеціалізовані компанії, що займаються обробленням є важливим для зменшення обсягів відходів на звалищах.

3.2.7 Управління відходами батарей і акумуляторів

Такі відходи як відпрацьовані батарейки та акумулятори вважаються небезпечними відходами.

Детальна інформація щодо рішень для відпрацьованих батарей та акумуляторів викладена в розділі «Небезпечні відходи».

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відносини в сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами регулюються Законом України «Про хімічні джерела струму» (від 23 лютого 2006 року №3503-IV).

До моменту набрання чинності змін в законодавстві щодо управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами дані відходи розглядаються, як специфічні відходи суб'єктів господарювання або побутових відходів.

Управління цими відходами будується на загальних принципах чинного законодавства та запланованої діяльності щодо управління відходами відповідних джерел утворення.

У сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами необхідно забезпечити організацію роздільного збирання відпрацьованих батарейок, батарей та акумуляторів для передачі на подальше оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Надання послуг у сфері управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами, які відносяться до небезпечних відходів, відноситься до ліцензованих видів діяльності.

Для збирання небезпечних відходів у Бериславській міській ТГ необхідно встановити контейнери для батарейок та інших небезпечних відходів у пункті роздільного збирання побутових відходів. Доцільно розширити збір небезпечних відходів за допомогою пересувного пункту збирання небезпечних відходів. Доцільно також долучитися до Всеукраїнського екоруху «Батарейки здавайтеся» <https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty> та встановити контейнери для збирання батарейок в торгових мережах в громаді. У вищезазначених пунктах можна здавати наступні види відходів: пальчикові батарейки та акумулятори, батарейки-таблетки, акумулятори від телефонів та ноутбуків.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами батарей і акумуляторів, є важливою задачею, оскільки ці відходи містять токсичні метали та хімічні речовини, які можуть забруднювати ґрунти, водні ресурси та повітря. Основні стратегії для зменшення негативного впливу цих відходів включають

належне управління, зменшення утворення відходів та застосування екологічно чистих технологій оброблення відходів.

Основні заходи для мінімізації впливу батарей і акумуляторів на довкілля:

1. Організація системи збирання відпрацьованих батарей: створення пунктів збирання для населення та підприємств допоможе зменшити кількість батарей, що потрапляють на звалища. Це може включати спеціальні контейнери в громадських місцях, магазинах електроніки та супермаркетах.

2. Оброблення батарей і акумуляторів: сучасні технології дозволяють вилучати цінні метали, такі як літій, кобальт, нікель і свинець, з використаних батарей. Це знижує потребу у видобутку нових ресурсів та зменшує кількість небезпечних відходів, що потрапляють у довкілля.

3. Використання менш токсичних матеріалів: виробники можуть розробляти батареї з меншим вмістом важких металів, таких як свинець, кадмій і ртуть, або взагалі без них. Перехід на літій-іонні батареї та інші екологічні технології зменшує негативний вплив на довкілля.

4. Підвищення довговічності батарей: виробники можуть розробляти батареї з більш тривалим терміном служби, що зменшить кількість відпрацьованих акумуляторів і відповідно зменшить обсяг відходів.

5. Перезарядні батареї: перехід на використання акумуляторів, які можна перезаряджати, замість одноразових батарей, допоможе зменшити кількість відходів.

Інформаційне забезпечення

Поширення інформації серед населення про шкоду від неправильного поводження з батареями та важливість їхньої належного оброблення є ключовим елементом зменшення екологічного навантаження. Виконавчі органи місцевого самоврядування повинні створювати умови для заохочення людей здавати батареї у спеціальні пункти збирання замість того, щоб викидати їх разом із побутовими відходами.

3.2.8. Управління медичними відходами

Утворювачами медичних відходів є заклади, які в установленому порядку отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

1 квітня 2025 року набув чинності наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів».

Медичні відходи – відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей.

Стандартна операційна процедура – документально описана і затверджена керівником утворювача відходів покрокова методика системного процесу, яка спрямована на отримання бажаного та очікуваного результату цього процесу і

включає заходи направлені на зменшення ризиків для життя і здоров'я працівника.

Створення та забезпечення функціонування системи управління медичними відходами

Для організації системи управління відходами і щоденного контролю за дотриманням вимог Державних санітарних норм та правил, утворювач відходів визначає відповідальну особу.

Працівники, які не пройшли навчання, підготовку і перевірку знань щодо стандартної операційної процедури, не допускаються до виконання робіт з відходами.

Управління відходами здійснюється відповідно до схеми управління відходами, яка розробляється відповідальною особою і затверджуються керівником утворювача відходів.

Схема управління відходами включає:

- перелік працівників, які залучені до управління відходами, відповідно до кожного з етапів;
- перелік відходів за кодом, групою, підгрупою і видом відходів, відповідно до Національного переліку відходів, що утворюються у кожному з структурних підрозділів або утворювачем відходів в цілому;
- перелік аварійних ситуацій та стандартних операційних процедур щодо послідовності дій працівників у разі їхнього виникнення;
- перелік необхідних засобів індивідуального захисту відповідно до небезпеки відходів;
- Стандартних операційних процедур щодо роздільного збирання та маркування відходів;
- Стандартних операційних процедур щодо перевезення відходів у корпусні/міжкорпусні (накопичувальні) приміщення тимчасового зберігання відходів;
- Стандартних операційних процедур щодо проведення оброблення відходів і перелік технологічного устаткування для його проведення (за наявності);
- визначення приміщення / зони оброблення відходів (за наявності відповідного технологічного устаткування);
- Стандартних операційних процедур щодо передавання відходів для вивозу (за межі території утворювача відходів) суб'єкту господарювання у сфері управління відходами за категоріями/підкатегоріями.

Роздільне збирання відходів проводиться в місці їхнього утворення у окремі ємності (контейнери, мішки / пакети), що візуально чітко розрізняються за кольором та/або маркуванням.

Заборонено змішувати, накопичувати, зберігати, перевозити, захоронювати небезпечні відходи разом з відходами, що не є небезпечними.

У місцях первинного утворення відходів мають бути запасні ємності (контейнери, мішки/пакети) для роздільного збирання відходів.

Маркування і пакування небезпечних відходів здійснюється відповідно до додатку 2 до цих Державних санітарних норм та правил.

Зберігання небезпечних відходів проводиться у приміщенні тимчасового зберігання, що виключає доступ сторонніх осіб.

Перевезення відходів здійснюється за графіком, який затверджується керівником утворювача відходів.

Працівники, які контактують з відходами, проходять обов'язкові попередні (при прийомі на роботу) та періодичні медичні огляди.

Керівник утворювача відходів забезпечує наявність і запас засобів індивідуального захисту та організовує проведення навчання працівників щодо їхнього використання на робочих місцях.

Працівники, які здійснюють переміщення відходів в межах території утворювача відходів і дезінфекцію ємностей вторинного пакування відходів, забезпечуються захисним взуттям (наприклад, гумові чоботи) та засобами індивідуального захисту відповідно до оцінки ризиків впливу небезпеки відходів, але мінімально:

- рукавичками захисними (захист від інфекційних агентів та хімічних речовин);

- фартухом захисним (водонепроникний, захист від інфекційних агентів та хімічних речовин);

- медичними (хірургічними) масками.

Медичні відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних закладах Бериславської міської ТГ передаються на оброблення суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

На сайті Міндовкілля розміщений реєстр ліцензіатів, які отримали ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з медичними відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними установами, де вони і утворюються. Необхідно суворо відстежувати медичні відходи, як будь-які інші небезпечні відходи.

Заклади охорони здоров'я укладають договори зі спеціалізованими суб'єктами господарювання на перевезення та оброблення відходів.

Перевезення та оброблення небезпечних медичних відходів може здійснюватися лише ліцензованими компаніями. Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2023 року №1278, ліцензію на оброблення, збирання, зберігання, перевезення медичних небезпечних відходів компаніям видає Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Реєстр ліцензіатів з управління небезпечними відходами за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

За інформацією Бериславської міської ТГ, усі заклади охорони здоров'я, що у своїй діяльності здійснюють утворення клінічних відходів мають укладені

угоди із суб'єктами господарювання, які здійснюють оброблення медичних відходів.

Інформаційне забезпечення

Бериславській міській ТГ необхідно забезпечити:

1) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів і установ охорони здоров'я та закладів громадського здоров'я з організації управління медичними відходами;

2) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів громадського здоров'я з організації та проведення моніторингу дотримання вимог управління медичними відходами.

3.2.9. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився

Директивою Європейського Парламенту та Ради 2000/53/ЄС від 18 вересня 2000 року, передбачено ряд заходів, а саме:

- інвентаризація кількості знятих з експлуатації транспортних засобів, об'єктів їх приймання та розбирання;

- визначення потреби у збільшенні наявних потужностей та створенні додаткових об'єктів з приймання та розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів;

- створення інфраструктури для збирання, зберігання, розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів, повторного використання та відновлення відходів, що утворилися після розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів.

Щодо транспортних засобів, знятих з експлуатації, запропоновано досягнення суб'єктами господарювання такого цільового показника: через 6 років після прийняття закону, який впроваджує розширену відповідальність виробників на зняті з експлуатації транспортні засоби для всіх транспортних засобів, термін експлуатації яких закінчився, повторне використання та відновлення повинно бути збільшено до 85% від середньої ваги на транспортний засіб за рік.

Національним планом управління відходами до 2033 року, зазначається, що цільові показники щодо повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації, будуть впроваджені після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробників на транспортні засоби, зняті з експлуатації.

У наступні роки прогнозується збільшення обсягу відходів, утворених внаслідок зняття з експлуатації транспортних засобів, що пов'язано зі старінням автопарку, та прогнозованим ростом купівлі транспортних засобів, та військовими діями на території України.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Законом України «Про утилізацію транспортних засобів», від 4 липня 2013 року № 421-VII та іншими нормативно-правовими актами, що був розроблений відповідно до Директиви Європейського Парламенту та Ради 2000/53/ЄС від 18 вересня 2000 року про зняті з експлуатації транспортні засоби.

Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (Наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 року №63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва»).

Положення чинного Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» повністю не були реалізовані через відсутність економічних інструментів стимулювання оброблення відходів транспортних засобів. На сьогодні в Україні відсутні організаційно-економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів наведений за посиланням: <https://mepr.gov.ua/upravlinnya-vidhodamy/derzhavnyj-reyestr-sub-yektiv-gospodaryuvannya-yaki-zdijsnyuyut-pryjmannya-ta-abo-rozbyrannya-transportnyh-zasobiv-shho-utylizuyutsya/>

Звіт про їхню діяльність відсутній.

Автомобільний брухт містить велику кількість неметалічних матеріалів, а також кольорових металів.

Технологічний процес переробки легкового металобрухту включає наступні операції:

- підготовку автомобіля;
- завантаження кузова автомобіля в дробарку;
- дроблення кузова;
- очищення і сортування роздробленого металобрухту;
- видалення і складування готової продукції.

Витрата енергії при дробленні кузовів залежить від комплектності автомобіля, зокрема, наявності шин, двигуна та ін. Тому з автомобіля перед дробленням знімаються двигун, шини, паливний бак, акумулятор, радіатор.

Після дроблення автомобіля отримують три фракції:

магнітну (чорні метали);
повітряну (неметалічні матеріали з низькою щільністю);
фракцію, в яку входять всі кольорові метали – алюміній, цинк, мідь, а також нержавіюча сталь.

При подрібненні автомобіля утворюються пожежонебезпечний пил полімерних і текстильних матеріалів, які застосовуються при його виробництві, а також вибухонебезпечні суміші розпорошених масел і залишків палива,

присутніх в автомобілі навіть після їх видалення при підготовці кузова до оброблення. Такі пожежо- і вибухонебезпечні суміші необхідно видаляти з дробарки якомога повніше і швидше.

Подрібнені матеріали кузова відводяться з дробарки у шахту повітряного сепаратора для розділення металевої і неметалічної фракцій. Відібрані неметалічні матеріали і кольорові метали складуються роздільно і вивозяться з цеху на різні ділянки або для подальшого оброблення на заводі, або для продажу спеціалізованим підприємствам.

Лінія переробки моторного брухту. Початковою сировиною є двигуни внутрішнього згорання, карбюратори і корпуси коробок передач з ливарних алюмінієвих сплавів. Вміст у відходах залізних включень складає до 20%, масел і вологи – до 10%.

Максимальні розміри шматків брухту при переробці не повинні перевищувати 300x150x50 мм. Щільність брухту може бути від 100 до 3500 кг/м³. Відходи брухту подрібнюються в дробарці і піддаються магнітній сепарації. В результаті переробки отримують два продукти: немагнітний – сплави алюмінію із вмістом заліза до 0,2%, і магнітний – із вмістом алюмінію до 2%.

Переробка лому радіаторів. Вживані в даний час типи і конструкції радіаторів можна розділити на чотири групи по видах основних конструкційних матеріалів: мідні, алюмінієві, сталеві і комбіновані. Лом радіаторів піддають обробленню для відділення сталевих деталей від кольорових металів ручним, механічним або вогняним способами. Ручним способом радіатори обробляють за допомогою інструментів, відокремлюючи залізний кожух від корпусу радіатора, потім відокремлюють патрубки і дрібні залізні деталі від бачків. Відокремлені шматки із залишками латуні і припою сортують з попередньою візуальною оцінкою залишків кольорових металів на шматках заліза на дві групи: низькоякісні відходи лому міді; лом чорних металів з видимими незначними залишками припою, латуні або без них. На місці оброблення сортують отримані продукти.

Залізні деталі, звільнені від припою, направляють підприємствам, що переробляють вторинні чорні метали. Латунний корпус радіатора поступає на пакування. Залізні деталі з вкрапленнями і напливами припою, залишками латуні накопичують і відвантажують як низькоякісний лом залежно від вмісту міді. Серцевину і бачки піддають пакуванню. Припій, який стікає на підставу, накопичують і переплавляють в злитки, які реалізують як олов'яносвинцеві сплави залежно від вмісту олова, сурми, свинцю, кобальту, нікелю.

Процес підготовки радіаторного лому малопродуктивний і вимагає великого числа роздільників. Широкого застосування ця технологія поки не знайшла.

Переробка лому акумуляторів. Переробка відпрацьованих акумуляторів є основною статтею отримання свинцю зі свинецьвмісного лому і відходів. Основними операціями при підготовці лому акумуляторів до металургійної переробки є дроблення, класифікація і сепарація. При цьому розрізняють наступні способи сепарації: сухі, гідравлічні і з використанням важких середовищ. Інший спосіб оброблення відпрацьованих акумуляторів полягає в механізованому обробленні і сепарації акумуляторного лому, плавленні і

рафінуванні чорного свинцю. При обробленні амортизованих акумуляторів отримують п'ять фракцій: металеву, оксидно-сульфатну, поліпропіленову, полівінілхлоридну і ебонітову.

Переробка зношених шин. Найбільш поширеним методом, що дозволяє частково переробляти і використовувати стару гуму, є регенерація. Процес регенерації включає наступні технологічні операції: сортування і подрібнення гуми, звільнення її від текстильного волокна і металу, девулканізацію і механічну обробку отриманого продукту. Різні способи регенерації відрізняються, головним чином, технічним оформленням процесу девулканізації. До застарілих методів регенерації відносяться лужний, кислотний, термічний, паровий, а також метод розчинення. В даний час застосовуються три методи регенерації: водонейтральний, термомеханічний і метод диспергування.

Цільові показники з управління (рециклінгу та відновлення) відходів шин будуть впроваджені після прийняття законодавства, яке встановлює розширену відповідальність виробника на відходи шин.

Щодо відходів шин, то через 5 років після прийняття закону, який упроваджує розширену відповідальність виробника для відходів шин, пропонуються наступні цільові показники:

досягнення показника відновлення шин не менше 75%;

досягнення показника рециклінгу – не менше 15%.

Збиранням зношених шин займаються у більшості приватні підприємства. Ці підприємства не забезпечують у повному обсязі потреби у збиранні ресурсоцінних відходів і перевезенні їх до обробних підприємств, тому що зношені шини здавали здебільшого лише підприємства, фізичні особи – підприємці, які отримували дозволи на розміщення відходів і ліміти на утворення та розміщення відходів, а також підприємства, у яких шини знаходяться на бухгалтерському обліку.

Інформаційне забезпечення

Недостатня ефективність системи обліку знятими з експлуатації транспортними засобами обліку ускладнює контроль за їхнім рухом та обробленням. За браком наявної інформації, є небезпека у накопиченні необроблених відходів транспорту.

3.2.10. Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Створення та забезпечення функціонування системи у правління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Вдосконалення системи управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд включає:

- забезпечення екологічно безпечного функціонування місць видалення відходів (розміщення осаду стічних вод);

- повторне використання осадів стічних вод, склад яких відповідає нормативним вимогам [Порядок повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, затверджений Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 12 грудня 2018 року №341].

Для забезпечення повторного використання осадів стічних вод передбачається проведення аналізу їх складу щодо можливостей їх повторного використання у відповідності до вимог ДСТУ 7369:2013. Після чого розробляються рішення щодо повторного використання осадів стічних вод від комунальних очисних споруд, склад яких відповідає відповідним вимогам ДСТУ 7369:2013.

Повторне використання очищених стічних вод та осаду здійснюється відповідно до наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 12 грудня 2018 року №341 «Про затвердження Порядку повторного використання очищених стічних вод та осаду за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин».

Оброблення осадів стічних вод від комунальних каналізаційних очисних споруд повинен здійснюватися на мулових картах (майданчиках) шляхом обезводнення та біологічним методом, що відбувається шляхом розкладання органічних відходів під впливом ґрунтових бактерій. Оброблення осадів підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства здійснюється шляхом зберігання їх на мулових площадках.

Проблеми та загрози управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд характеризуються наступним:

- складування осадів стічних вод, які мають різний хімічний склад та фізико-механічні властивості, а також мають різний ступінь небезпечності (клас безпеки) на мулових полях фільтрації, що спричиняє негативний вплив на навколишнє природне середовище;

- непопулярність концепції використання відповідних осадів суміжно із мікробіологічними препаратами (концентратами) з метою отримання цінної продукції, що може бути використана в агрокультурі;

- недостатність впровадження перспективних технологічних рішень та альтернативних технологічних методів оброблення мулових осадів як на регіональному, так і на державному рівнях.

Управління осадами та відведення стічних вод у Бериславській міській територіальній громаді є вкрай важливим і водночас проблемним питанням. На сьогодні громада не має повного покриття централізованими системами водовідведення та водопостачання, значна частина домогосподарств використовує вигрібні ями або локальні септики, що створює ризики для забруднення ґрунтів та підземних вод. Існуюча каналізаційно-очисна інфраструктура застаріла, не функціонує та потребує реконструкції.

Оптимальним рішенням, визначеним у межах плану управління відходами, є поетапна модернізація та підвищення рівня очищення стічних вод у Бериславі, реконструкція діючих каналізаційно-очисних споруд та будівництво нових

систем глибокої біологічної очистки. Такі споруди мають забезпечувати можливість не лише безпечного скиду очищеної води у природні водойми, а й її повторного використання для господарських та комунальних потреб, зокрема для поливу пасовищ, зелених насаджень, миття вулиць і технічних робіт. Впровадження сучасних технологій очистки дозволить знизити антропогенне навантаження на довкілля, зменшити ризики забруднення Дніпра та підземних вод, а також створить основу для сталого розвитку громади навіть у складних умовах післявоєнного відновлення.

У районах населених пунктів, де виключена можливість підключення до мереж централізованої або децентралізованої господарсько-побутової каналізації, не можна застосовувати введення водопроводу у будинок, внутрішньобудинкову та зовнішню каналізацію з подальшим відведенням стічних вод у вигрібні ями.

Очищення вигребів із використанням асенізаційних машин допускається здійснювати за схемами очищення цього населеного пункту на зливальні станції. Перевозити рідкі відходи з вигребів на території приватних володінь і використовувати їх як добрива у сільському господарстві не можна.

Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб забороняється.

Умови приймання та сплати за очищення таких стічних вод необхідно визначати місцевими правилами приймання. Приймання стічних вод споживачів до системи централізованого водовідведення або безпосередньо на каналізаційні очисні споруди необхідно здійснювати виключно за договорами.

До систем централізованого водовідведення допускається приймати стічні води споживачів, які не призводять до порушення роботи каналізаційних мереж та очисних споруд, безпеки їх експлуатації та можуть бути очищені на КОС виробників відповідно до вимог Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 1999 року № 465.

Осади стічних вод, що використовуються для удобрювання, повинні відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 та мати позитивний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Осади стічних вод, які пройшли необхідні технологічні стадії оброблення, можуть використовуватися:

- для удобрювання ґрунтів відповідно до Закону України «Про охорону земель» з урахуванням обмежень та особливостей, визначених ст. 39;
- як альтернативний вид палива відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії».

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод (шламами) від комунальних очисних споруд, є важливим аспектом екологічної безпеки та раціонального використання ресурсів. Осади стічних вод можуть містити органічні та неорганічні сполуки, патогени, важкі метали та інші

забруднювачі, що вимагає належного управління для запобігання їхньому негативному впливу на довкілля.

Для зменшення цього впливу застосовуються різні технологічні, екологічні та управлінські підходи:

1. Підвищення ефективності очисних споруд: оновлення технологій очистки стічних вод, що зменшують кількість осадів, таких як біологічні методи або мембранні біореактори, дозволяє знизити утворення шламів.

2. Аерація та стабілізація осадів: процеси аерації та стабілізації зменшують обсяги органічних речовин в осадах та допомагають знизити рівень шкідливих речовин.

3. Компостування та виробництво добрив: осади стічних вод можуть бути використані як органічне добриво після стабілізації та знезараження, особливо якщо вони не містять надмірної кількості важких металів або інших токсичних речовин. Компостування дозволяє перетворити осади на корисний ресурс для сільського господарства.

4. Виробництво біогазу: анаеробне зброджування осадів стічних вод може стати джерелом біогазу, який використовується як відновлюваний енергоносіє. Це зменшує кількість осадів і одночасно сприяє виробництву енергії.

5. Спалювання осадів: осади можна спалювати у спеціальних установках для зменшення їх обсягу та знищення небезпечних патогенів. Спалювання може супроводжуватися виробництвом енергії (електрики або тепла), але вимагає ретельного контролю за викидами, щоб уникнути забруднення повітря.

6. Хімічне або термічне знезараження: оброблення осадів із застосуванням хімічних речовин (наприклад, вапна) або високих температур дозволяє знищувати патогенні мікроорганізми, роблячи осади безпечнішими для подальшого використання або захоронення.

7. Контрольоване захоронення: якщо осади стічних вод не можуть бути перероблені або використані, їх можна захоронювати на спеціальних полігонах, які забезпечують належну ізоляцію від ґрунту і підземних вод для запобігання забрудненню.

8. Попереджувальні заходи: сучасні полігони для осадів повинні мати системи збирання фільтрату і газу (метан та інші), щоб мінімізувати викиди шкідливих речовин у довкілля.

9. Використання осадів для відновлення деградованих земель: оброблені та знезаражені осади можуть використовуватися для рекультивації порушених земель,

У результаті впровадження таких комплексних підходів можна значно знизити екологічне навантаження від осадів стічних вод та сприяти їх раціональному використанню.

Інформувати громадськість та залучати її до активного обговорення з метою пошуку шляхів вирішення наявних проблем у роботі системи водовідведення та проводити дієву інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення.

Забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців шляхом цільового навчання і формування кадрового резерву інженерно-технічних працівників, здатних впроваджувати нову техніку, сучасне технологічне обладнання, освоювати нові автоматизовані системи управління технологічними процесами на підприємствах водопостачання та водовідведення, де відбуваються процеси з переробки та оброблення осадів стічних вод від комунальних очисних споруд.

3.2.11. Управління відходами, що біологічно розкладаються

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що біологічно розкладаються

Відходи зелених насаджень та харчові відходи можуть оброблятися аеробними (компостування в присутності кисню) методами. В результаті компостування в валках, критих траншеях або у спеціальних ємностях виробляється компост, який може потенційно використовуватися в садових і паркових господарствах, а також для ландшафтного будівництва.

Термін «компостування» означає біологічне розкладання відходів у контрольованих аеробних умовах. Відходи розкладаються на CO₂, воду та власне компост.

Процес компостування може бути організований різними засобами.

Крім компостування в валках на відкритих і закритих майданчиках можливе компостування в тунелях, бункерах та реакторах, що обертаються.

Органічна фракція побутових відходів має великий потенціал використання продукту компостування як вторинної сировини. Результатом компостування залежно від чистоти відходів може бути:

- компост, що використовується як добриво,
- технічний ґрунт або інший цінний ресурс для ізоляції відходів на полігонах, їхньої рекультивації та з іншою метою.

Доцільно надати основну увагу компостуванню відходів домогосподарств у місцях їхнього утворення та валковому компостуванню зелених та інших органічних відходів (наприклад, садових та паркових відходів).

Центри валкового компостування мають бути розташовані спільно із з центрами оброблення/захоронення відходів, а також поруч із регіональними центрами оброблення відходів.

Питома вартість компостування залежить від кількості відходів та застосованої технології. Для компостування у валках інвестиційні витрати можуть бути у межах від 50 до 200 €/т органічних відходів на рік.

МПУВ Бериславської міської територіальної громади передбачає:

- впровадження роздільного збирання та оброблення відходів, що біологічно розкладаються;

- створення компостних полів для компостування біовідходів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що біологічно розкладаються

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що біологічно розкладаються детально описана у підрозділі розділу 3.2.4.

Інформаційне забезпечення

Доступ до інформації про оброблення відходів, можливості повторного використання та технології управління ними.

Платформи для обміну знаннями між фермерами, лісовими господарствами, підприємствами харчової промисловості та іншими зацікавленими сторонами.

Проведення тренінгів для підприємців, фермерів та працівників галузей, пов'язаних з відходами, для підвищення рівня обізнаності щодо екологічних стандартів та технологій управління відходами.

Консультації щодо впровадження ефективних методів оброблення відходів та їх вторинного використання.

3.3. Інструменти забезпечення виконання МПУВ

Інституційна структура управління відходами – це взаємодія впорядкованого набору інституційних одиниць, які діють в межах одного поля, забезпечуючи реалізацію основоположних правил політики управління відходами, що включає як учасників системи управління (їх обов'язки та повноваження), так і принципи їх взаємодії, у тому числі інформаційного обміну.

Обов'язки та повноваження учасників системи інституційної структури, управління конкретними видами відходів визначаються специфікою чинного нормативно-правового регулювання. Забезпечення сталої роботи інституційної структури є ключовим питанням у процесі формування та реалізації системи управління відходами. Її ефективність обумовлена насамперед готовністю відповідних інститутів і взаємоузгодженістю між усіма рівнями управління, здатністю генерувати фінансові ресурси та залучати інвестиції. Для створення ефективної інституційної моделі управління відходами на регіональному рівні, необхідно чітко визначити функції, ролі та відповідальність її суб'єктів.

Суб'єктами системи управління відходами виступають:

- утворювачі відходів (населення, організації);
- суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами;
- органи державної влади та місцевого самоврядування, що приймають управлінські рішення та виконують функції контролю у сфері управління відходами;
- інші зацікавлені сторони.

Згідно з Конституцією України, законами України «Про управління відходами» та «Про місцеве самоврядування» управління відходами відбувається на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Розроблення та затвердження політики, планування:

– Національний рівень: Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерство розвитку громад, та територій України (Мінрозвитку);

– Регіональний рівень: Херсонська обласна рада, Херсонська обласна державна адміністрація та структурні підрозділи, які виконують завдання у сфері управління відходами, Департамент захисту довкілля та природних ресурсів та Департамент розвитку територій Херсонської ОДА;

– Місцевий рівень: Бериславська міська рада, виконавчий комітет Бериславської міської ради;

Нагляд та контроль:

• Національний рівень: Державна екологічна інспекція України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

• Регіональний рівень: Державна екологічна інспекція Південного округу, Головне управління Держпродспоживслужби у Херсонській області;

– Суб'єкти господарської діяльності у сфері управління відходами, зокрема фізичні або юридичні особи, діяльність якої призводить до утворення відходів, виконавці послуг з управління відходами.

На національному рівні реалізація політики у сфері управління відходами відноситься до компетенції:

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міндовкілля є одним з головних органів у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері управління відходами.

Міністерство розвитку громад та територій України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Мінрозвитку забезпечує формування та реалізує державну житлову політику у сферах благоустрою населених пунктів, житлово–комунального господарства, управління побутовими відходами, контролю житлово–комунального господарства.

Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України і яке реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

Громадський контроль у сфері управління відходами здійснюють громадські інспектори з охорони довкілля відповідно до законодавства.

Державна екологічна інспекція Південного округу.

Державна екологічна інспекція є територіальним органом Державної екологічної інспекції України який здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням органами центральних органів виконавчої влади (територіальними), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства, зокрема у сфері управління відходами.

Відповідно до положення про Державну екологічну інспекцію Південного округу до її повноважень належить здійснення державного нагляду (контролю) з питань запобігання утворенню та управління відходами, зокрема щодо:

- 1) дотримання вимог документів дозвільного характеру на здійснення операцій у сфері поводження з відходами;
- 2) складення і ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення відходів, реєстру місць видалення відходів;
- 3) перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;
- 4) збирання, перевезення, зберігання, оброблення, оброблення, знешкодження, видалення, захоронення відходів (у тому числі недопущення змішування та захоронення відходів);
- 5) ведення первинного обліку кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, знешкоджуються та видаляються, подання відповідної статистичної звітності в установленому порядку та паспортизації таких відходів;
- 6) дотримання вимог нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку, під час виробництва продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використання;
- 7) дотримання правил і режиму експлуатації установок, виробництв з оброблення відходів;
- 8) дотримання вимог екологічної безпеки під час перевезення, зберігання, використання, оброблення та захоронення хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних речовин і відходів;
- 9) своєчасного та повного здійснення заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами;
- 10) погодження схем санітарного очищення населених пунктів.

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення тощо.

Головне управління Держпродспоживслужби у Херсонській області.

Головне управління Держпродспоживслужби у Херсонській області є територіальним органом Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) України який здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль за збиранням, обробленням та знищенням загиблих тварин і відходів тваринного походження, здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд (контроль) за дотриманням санітарного законодавства, здійснює в межах компетенції контроль за факторами середовища життєдіяльності людини, що мають шкідливий вплив на здоров'я населення, організовує проведення відповідних досліджень (випробувань) для цілей державного контролю.

Херсонська обласна державна адміністрація – місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно–територіальної одиниці – області, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною обласною радою. Відповідно до ст. 25 частини другої ЗУ «Про управління відходами» до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

- 1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- 2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;
- 3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;
- 4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;
- 5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;
- 6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;
- 7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;
- 8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;
- 9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;
- 10) погодження місцевих планів управління відходами.

Установи та відомства облдержадміністрації у сфері управління відходами.

У складі Херсонської обласної державної адміністрації наявні структурні підрозділи у функціональних обов'язках яких передбачена діяльність в сфері управління відходами:

- Департамент розвитку територій – функції з управління побутовими відходами на рівні області;
- Департамент захисту довкілля та природних ресурсів – функції з управління іншими відходами на рівні області.

Органи місцевого самоврядування.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

Відповідно до ст. 26 до повноважень сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів відповідно до законодавства;
- затвердження місцевих планів управління відходами;
- визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;
- надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з діючими нормативами включає відповідну територію.

Відповідно до статті 30 до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку належать:

- організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

- організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян;

- розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

- затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

- встановлення нормативів (норм) споживання комунальних послуг у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України;

- визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

- визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

- запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

- забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

- передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

- надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

- встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

- затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно до статті 33 до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища належать здійснення контролю за діяльністю суб'єктів

господарювання у сфері управління побутовими відходами, здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

Закон України «Про управління відходами»:

До повноважень сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- 1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;
- 2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;
- 3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
- 4) визначення адміністратора послуги з управління побутовими відходами;
- 5) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
- 6) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- 7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;
- 8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;
- 9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;
- 10) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;
- 11) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;
- 12) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
- 13) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);
- 14) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Органи місцевого самоврядування здійснюють й інші повноваження у сфері управління відходами відповідно до закону.

Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з правилами благоустрою населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування, зупинки громадського транспорту та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів.

Територіальні громади на засадах співробітництва можуть спільно фінансувати будівництво, реконструкцію та/або утримання об'єктів оброблення побутових відходів, реалізовувати спільні проекти, спільно фінансувати (утримувати) підприємства, установи та організації комунальної форми власності, утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації, спільний орган управління.

Проектування, будівництво, реконструкція та обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів може здійснюватися органами місцевого самоврядування на засадах державно-приватного партнерства відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство».

Виконавчі органи місцевих рад визначають комунальне підприємство, що надаватиме послуги з управління побутовими відходами.

Норми надання послуги з управління побутовими відходами визначаються органом місцевого самоврядування відповідно до правил, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

З метою забезпечення оброблення небезпечних відходів у складі побутових відходів відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» та уникнення забруднення інших видів побутових відходів органи місцевого самоврядування та організації розширеної відповідальності виробників забезпечують встановлення окремих контейнерів, призначених для небезпечних відходів.

Тариф на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифи на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів встановлюються органом місцевого самоврядування окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні, відходи зелених насаджень).

Ліцензійна та дозвільна системи

Господарська діяльність з управління небезпечними відходами здійснюється суб'єктами господарювання на підставі ліцензії, що видається в порядку,

встановленому Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності», з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та відповідно до ліцензійних умов здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Суб'єкти господарювання для здійснення операцій з оброблення відходів зобов'язані отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів до початку своєї діяльності.

Видача, відмова у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів здійснюються відповідно до Законів України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та «Про адміністративні послуги» з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про управління відходами».

З метою впровадження ефективної системи контролю за рухом та операціями у сфері управління відходами, 07 травня 2022 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України №566 «Деякі питання подання декларації про відходи», якою регламентується порядок одержання декларації про відходи.

Відомості, які зазначаються заявником під час заповнення форми декларації, автоматично перевіряються на їх узгодженість шляхом порівняння, встановлення відповідності та підтвердження поданих/внесених відомостей із даними, що надходять у порядку інформаційної взаємодії Єдиного державного веб-порталу електронних послуг та/або Єдиної екологічної платформи «ЕкоСистема» (далі - ЕкоСистема) з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, відповідно до Порядку організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року №357.

Особливості взаємодії суб'єктів системи управління відходами

Суб'єкти системи управління відходами - утворювачі відходів (населення, організації, установи) та суб'єкти, що надають послуги в сфері управління відходами взаємодіють на підставі укладених договорів на перевезення, оброблення та захоронення відходів.

Організація оброблення відходів

Виконавець послуг з перевезення побутових відходів зобов'язаний укласти договори про надання послуг з оброблення побутових відходів із суб'єктами господарювання, що надають такі послуги.

Утворювачі інших відходів самостійно приймають рішення щодо варіанту оброблення відходів, що утворюються на їхніх об'єктах.

Для утворювачів відходів стаття 31 Закону України «Про управління відходами» визначає право самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами, які визначають умови та вимоги до компостування та включають рекомендовані норми компосту для поліпшення якості ґрунтів та їх підживлення (наказ Міністерства розвитку громад, територій України від 13.06.2023 №489 «Про

затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках»).

Оброблення небезпечних відходів здійснюється суб'єктами господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами

Суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території міської територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні).

Суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів, визначаються органами місцевого самоврядування відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виконавцем послуги з управління побутовими відходами є суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку.

Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори з суб'єктами господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів.

Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори із споживачами послуги.

Суб'єкт господарювання у сфері управління відходами для провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами зобов'язаний:

- 1) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами;
- 2) провадити діяльність на об'єктах оброблення відходів, які відповідають вимогам законодавства. Види відходів, що підлягають обробленню на таких об'єктах, повинні відповідати дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Маркування зібраних небезпечних відходів у складі побутових відходів здійснюється суб'єктом господарювання у сфері управління відходами після їх збирання.

Розрахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами здійснює виконавець послуги.

Розрахунок тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів здійснюють суб'єкти господарювання, які здійснюють відповідні операції.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами мають право:

1) зберігати відходи на об'єктах оброблення відходів до проведення операцій з оброблення строком до одного року;

2) брати участь у розробленні Національного плану управління відходами, регіональних, місцевих планів управління відходами та програми запобігання утворенню відходів у встановленому порядку;

3) брати участь у встановленому законодавством порядку в конкурсах на набуття права виконання операцій із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів на певній території.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами зобов'язані:

1) дотримуватися вимог щодо збирання, перевезення та оброблення відходів, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

2) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

3) вести облік відходів, що утворилися у результаті їхньої діяльності чи були отримані від інших суб'єктів господарювання, облік операцій з управління відходами та подавати звітність відповідно до закону;

4) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

5) забезпечувати здійснення операцій з оброблення відходів на об'єктах оброблення відходів;

6) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані об'єктів оброблення відходів, забезпечувати дотримання правил техніки безпеки та пожежної безпеки на них;

7) надавати місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади у сфері управління відходами інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;

8) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;

9) мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів;

10) мати ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами та/або письмову згоду (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновок на транскордонне перевезення відходів відповідно до закону;

Власник (балансоутримувач) полігона або суб'єкт господарювання, що здійснює управління полігоном має:

- отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою КМУ від 19.12.2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» або інтегрованого дозвілу;

- місце видалення відходів оснастити системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, а також геотекстилем, згідно з Правилами експлуатації полігонів побутових відходів, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від

01.02.2010 № 435 та Рекомендаціями з удосконалення експлуатації діючих полігонів та звалищ твердих побутових відходів затвердженими наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.01.2006 р №5;

- облаштувати господарську зону з контрольно-пропускним пунктом, ваговою, місцем для дезінфекції коліс;

- забезпечити обов'язкове сортування ресурсоцінних відходів.

- розробити План управління відходами підприємства відповідно до вимог Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 р. № 1446/42791;

- дотримуватись Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 року № 263, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 13 березня 2025 р. № 405/43811 (після набрання чинності даного наказу);

- діяльність здійснювати відповідно до вимог до Плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства, затвердженого наказом Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України від 29 квітня 2024 року №455 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 червня 2024 р. № 911/42256 (після набрання чинності даного наказу).

- дотримання вимог Порядку здійснення моніторингу місць утворення, зберігання та видалення відходів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 травня 2025 року № 551 (після набрання чинності);

- забезпечує проведення рекультивації полігона після припинення його експлуатації, а також догляд за ним після його рекультивації протягом 30 років. Догляд за полігоном після припинення його експлуатації включає дії, пов'язані з утриманням полігона після припинення його експлуатації, із здійсненням контролю і моніторингу параметрів навколишнього природного середовища, з усуненням можливих негативних впливів полігона на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

- забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері управління відходами;

- призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;

- виконувати інші обов'язки, передбачені законом.

Утворювачі відходів

Утворювачами побутових відходів (ПВ) є населення, підприємства, організації, установи, інші суб'єкти господарювання.

Функції утворювачів побутових відходів (первинних) визначені законодавством.

Утворювачі побутових відходів

Утворювачі побутових відходів зобов'язані (пункт 2 статті 31. Права та обов'язки утворювачів побутових відходів Закону України «Про управління відходами»):

1. Утворювачі побутових відходів мають право:

1) одержувати у встановленому порядку повну та достовірну інформацію про безпечність об'єктів оброблення побутових відходів;

2) самостійно шляхом компостування обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з правилами, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

2. Утворювачі побутових відходів зобов'язані:

1) укласти договори з виконавцем послуги з управління побутовими відходами та вносити у встановленому порядку плату за послугу з управління побутовими відходами;

2) забезпечувати передачу побутових відходів до системи управління побутовими відходами, а побутові відходи, на які поширюється розширена відповідальність виробника, – до системи приймання або роздільного збирання, створеної організаціями розширеної відповідальності виробників;

3) забезпечувати у встановленому порядку роздільне збирання відходів за наявності об'єкта оброблення відходів.

3. Утворювачі побутових відходів мають права та обов'язки споживачів житлово-комунальних послуг, передбачені Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств

Утворювачі відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств, зобов'язані (пункт 2 статті 16. Права та обов'язки утворювачів відходів, крім утворювачів відходів домогосподарств Закону України «Про управління відходами»):

1) запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;

2) класифікувати свої відходи відповідно до Національного переліку відходів та Порядку класифікації відходів;

3) обробляти відходи самостійно, за наявності дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, або передавати їх для оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, які мають такий дозвіл;

4) у разі утворення побутових відходів укласти договір про надання послуги з управління побутовими відходами з виконавцем відповідної послуги та вносити плату за надання такої послуги відповідно до встановлених тарифів;

5) не допускати змішування відходів, що можуть бути відновлені, з відходами, що не можуть бути відновлені;

6) вести облік відходів, що утворилися в результаті їхньої діяльності, та подавати відповідну звітність;

- 7) розробляти та виконувати плани управління відходами підприємств, установ та організацій у встановленому порядку;
- 8) забезпечувати утримання в належному санітарному і технічному стані місць утворення та зберігання відходів, а також забезпечувати дотримання встановлених правил техніки безпеки та пожежної безпеки у таких місцях;
- 9) надавати органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність;
- 10) призначати відповідальних осіб у сфері управління відходами;
- 11) відшкодовувати шкоду, заподіяну здоров'ю та майну громадян України, навколишньому природному середовищу, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил управління відходами, відповідно до закону;
- 12) подавати декларацію про відходи, якщо діяльність такого утворювача відходів призводить до утворення небезпечних відходів або річний обсяг утворення відходів, що не є небезпечними, перевищує 50 тонн.

Плани управління відходами підприємств, установ та організацій

Утворювачі відходів, які подають декларацію про відходи відповідно до Закону України «Про управління відходами», суб'єкти господарювання у сфері управління відходами розробляють плани управління відходами.

У планах зазначаються прогнозні показники утворення відходів, їх код та найменування, заходи, яких планується вжити для запобігання утворенню та зменшення обсягів відходів, їх належного збирання, перевезення, оброблення, виконання інших зобов'язань, визначених Законом України «Про управління відходами».

Порядок розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій затверджений наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 р. № 1446/42791.

Суб'єкти господарювання, які в результаті господарської діяльності є утворювачами та/або власниками відходів, зобов'язані вести облік за обсягом, кодом і найменуванням, джерелами утворення відходів, здійсненням операцій з управління відходами.

Інформаційне забезпечення системи управління відходами

Інформаційний механізм системи управління має забезпечувати отримання суб'єктами управління (управлінські структури, підприємства, організацій, громадськість, інші зацікавлені сторони) оперативної достовірної інформації, необхідної для вирішення управлінських, науково-виробничих і інших питань, що виникають у процесі діяльності у сфері управління відходами.

Така інформація включає дані про:

- утворення відходів та управління відходами у розрізі кожного виду відходів та окремих технологічних операцій;

- стан довкілля та впливи на нього, спричинені відходами чи технологічними операціями з їх оброблення (у т.ч. захоронення), а також потенційні загрози;
- методи вирішення завдань в сфері управління відходами;
- вимоги чинного законодавства в сфері управління відходами;
- управлінські рішення, що приймаються в сфері управління відходами та їх наслідки.

Інформаційний механізм включає:

- системне спостереження за станом навколишнього природного середовища, а також об'єктами управління відходами;
- забезпечення належного обліку та звітності у сфері управління відходами;
- комплексне оброблення та аналіз даних спостережень та обліку;
- забезпечення доступу до інформації відповідних зацікавлених сторін (органів влади, підприємств та населення тощо);
- забезпечення надання інформації щодо методів вирішення завдань в сфері управління відходами тощо.

Програмні документи регіонального та місцевого рівня в сфері управління відходами

Планування та реалізація у Бериславській міській ТГ діяльності у сфері управління відходами проводиться за прийнятими програмними документами регіонального та місцевого рівнів. Місцевий план управління відходами поєднується із іншими, прийнятими в області, стратегіями та програмами. Це необхідно, щоб врахувати уже заплановані дії та узгодити їх для створення цілісної картини, тоді діяльність буде більш злагоджена та підсилюватиме одна одну. Для цього проаналізовано існуючі в області та місцеві програмні документи, які стосуються управління відходами.

Відповідно до Указу Президента України 30 вересня 2019 року №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року №2697-VIII, у Херсонській області розроблено «Стратегію розвитку Херсонської області на 2021-2027 роки, якою враховані основні засади екологічної збалансованості, зменшення антропогенного навантаження на довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки та поліпшення якості життя населення. Однією із Стратегічних цілей є захист довкілля та стала енергетика.

У області розроблено Регіональний план управління відходами в херсонській області до 2034 року.

Метою РПУВ є забезпечення сталого управління відходами в Херсонській області з урахуванням положень концепції сталого розвитку, чинних нормативно-правових документів у сфері управління відходами та дотриманням ієрархії пріоритетів управління відходами.

РПУВ спрямований на досягнення цілей управління відходами на території Херсонської області з урахуванням місцевих особливостей, а також вирішення

наявних та попередження виникнення нових проблем області, що мають відношення до сфери управління відходами.

Стратегії у сфері управління відходами у Херсонській області наведені в таблиці 3.3.2.

Таблиця 3.3.2. Перелік чинних обласних стратегій, програм, планів дій, що мають взаємозв'язок із сферою управління відходами

№	Назва програми, (рішення обласної ради, дата, №)	Термін дії програми	Короткий опис завдань та заходів, що стосуються відходів	Проходження документом SEO, так/ні	Виконання завдань та заходів, що стосуються відходів
Обласні					
1	Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021 - 2027 років	2021 - 2027	Операційна ціль 3.2. Покращення управління відходами	Так	Виконується до встановлених термінів
2	Програма охорони довкілля Херсонської області на 2025-2027 роки	2025 - 2027	Спрямування дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій всіх форм власності на реалізацію пріоритетних напрямів діяльності у сфері ефективного природокористування, дотримання вимог екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.	Так	Виконується до встановлених термінів
3	Регіональний план управління відходами У Херсонській області	2025 - 2034	Створення ефективної системи управління відходами за сучасною європейською ієрархією пріоритетів управління відходами, так званою 5-ти ступеневою ієрархією, а саме максимального зменшення обсягів захоронення, за рахунок збільшення обсягів оброблення відходів та утворення. Цільові показники: • вдосконалення та підтримання регіональної системи управління відходами; • створення ефективної системи збирання та перевезення побутових відходів;	Так	Виконується до встановлених термінів

			• створення інфраструктури для відновлення побутових відходів.		
Місцеві					
1	План відновлення та розвитку Бериславської міської територіальної громади	2023 - 2027	В.1. Забезпечення доступності комунальних послуг у населених пунктах громади із урахуванням поточних потреб В.1.3. Ефективне управління відходами, розбудова системи збирання, перевезення та оброблення побутових відходів, будівельних відходів та стічних вод.	Так	Виконується до встановлених термінів
2	Програма комплексного відновлення території Бериславської міської територіальної громади Бериславського району Херсонської області (її частини).	2021 - 2025	Контроль та управління відходами. Вдосконалення та підтримання регіональної системи управління побутовими відходами. Розроблення та затвердження у встановленому порядку місцевого плану управління відходами. Розвиток інфраструктури збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів. Створення інфраструктури управління відходами від руйнувань, а саме придбання установок оброблення відходів від руйнувань. Впровадження сучасних технологій та обладнання зі збирання, сортування, перевезення, оброблення побутових відходів, зокрема відходів утворених внаслідок бойових дій. Контроль для забезпечення дотримання вимог законодавства щодо управління відходами та правил благоустрою	Так	Виконується до встановлених термінів

Місцевий план управління відходами у Бериславській міській ТГ узгоджується із наступними документами національного та регіонального рівнів:
- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року №820-р;

- Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.22.2024 року №1353-р;
- Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021 - 2027 років;
- Програма охорони довкілля Херсонської області на 2025-2027 роки;
- Регіональний план управління відходами в Херсонській області до 2034 року;

- План відновлення та розвитку Бериславської міської територіальної громади;

- Програма комплексного відновлення території Бериславської міської територіальної громади Бериславського району Херсонської області (її частини).

Для ефективної участі у кластерній системі управління відходами Бериславська громада планує долучитися до створення або діяльності регіонального оператора Бериславського кластеру, який координуватиме збір, перевезення, сортування та оброблення ПВ на міжмуніципальному рівні.

Фінансування заходів передбачається за рахунок місцевого бюджету, екологічного фонду, коштів державних і обласних програм, грантів міжнародних організацій та державно-приватного партнерства.

3.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади

Стале функціонування системи управління відходами потребує покриття витрат на вдосконалення системи управління відходами та підтримання її функціонування для кожного з потоків відходів.

Для реалізації заходів МПУВ передбачається залучення коштів державного, обласного бюджетів та бюджету Бериславської міської територіальної громади та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України, у тому числі грантові кошти.

Крім того, передбачається залучення власних коштів підприємств учасників МПУВ. Обсяг фінансування заходів буде визначатися бюджетом підприємства/інвестиційними програмами або після укладання договорів та розробки проектної документації.

За заходами, що потребують розробки проектної документації, орієнтовний обсяг фінансування буде визначено додатково. Остаточна кошторисна вартість заходів може бути скоригована на підставі затвердженої проектно-кошторисної документації, позитивних висновків експертизи.

Виходячи з реального стану управління відходами у Бериславській міській ТГ, визначаються пріоритетні напрямки з урахуванням щорічного наявного фінансового ресурсу державного, та місцевих бюджетів, обласного та місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища.

Орієнтовні обсяги фінансування заходів МПУВ визначаються в порядку пріоритетності дій щодо усунення або зниження негативного впливу на довкілля та гарантування екологічної безпеки, з урахуванням достатнього рівня фінансування окремих заходів, послідовного фінансування довгострокових проектів.

Перелік заходів МПУВ, які планується виконати за рахунок міського бюджету, та обсяг бюджетних призначень на кожний фінансовий (бюджетний) рік визначається відповідним рішенням міської ради.

Для запобігання або ліквідації надзвичайних ситуацій екологічного характеру кошти можуть використовуватися з відхиленням від планового розподілу на поточний календарний рік.

Враховуючи вищенаведене, таблиці з додатків 25 та 26 Методичних рекомендацій з розроблення місцевих планів управління відходами будуть формуватися по роках з урахуванням щорічного наявного фінансового ресурсу державного, обласного, районного та міського бюджетів, місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища та інших джерел фінансування.

Загальна потреба у фінансуванні заходів МПУВ Бериславської міської ТГ наведено в додатку 20.

Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування у Бериславській міській територіальній громаді наведено в додатку 22.

Можливості фінансування за джерелами

У цілому в якості джерел фінансування діяльності в сфері управління відходами розглядаються:

- 1) кошти бюджету Бериславської міської територіальної громади, у тому числі кошти місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища;
- 2) кошти обласного бюджету, у тому числі кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища;
- 3) кошти державного бюджету, у тому числі кошти державного фонду охорони навколишнього природного середовища, кошти державного фонду регіонального розвитку;
- 4) власні кошти суб'єктів господарювання;
- 5) інвестиційні кошти;
- 6) кредити;
- 7) надходження за надані послуги та реалізовану продукцію;
- 8) фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника.

Фінансування кожного з видів діяльності за різними потоками відходів має свою специфіку.

Одним із джерел фінансування заходів з реалізації МПУВ є фонди ОНПС місцевих бюджетів.

Місцеві фонди ОНПС формуються за рахунок частини екологічного податку та частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством.

Екологічний податок є основним джерелом формування доходів міського фонду охорони навколишнього природного середовища. Кошти міського фонду охорони навколишнього природного середовища мають цільове екологічне призначення і спрямовуються виключно на фінансування природоохоронних заходів міської територіальної громади.

Відповідно статті 69-1 до Бюджетного кодексу України розподіл екологічного податку в частині складу доходів бюджетів затверджений в розмірі надходжень коштів: до державного бюджету – 45%, до обласного бюджету – 30% до бюджету місцевого самоврядування – 25%.

Найбільшою питомою вагою надходжень до місцевого фонду охорони навколишнього природного середовища орієнтовно 70 % від загального обсягу екологічного податку складають надходження екологічного податку від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах.

Можливості фінансування заходів по управлінню відходами визначені законодавчо (Закон України «Про управління відходами»).

Стаття 55. Фінансування заходів у сфері управління відходами:

1. Фінансування заходів у сфері управління відходами здійснюється за рахунок коштів утворювачів та власників відходів. Для фінансування заходів у сфері управління відходами можуть залучатися кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян України та їх об'єднань, а також інші джерела, не заборонені законом.

Стаття 56. Економічні інструменти для дотримання ієрархії управління відходами та фінансування заходів у сфері управління відходами:

1. Для стимулювання дотримання ієрархії управління відходами, забезпечення повного відшкодування витрат утворювачів та власників відходів та забезпечення фінансування заходів у сфері управління відходами уповноваженими органами впроваджуються такі економічні інструменти:

1) встановлення ставок екологічного податку, що справляється за захоронення відходів на полігонах;

2) запровадження системи, за якої утворювачі та власники відходів сплачують лише за фактичну вагу відходів, непридатних для підготовки до повторного використання та відновлення, та створюються стимули для роздільного збирання відходів;

3) запровадження розширеної відповідальності виробника для певних видів відходів, розроблення заходів для підвищення її організаційної та економічної ефективності;

4) впровадження депозитних схем та інших заходів для заохочення ефективного збирання використаних продукції та матеріалів;

5) надання податкових пільг для стимулювання повторного використання та благодійного пожертвування продукції;

6) оподаткування продукції, відходи якої спричиняють значний негативний вплив на навколишнє природне середовище, з метою зменшення споживання такої продукції та стимулювання впровадження найкращих доступних технологій і методів управління для їх рециклінгу;

7) стимулювання використання продукції та матеріалів, отриманих у результаті підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу;

8) надання податкових і кредитних пільг для фінансової підтримки проведення наукових досліджень та впровадження інноваційних технологій оброблення, зокрема рециклінгу, відходів.

2. Законом можуть встановлюватися також інші економічні інструменти для запобігання утворенню відходів, забезпечення їх рециклінгу та іншого відновлення, зокрема пільгове оподаткування екологічних видів продукції, пільгове кредитування і субсидіювання екологічних проектів, надання дотації на придбання природоохоронного обладнання, прискорені строки амортизації природоохоронного обладнання.

Фінансування діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів.

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

- 1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;
- 2) плати, що вноситься утворювачем відходів;
- 3) коштів місцевого бюджету;
- 4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;
- 5) інших не заборонених законом джерел.

У разі покриття витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів з декількох джерел частка витрат, що покривається за рахунок одного джерела, має бути пропорційною до частки обсягу виду відходів, збирання якого покривається за рахунок такого джерела.

Забороняється відшкодування витрат на здійснення роздільного збирання одного виду побутових відходів з різних джерел.

Управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється з урахуванням обраного способу організації діяльності таких пунктів, зокрема способу покриття витрат на роздільне збирання певних видів відходів.

У разі якщо витрати на роздільне збирання побутових відходів хоча б одного виду покриваються за рахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами, управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється суб'єктом господарювання, що здійснює господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів на території територіальної громади.

В інших випадках суб'єкт господарювання, що здійснює управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, визначається виконавчим органом місцевої ради.

Витрати на впровадження заходів:

З управління побутовими відходами

Фінансове забезпечення діяльності у сфері управління побутовими відходами включають покриття витрат на:

- створення, вдосконалення та підтримання функціонування системи управління відходами на рівні громади (інституційні і організаційні аспекти);
- забезпечення надання послуг у сфері управління побутовими відходами:
- покриття капітальних витрат;
- покриття поточних витрат;
- створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення побутових відходів;
- припинення експлуатації/закриття та рекультивація сміттєзвалищ, які не відповідають встановленим вимогам;
- проведення інформаційно-просвітницької діяльності.

Створення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання.

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачено створення центрів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання).

Створення інших об'єктів інфраструктури збирання відходів (наприклад об'єктів оброблення великогабаритних відходів) здійснюється за рахунок бюджетів громад. За загальними принципами громади можуть залучати додаткові джерела співфінансування.

Фінансування розширення та оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) здійснюється за рахунок надавачів послуг у сфері управління побутовими відходами і покриваються за рахунок включення в тарифи на послуги відповідної амортизаційної складової. Надавачі послуг для фінансування зазначених витрат можуть використовувати такі інструменти фінансування, як лізинг, займи тощо. Якщо надавачем послуг є комунальні підприємства, у фінансуванні зазначених витрат можуть бути задіяні бюджетні кошти у т.ч. за механізмами співробітництва територіальних громад.

У МПУВ передбачається покриття витрат на оновлення матеріально-технічної бази (парк спецавтотранспорту, придбання контейнерів) з місцевого бюджету та за рахунок коштів МТД.

Створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів оброблення побутових відходів:

Фінансування заходів із створення та експлуатації інфраструктурних об'єктів оброблення та захоронення побутових відходів передбачається з місцевого бюджету. Для фінансування заходів можуть залучатися кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян України та їх об'єднань, а також інші джерела, не заборонені законодавством.

Територіальними громадами кластеру здійснювати спільне фінансування інфраструктурних проєктів, відповідно до норм Закону України «Про співробітництво територіальних громад» та наказу Мінрозвитку України від 5 квітня 2023 року № 217 «Про затвердження Примірних форм договорів про

співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва».

Проектування, будівництво, реконструкція та обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів може здійснюватися органами місцевого самоврядування на засадах державно-приватного партнерства відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство».

Управління небезпечними відходами

Фінансування системи управління небезпечними відходами у складі побутових відходів здійснюється на загальних принципах управління побутовими відходами.

Фінансування управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами, що містять СОЗ (непридатними до застосування ХЗЗР).

На території Бериславської міської ТГ відсутні відходи непридатних до застосування ХЗЗР.

Фінансування управління відходами непридатних до застосування ХЗЗР здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління промисловими відходами.

Фінансування управління промисловими відходами здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами будівництва та знесення.

Фінансування управління відходами будівництва та знесення здійснюється відповідними власниками відходів за власний рахунок.

Фінансування заходів з управління відходами руйнування доцільно здійснювати за рахунок коштів уповноваженого органу - сільською, селищною, міською радою (військовою адміністрацією населеного пункту (населених пунктів) - у разі її утворення відповідно законодавства), що здійснює на відповідній території організацію та координацію управління відходами від руйнувань.

Управління відходами сільського господарства.

Поточні витрати на управління відходами сільського господарства фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення окремих відходів.

Управління відходами упаковки.

Управління відходами упаковки фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів упаковки.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника з'явиться додаткове джерело фінансування.

Управління відходами електричного та електронного обладнання.

Управління відходами електричного та електронного обладнання фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів перероблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління медичними відходами.

Поточні витрати на управління медичними відходами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів оброблення окремих відходів (ресурсоцінних).

Капітальні витрати на створення об'єктів оброблення медичних відходів фінансуються місцевими бюджетами (у разі створення локальних об'єктів в окремих медичних закладах).

Створення об'єктів централізованого оброблення медичних біовідходів здійснюється за рахунок бюджетів громад з залученням співфінансування з обласного бюджету.

Управління знятими з експлуатації транспортними засобами.

Фінансування діяльності з управління знятими з експлуатації транспортними засобами здійснюється підприємствами, які здійснюють таку діяльність.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок.

3.5. План заходів МПУВ

Місцевий план управління відходами у Бериславській міській ТГ визначає головні напрями розвитку сфери управління відходами в міській територіальній громаді на найближчі 10 років з урахуванням європейських підходів, що базуються на положеннях Директив ЄС.

Місцевий план управління відходами спрямований на впровадження системи управління всіма видами відходів, поліпшення стану благоустрою Бериславської міської ТГ, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

З метою забезпечення переходу до сучасного управління відходами для їх ефективного використання як ресурсів та сталого розвитку шляхом запобігання їх утворенню відповідно до державної політики у сфері управління відходами; здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу шляхом зменшення негативних наслідків від утворення відходів та їх управління; забезпечення і підвищення ефективності такого використання, що є вкрай важливим для переходу до циркулярної економіки та забезпечення довгострокової конкурентоздатності розроблено план заходів Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській територіальній громаді.

Основними завданнями Місцевого плану управління відходами є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним і Регіональним планами управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та місцевої політики у сфері управління відходами.

По кожному завданню є визначені заходи, відповідальні виконавці, строки здійснення заходів, джерела фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Бериславської міської ТГ. Місцевий план управління відходами охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Бериславської міської територіальної громади.

При формуванні переліку завдань та заходів МПУВ враховувалися терміни та обсяги їх виконання, визначені документацією дозвільного характеру, зокрема екологічними умовами висновків з оцінки впливу на довкілля, плани заходів з управління відходами, наданими промисловими підприємствами, пропозиції громадських організацій, висновків та рекомендацій членів робочої групи для підготовки пропозицій до проєкту місцевого плану управління відходами у Бериславській міській ТГ, узгодження позицій до них.

Коригування заходів, термінів їх виконання здійснюється на підставі безумовного виконання документів дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього природного середовища та управління відходами та за наявності обґрунтованих пояснень щодо змін.

У випадку недостатності або відсутності фінансування з бюджетів всіх рівнів можливий перегляд термінів виконання окремих заходів МПУВ.

Реалізація завдань і заходів МПУВ сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи переходу до Європейського зеленого курсу,

зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в Бериславській міській ТГ.

Місцевий план управління відходами в Бериславській міській ТГ – це один із пріоритетів вирішення питань управління відходами на місцевому рівні.

Завдання і заходи Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській ТГ узгоджуються із наступними документами національного та регіонального рівнів:

- Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

- Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року №820-р;

- Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року №820-р;

- Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.22.2024 року №1353-р;

- Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021 - 2027 років;

- Програма охорони довкілля Херсонської області на 2025-2027 роки;

- Регіональний план управління відходами в Херсонській області до 2034;

- План відновлення та розвитку Бериславської міської територіальної громади;

- Програма комплексного відновлення території Бериславської міської територіальної громади Бериславського району Херсонської області (її частини).

Завдання та заходи щодо створення та розвитку системи управління відходами Бериславської міської територіальної громади наведені у додатку 24. Планові кількісні показники виконання МПУВ наведені у додатку 23. Структура плану заходів наведена у додатку 25.

Джерела фінансування заходів МПУВ детально описані в підрозділі 3.4. «Фінансово-економічне забезпечення управління відходами міської територіальної громади».

Визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (стаття 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та стаття 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівної документації.

Також під час розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності необхідно дотримуватись вимог частини четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу», згідно з якою регіональні та місцеві схеми формування екомережі є основою для їх розроблення.

Під час розроблення та виконання проекту рекультивациі місць видалення відходів необхідно враховувати вимоги Законів України «Про землеустрій

(стаття 54 та інші), «Про охорону земель» (стаття 52 та інші, «Про управління відходами» (стаття 40 та інші), а також правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою Кабінету міністрів України від 02.02.2022 року №86.

Межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>.

З інформацією стосовно місця розташування 50 водно-болотних угідь міжнародного значення можна ознайомитися на сайті Рамсарської конвенції за посиланням <https://www.ramsar.org/wetland/ukraine>.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Херсонській області станом на 01.01.2025 року розміщено на офіційному вебсайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05.

Реалізація завдань і заходів МПУВ сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи посиленого переходу до Європейського зеленого курсу, зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в громаді.

Результатом реалізації МПУВ стане:

- сприяння реалізації державної політики у сфері управління відходами на національному рівні та виконанню Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;

- покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я мешканців громади, оскільки МПУВ покликаний стати ключовим інструментом у досягненні комплексного управління відходами в громаді, що передбачає зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, захист здоров'я людей та збереження природних ресурсів;

- створення передумов для фінансування та залучення інвестицій у сектор управління відходами;

- ефективне використання природних ресурсів, зменшення обсягів відходів, підвищення рівнів повторного використання та рециклінгу, що сприятиме переходу до циркулярної економіки та сталому використанню ресурсів;

- створення нових робочих місць та сприяння економічному зростанню;

- забезпечення основи для стратегічного планування управління відходами в громаді, а також на рівні підприємств, установ та організацій;

- покращення системи моніторингу та контролю за управлінням відходами.

План заходів МПУВ розроблено відповідно до Регіонального плану управління відходами в Херсонській області до 2034 року та враховує участь громади у Бериславському кластері управління побутовими відходами.

Основні напрямки реалізації передбачають:

- будівництво регіонального полігону для відходів, що не є небезпечними спільно з територіальними громадами кластеру;
- створення або участь у створенні кластерної перевантажувальної станції;
- поетапне впровадження роздільного збирання відходів з охопленням усіх населених пунктів громади до 2030 року;
- будівництво комплексу по сортуванню побутових відходів міста Берислав;
- облаштування пункту роздільного збирання відходів у місті Берислав;
- облаштування пункту компостування біовідходів;
- рекультивацію діючих полігонів та ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ;
- реалізацію інформаційно-освітніх кампаній з популяризації роздільного збирання, повторного використання та зменшення утворення відходів.

РОЗДІЛ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО ПЛАНУ

Система моніторингу та оцінки – це сукупність організаційних структур, процесів управління, стандартів, стратегій, планів, показників, інформаційних систем, звітності та зв'язків, що дозволяє національним та регіональним органам влади, муніципалітетам та іншим установам ефективно виконувати свої функції з моніторингу та оцінки. Оцінка та моніторинг - це періодичне відстеження відповідних індикаторів, яке здійснюється з метою забезпечення своєчасної та належної реалізації Плану управління відходами.

Основна мета системи моніторингу та оцінки місцевого плану управління відходами – запропонувати стратегічний інструмент для підвищення ефективності реалізації Плану шляхом підвищення актуальності, ефективності, доцільності, сталості та його впливу.

Система оцінки реалізації місцевого плану управління відходами включає ряд кількісних індикаторів, які показують хід та результативність впровадження передбачених заходів, досягнення очікуваних результатів - встановлених цільових показників тощо. Індикатори визначались на основі аналізу поточного стану управління відходами, виходячи з цільових показників, наведених у підрозділі 3.1, заходів місцевого плану, наведених в підрозділі 3.5, на основі Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами до 2030 року, Національного плану управління відходами до 2033 року, з урахуванням місцевої специфіки системи управління відходами у Бериславській міській ТГ.

Індикатори, які відбираються для здійснення оцінки місцевого плану управління відходами, мають відповідати наступним критеріям: відповідність, вимірюваність, досяжність, чутливість, доступність, надійність, простота, практичність, об'єктивність, ощадливість та обмеженість в часі.

Відносно цільових показників МПУВ встановлено їх значення, які планується досягати поетапно.

Моніторинг реалізації МПУВ здійснюється відповідно до системи показників, визначених у РПУВ Херсонської області, з урахуванням результатів роботи Бериславського кластеру.

Основні індикатори:

- частка ПВ, що спрямовується на повторне використання або рециклінг;
- кількість ліквідованих несанкціонованих звалищ;
- частка населення, охопленого системою роздільного збирання;
- обсяг зменшення захоронення на полігонах;
- кількість реалізованих кластерних інфраструктурних проєктів.

Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській ТГ наведені у Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Індикатори виконання заходів Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській ТГ

Індикатор виконання місцевого плану	Одиниця виміру	Періодичність*
Розділ I. Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами Бериславської міської територіальної громади		
Кількість підготовлених та оприлюднених моніторингових звітів з оцінки ефективності реалізації МПУВ	одиниць	щорічно
Участь у тренінгах, семінарах, навчаннях працівників виконкому Бериславської міської ради, суб'єктів господарювання щодо впровадження системи управління відходами	одиниць	щорічно
Проведення заходів з екологічного інформування населення, у т.ч. розміщення реклами екологічного спрямування	кількість сюжетів та публікацій в медіа, кількість розміщеної соціальної реклами та інше	щорічно
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та інших заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами, у т.ч. що біологічно розкладаються	кількість інформаційних кампаній, рейдів тощо	щорічно
Кількість проведених тематичних заходів щодо управління відходами в закладах освіти	одиниць	щорічно
Кількість і площа місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), які не відповідають вимогам Закону	одиниць, га	щорічно
Обсяг відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника, введених в обіг	т	щорічно
Розділ II. Управління побутовими відходами		
Охоплення населення послугами з управління побутовими відходами	%	щорічно
Охоплення населення роздільним збиранням побутових відходів	%	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяги видалених побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг роздільно зібраних побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг зібраних змішаних побутових відходів	тис.тонн	щорічно
Відсоток охоплення населення послугами управління побутовими відходами	%	щорічно
Кількість зібраних побутових відходів	т/рік на 1 жителя	щорічно
Частка роздільно зібраних побутових відходів у загальній масі побутових відходів	%	щорічно
Кількість придбаного обладнання, спецтехніки для збирання перевезення та складування побутових відходів	одиниць	щорічно
Кількість пунктів, контейнерів для роздільного збирання та підготовки до повторного використання побутових відходів, у т.ч. небезпечних у складі побутових	одиниць	щорічно
Обсяг побутових відходів, що відновлені на об'єктах з оброблення та видалення таких відходів	тис.тонн	щорічно

Зменшення загального обсягу відходів, що видаляються на полігони	%	щорічно
Проведення рекультивації сміттєзвалищ і полігонів відходів	га	щорічно
Розроблення плану/програми із проведення моніторингу полігонів	одиниць	щорічно
Ліквідація стихійних сміттєзвалищ	одиниць	щорічно
Кількість складених адміністративних протоколів за порушення у сфері благоустрою, у т.ч. у сфері управління відходами	одиниць	щорічно
Розділ III. Управління відходами промисловості та відходами видобувної промисловості		
Кількість розроблених планів: - управління відходами підприємств	одиниць	щорічно
Кількість отриманих дозвільних документів у сфері управління відходами (дозволів, ліцензій, висновків з оцінки впливу на довкілля тощо)	одиниць	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів	тис.тонн	щорічно
Обсяг відновлених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно
Обсяг видалених промислових відходів та відходів видобувної промисловості	тис.тонн	щорічно
Частка відходів, що захоронюються від загального обсягу утворених відходів	%	щорічно
Частка оброблених до утворених відходів	%	щорічно
Збільшення обсягів повторного використання та оброблення відходів	%	щорічно
Кількість створених/модернізованих об'єктів оброблення відходів промисловості	одиниць	щорічно
Кількість проведених комплексних досліджень та впроваджених існуючих напрацювань і найкращих доступних технологій управління промисловими відходами	одиниць	щорічно
Розділ IV. Управління відходами будівництва і знесення та відходами від руйнувань		
Обсяг утворених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно
Обсяг відновлених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно
Обсяг видалених відходів будівництва та знесення і відходів від руйнувань	тонн	щорічно
Розділ V. Управління медичними відходами		
Кількість облаштованих місць для тимчасового зберігання та оброблення медичних відходів	одиниць	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів за окремими категоріями	тонн	щорічно
Кількість укладених договорів з суб'єктами господарювання, які мають ліцензію на здійснення господарської діяльності з	одиниць	щорічно

управління небезпечними відходами, щодо управління медичними відходами			
Розділ VI. Управління транспортними засобами, знятими з експлуатації			
Кількість транспортних засобів, знятих з експлуатації	одиниць	щорічно	
Розділ VII. Управління відходами мастил (олив) та шин			
Обсяг утворених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг відновлених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг видалених мастил (олив)	тонн	щорічно	
Обсяг утворених шин	тонн	щорічно	
Обсяг відновлених шин	тонн	щорічно	
Обсяг видалених шин	тонн	щорічно	
Розділ VIII. Управління осадом стічних вод			
Кількість утворених осадів стічних вод	тис.тонн	щорічно	
Кількість використаних осадів стічних вод на проведення заходів з рекультивації земель та заходів з пилопридушення	тис.тонн	щорічно	
Розділ IX. Управління біовідходами			
Обсяг утворених біовідходів	тис.тонн	щорічно	
Кількість зібраних біовідходів	т/рік на 1 жителя	щорічно	
Створення об'єкту для компостування біовідходів, у т.ч. відходів зелених насаджень	одиниць	щорічно	
Кількість домогосподарств, які здійснюють домашнє компостування	одиниць	щорічно	

** за окремими індикаторами виконання місцевого плану, щорічне їх визначання здійснюється після упровадження конкретних заходів, наприклад із роздільного збирання відходів*

Моніторинг Місцевого плану

Моніторинг є процесом регулярного збирання ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, відставання тощо.

Моніторинг здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

Моніторинг реалізації МПУВ проводиться щорічно за визначеними в Розділі IV індикаторами.

Організація та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування Місцевого плану управління відходами у Бериславській міській територіальній громаді здійснюватиметься у відповідності до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року №1272.

На основі узагальнених даних моніторингу щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення МПУВ, планування діяльності, прийняття рішень тощо.

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ

Місцевий план управління відходами Бериславської міської територіальної громади до 2034 року є документом державного планування та підлягає стратегічній екологічній оцінці в порядку, встановленому ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку». Стратегічна екологічна оцінка здійснюється за етапами (пункт 1 статті 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»):

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 цього Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону;
- 4) врахування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про затвердження документа державного планування;
- 6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Для забезпечення процедури СЕО Виконавчим комітетом Бериславської міської ради було сформовано реєстраційну справу в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки від 02.09.2025 р. за номером 02-09-16075-25 та подано Заяву про визначення обсягу СЕО щодо рівня деталізації інформації, що повинна бути включена в Звіт про СЕО. Дану заяву разом з повідомленням було оприлюднено на офіційному вебсайті. Термін розгляду заяви становив 10 днів з дня оприлюднення повідомлення.

До заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки у строк, що не перевищує 10 днів з дня внесення до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки надійшли пропозиції від Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації № 23-8-499/0/25/23-02-02 від 10.09.2025 щодо розгляду заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки до документа державного планування.

На виконання вимог ст. 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» з 12.11.2025 р. до 12.12.2025 р. проєкт МПУВ проходив процедуру громадського обговорення та консультацій з уповноваженими органами виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки.

З цією метою МПУВ та Звіт про СЕО оприлюднено на офіційному вебсайті та внесено в Єдиний реєстр СЕО.

До Проекту ДДП та звіту про СЕО через Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки надійшли:

- лист Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України № 6102-06/83271-06 від 02.12.2025 р.;

- лист Департаменту захисту довкілля та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації № 23-8-966/0/25/23-02-02 від 08.12.2025 р.

Пропозицій та зауважень громадськості на адресу Виконавчого комітету Бериславської міської ради в термін громадського обговорення не надходило.

За результатами громадського обговорення та консультацій сформовано консультативні довідки, які є публічною інформацією та оприлюднені в порядку передбаченому ЗУ «Про стратегічну екологічну оцінку». У довідках відображено інформацію, яким чином у документі державного планування та звіті про СЕО враховані подані зауваження та пропозиції або обґрунтоване їх відхилення, а також обґрунтування щодо надання документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Директиви ЄС

1. Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»
2. Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувної промисловості та про внесення змін до Директиви 2004/35-ЄС»
3. Директива 1999/31/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»
4. Директива 2004/12/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 11.02.2004 року «Про упаковку та відходи упаковки» цією Директивою внесено зміни до Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування, що чинна і до якої внесено ще 6 змін
5. Директива 2012/19/ЄС Європейського парламенту і Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»
6. Директива 2006/66/ЄС Європейського парламенту і Ради від 6 вересня 2006 року «Про батарейки і акумулятори та відпрацьовані батарейки і акумулятори та про скасування Директиви 91/157/ЄЕС»

Кодекси і Закони України, постанови Кабінету Міністрів України

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 року №1264-ХІІ з подальшими змінами
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 року №2697-VIII
9. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 року №2320-IX
10. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року №280/97-ВР з подальшими змінами
11. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 року №2189-VIII з подальшими змінами
12. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 року №2059-VIII з подальшими змінами
13. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року №2354-VIII з подальшими змінами
14. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 року №2807-IV з подальшими змінами
15. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року №157-VIII з подальшими змінами
16. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 року №2573-IX

17. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 року №1864-IV
18. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 року №2780-XII
19. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 року №962-IV
20. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 року №2456-XII
21. Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 року №591-XIV
22. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 року №858-IV
23. Водний кодекс України від 06.06.1995 року №213/95-ВР з подальшими змінами. Постанова Верховної Ради України від 06.06.1995 року №214/95-ВР «Про введення в дію Водного Кодексу України».
24. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року №2768-III з подальшими змінами.
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 року №1065 «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»
26. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 року №556 «Деякі питання подання декларації про відходи»
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 року №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд»
28. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 року №733 «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін з питань управління побутовими відходами».
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року №947 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами»
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2023 року №625 «Деякі питання поводження з побутовими відходами в особливих умовах»
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 року №1073 «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків»
32. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 року №695 «Деякі питання виконання інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами»
33. Постанова від 01.08.2006 року №1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах»
34. Постанова від 05.12.2023 року №1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами»

Державні будівельні та санітарні норми і правила, стандарти

35. ГБН «Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги технологічного проектування» (наказ Мінжитлокомунгоспу від 21.02.2011 року №14)
36. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»
37. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій». Зі Змінами № 1, № 2 та № 3
38. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування»
39. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (Наказ МОЗ України від 19.06.1996 року №173)
40. ДСТУ 8392:2015 «Колісні транспортні засоби. Засоби транспортні спеціально обладнані для перевезення побутових відходів. Загальні технічні умови»
41. ДСТУ 8476:2015 «Контейнери для побутових відходів. Загальні технічні вимоги»
42. ДСТУ-Н Б Б.2.2-7:2013 Настанова з улаштування контейнерних майданчиків
43. Норми часу на роботи із збирання та перевезення побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.06.2010 року №170)
44. Перелік небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх рециклінгом/видаленням (Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 року №165)
45. Правила експлуатації об'єктів поводження з побутовими відходами (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 року №196)
46. Правила експлуатації полігонів побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.12.2010 року №435)
47. Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.06.2023 року №489)
48. Про затвердження методики роздільного збирання побутових відходів (Наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 року №1130)
49. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року №1827 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів».

Методичні рекомендації

50. Методичні рекомендації з розроблення місцевих планів управління відходами, наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 15.03.2024 року №288

51. Методичні рекомендації з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 20.06.2024 року №551.

52. Методичні рекомендації з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23 жовтня 2024 року за №1172.

53. Методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі, затверджені наказом Міндовкілля України від 12 жовтня 2021 року №668.

54. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 03.05.2024 року №409)

55. Методичні рекомендації з прибирання території об'єктів благоустрою населених пунктів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 07.07.08 року №213)

56. Методичні рекомендації з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами (наказ Міністерства розвитку громад і територій України від 20.06.2024 року №551)

57. Методика роздільного збирання побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13.12.2023 № 1130).

Стратегії, програми, плани

58. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року №820-р;

59. Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.22.2024 №1353-р;

60. Стратегія розвитку Херсонської області на період 2021 - 2027 років;

61. Програма охорони довкілля Херсонської області на 2025-2027 роки;

62. Регіональний план управління відходами у Херсонській області;

63. План відновлення та розвитку Бериславської міської територіальної громади;

64. Програма комплексного відновлення території Бериславської міської територіальної громади Бериславського району Херсонської області (її частини).

65. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: <https://mepr.gov.ua/>.

66. Міністерство розвитку громад та територій України: <https://mindev.gov.ua/>.
67. ЕкоСистема: <https://eco.gov.ua/>.
68. Херсонська обласна державна адміністрація: <https://khoda.gov.ua/>.
69. Департамент екології та природних ресурсів Херсонської обласної державної адміністрації: <http://www.ecology.ks.ua/>.
70. Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області: <https://dpss-ks.gov.ua/>.
71. Головне управління статистики у Херсонській області: <https://www.ks.ukrstat.gov.ua/>.
72. Державна екологічна інспекція Південного округу: <https://www.pivden.dei.gov.ua/>.
73. Регіональний сервісний центр ГСЦ МВС в Одеській, Миколаївській та Херсонській області: <https://ods.hsc.gov.ua/>.
74. Вебсайт Бериславської міської територіальної громади: <https://berislav-mr.gov.ua/>.

ДОДАТКИ